

JELENTÉS
AZ ŐRSÉGI NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG
2013. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Összeállították:

Gruber Ágnes, természetvédelmi terület-felügyelő

Havas Márta, erdészeti szakfelügyelő

Horváth Jenő, általános igazgató-helyettes

Kevy Albert, ökoturisztikai és környezeti nevelési osztályvezető

Kovács-Mesterházy Zoltán, őrségi területkezelési osztályvezető

Dr. Markovics Tibor, igazgató

Dr. Németh Csaba, észak-vasi területkezelési osztályvezető

Pál Éva, gazdasági igazgató-helyettes

Dr. Szentirmai István, természetmegőrzési osztályvezető

Szépligeti Mátyás, botanikai szakfelügyelő

Tanner Tibor, természetvédelmi őrszolgálati osztályvezető

Tárczy Andrea, birtokügyi szakfelügyelő

Óriszentpéter, 2014. február 28.

Tartalom

Tartalom	3
1. Bevezetés	7
2. Személyi állomány	7
3. Oltalom alatt álló természeti területek adatai, információi	11
3.1 Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek	11
3.1.1 Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek	11
3.1.2 „Ex lege védett” természeti területek.....	11
3.1.2 „Ex lege védett” természeti értékek	11
3.1.3 Natura 2000 területek	11
3.1.4 Nemzetközi jelentőségű területek	12
3.2 Területvásárlások, kisajátítások adatai	12
3.3 Saját vagyonkezelésű területek	12
3.4 Terület nélküli, egyedi jogszabállyal védett és védelemre tervezett természeti értékek	14
3.4.1 Védelemre tervezett mesterséges üregek	14
3.5 Megkülönböztetett védelemben részesülő területek	14
3.5.1 Nemzeti Ökológiai Hálózat	14
3.5.2 Erdőrezervátumok	14
3.6 Magas Természeti Értékű Területek	17
4. Kutatás és monitorozás	28
4.1 Kutatás	28
4.2 Monitorozás	30
4.2.1 A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (beleértve: Natura 2000) keretében folyó monitoring vizsgálatok.....	30
4.3 Természetvédelmi Információs Rendszer	35
4.4 Jelentési kötelezettség	35
5. Természetvédelmi kezelési tevékenység	39
5.1 A) Természetvédelmi kezelési tervek	39
5.1 B) Natura 2000 fenntartási tervek	39
5.2 Élőhely-fenntartás, kezelés	40
5.2.1 Jelentősebb ökológiai állapotváltozások.....	40
5.2.2 Élőhely-fenntartási, kezelési tevékenységek ismertetése.....	40
5.3 Élőhely-rehabilitáció	43
5.4 Fajmegőrzési tevékenységek	45
5.4.1 Jelentősebb ökológiai állapotváltozások.....	45
5.4.2 Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése	45
5.5 Saját állatállomány	51
5.6 Erdőterületek, erdőgazdálkodás	51
5.6.1 Nem saját kezelésben lévő védett és Natura 2000 erdőterületek	51
5.6.2 Saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kezelése.....	53

5.7 Vadászterületek, vadgazdálkodás.....	53
5.8 Halászati vizek.....	53
5.8.1 Védett vizek.....	53
5.8.2 Védett halastavak.....	54
6. Tájvédelem	64
6.1 Egyedi tájértékek	64
6.2 Településrendezési eszközök és területrendezési tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben	65
6.3 Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben....	65
6.4 Tájvédelmi szakértői tevékenység	66
6.5. Tájvédelmi jelentőségű beavatkozások	66
7. Projektek	67
8. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenységek.....	73
8.1 Ügyiratforgalom.....	73
8.1.1 Szakvélemény adás, adatközlés hatóságok részére.....	73
8.1.2 Jelentési feladatok.....	73
8.2 Szabálysértés	73
8.2 Természetvédelmi bírság.....	73
8.4 Büntető ügyek.....	73
8.5 Polgári perek	74
9. Természetvédelmi őrszolgálat.....	76
9.1 Alapadatok.....	76
9.1.1 Személyi feltételek	76
9.1.2 Technikai felszereltség	76
9.1.3 Polgári természetőrök	76
9.2 Feladatellátás.....	76
9.2.1 Hatósági feladatellátás	76
9.2.2 Együttműködés más hatóságokkal.....	77
9.2.3 Nem hatósági feladatok ellátása	77
9.3 Fejlesztési tervek	77
10. Költségvetés és vagyon.....	79
10.1 Kiadások	79
10.2 Bevételek	79
10.3 Vagyon	80
10.3.1 Befektetett eszközök.....	80
10.3.2 Forgóeszközök.....	80
10.4 Épületek	80
10.5 Eszközök	81
11. Bemutató, oktatás, társadalmi kapcsolatok	86
11.1 Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra	86
11.1.1 Látogató- és oktatóközpontok.....	86
11.1.2 Tanösvények.....	86

11.1.3	Egyéb bemutatóhelyek	87
11.1.4	Társadalmi kapcsolatok	88
11.2	Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások	90
11.2.1	Új ökoturisztikai és környezeti nevelési létesítmények	90
11.2.2	Szakvezetési túsok	90
11.2.3	Erdei iskolák	91
11.2.4	Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások	91
11.2.5	Kiadványok.....	92
11.2.6	Látogatástatisztika	92
	Időszaki kiállítások, előadások	94
11.3	Tervezett fejlesztések (2014)	95
11.4	Együttműködési megállapodások	95
11.5	Fontosabb események	96
12.	<i>Közfoglalkoztatás.....</i>	<i>106</i>
12.1	Alapfeladatok, személyi feltételek.....	106
12.2	Elvégzett feladatok, eredmények	107
12.3	Tapasztalatok	109
12.4	Javaslatok	109
13.	<i>Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel .....</i>	<i>111</i>
14.	<i>Belföldi és külföldi együttműködések .....</i>	<i>114</i>
15.	<i>Ellenőrzés.....</i>	<i>116</i>
16.	<i>Legfontosabb eredmények összefoglalása .....</i>	<i>120</i>
17.	<i>Fontosabb célkitűzések a következő évre.....</i>	<i>123</i>
17.1	Természetmegőrzési osztály	123
17.2	Természetvédelmi Őrszolgálati Osztály.....	124
17.3	Észak Vasi Területkezelési Osztály	124
17.4	Üzemeltetési Osztály	124
17.5	Őrségi Területkezelési Osztály.....	125
17.6	Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály	125
17.7	Pénzügyi és Számviteli Osztály	126
17.8	Pályázatkezelési Osztály	126
17.9	Jogi és Igazgatási Osztály	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
17.10	Földvásárlási munkacsoport	127

Táblázatok

2.1 ábra: Szervezeti diagram.....	18
3.1 táblázat: Védett és védelemre tervezett területek.....	19
3.1.4 táblázat: Natura 2000 területek.....	20
3.3 táblázat: Saját vagyongazdálkodású területek.....	23
3.4.2 táblázat: „Ex lege védett” természeti területek.....	24
3.4.3 táblázat: „Ex lege védett” természeti értékek.....	25
4.1 táblázat: Kutatás és monitoring.....	36
4.1 táblázat: Kezelési tervek.....	39
5.2 táblázat: Élőhely fenntartás.....	42
5.3 táblázat: Élőhely rehabilitáció.....	44
5.4 táblázat: Fajvédelem.....	49
5.5 táblázat: Saját állatállomány.....	55
5.8 táblázat: Halászati vízterek.....	56
5.8.1 táblázat: Védett vízterek.....	63
7. táblázat: Projektek.....	68
8.2 táblázat: Bíróságok.....	75
8.4 táblázat: Büntető ügyek.....	75
8.5 táblázat: Polgári perek.....	75
8. táblázat: Őrszolgálat.....	78
10.1 táblázat: Kiadások.....	82
10.2 táblázat: Bevételek.....	82
10.3 táblázat: Vagyon.....	83
10.3.1. táblázat: Befektetett eszközök.....	83
10.3.2. táblázat: Forgóeszközök.....	83
10.4 táblázat: Épületek.....	85
10.5 táblázat: Eszközök.....	85
11.1.1 táblázat: Turisztikai infrastruktúra.....	97
11.1.1a táblázat: Oktató- és látogatóközpontok – szállás.....	98
11.1.1b táblázat: Állandó kiállítás.....	99
11.1.2 táblázat: Tanösvények.....	100
11.1.4 táblázat: Társadalmi kapcsolatok.....	102
11.2.5 táblázat: Kiadványok.....	103
13.1 táblázat: Együttműködés hivatalokkal, intézményekkel:.....	111
13.2 táblázat: Együttműködés civil szervezetekkel.....	112
14. táblázat: Külföldi együttműködés.....	115
15. táblázat: Ellenőrzések.....	116

1. Bevezetés

Igazgatóságunk folyamatos létszám- és forráshiánnyal küzdve látta el 2013-ban is a feladatait. A létszámhiányt részben a közfoglalkoztatási program segítségével felvett közfoglalkoztatottakkal, részben a pályázatokból felvehető munkaerővel pótoltuk.

A kezelésünkbe adott 4085 ha állami vagyon meghatározó részét önállóan kezeltük. Fenntartottuk hazánk egyetlen muraközi ménesét, és a gyepek fenntartásához elengedhetetlenül szükséges magyartarka állományt. Csökkentett tartalommal fajvédelmi programokat hajtottunk végre. Idegenforgalom, ökoturisztika terén üzemeltettük a pityerszeri falumúzeumot, a kőszegi Bechtold István Látogató Központot. A természetvédelmi célok eléréséhez és a fejlesztéshez valamennyi pályázati lehetőséget megragadtuk. Ennek keretében átadásra került az Apátistvánfalvára tervezett ökoturisztikai információs centrum, és Keserűszeren Gyümölcs Kóstoló és Bemutató ház.

A minisztériumi vezetés által kiemelt figyelemmel kísért a „védeltségi szint helyreállítása” kapcsán 950millió forintos költségvetéssel gazdálkodtunk. 2013-ban a saját vagyonkezelésű területeinket 1102 hektárral tudtuk növelni. 2013-ban 129 ha kisajátítását indítottuk el. A 2012-ben indított kisajátítási eljárások közül 97 ha-t érintő terület eljárása még folyamatban van.

Bevezettük a központi iktatást elősegítő IQtató SQL titkársági iratkezelő programot, és az erdészeti adatok nyilvántartását támogató DigiTerra programot.

A 3 részletben meghirdetett közfoglalkoztatási program keretében havonta 27-61 főt foglalkoztattunk.

Stratégiai céljaink 2014-re:

- A rendelkezésre álló keretösszegeből kisajátítási eljárások és adásvételi szerződések, illetve az elővásárlási jog érvényesítése útján tovább növeljük az állami tulajdon arányát az Őrségi Nemzeti Parkban. Ehhez önálló, csak ezzel foglalkozó csoport fenntartása új munkaerő felvétele válik szükségessé.
- A központi irodaépület problematikájának megoldása.
- A térségi együttműködésre alapozott mintagazdaság, integrátori és fejlesztési központ kialakításának elindítása
- Az aláírt pályázatok-szerződések kötelezettségeinek teljesítése.
- Gépjárműállomány korszerűsítése

2. Személyi állomány

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság engedélyezett létszáma 2013-ban 37 fő volt, melyből 25 fő kormánytisztviselő, 12 fő pedig Munka Törvénykönyve hatálya alá tartozó munkavállaló, betöltetlen álláshely nem volt. A 2013. évi földvásárlási keretből lehetőség volt az engedélyezett létszámon felül 15 főt átlagosan 1 éves időtartamban (2013. május - 2014. április) foglalkoztatni, ez a csoport látta el a területvásárlással kapcsolatos adminisztrációs, elszámolási feladatokat.

Az Igazgatóság személyi állománya megfelelő képzettséggel rendelkező, elhivatott szakemberekből állt. A leterheltségük és a rendkívül alacsony létszám következtében átlag feletti volt. A hasonló adottságú nemzeti park igazgatóságok munkatársi létszáma közel a kétszerese volt a miénknek. Az Igazgatóság engedélyezett létszámának majdnem 70 %-a felsőfokú végzettségű, 30%-nak közép-, illetve 1 főnek van alacsonyfokú végzettsége.

A munkatársak iskolai végzettségét az alábbi táblázat foglalja össze:

	Iskolai végzettség			
	Alacsonyfokú	Középfokú	Felsőfokú	Összesen
Kormánytisztviselő	0	3	22	25
Ügykezelő	0	0	0	0
Munka Törvénykönyve hatálya alá tartozó	1	8	3	12
Szerződéses	0	0	0	0
Összesen	1	11	25	37

A Kormánytisztviselők jogállásáról szóló törvénnyel összefüggő köztisztviselői alapvizsga, illetve szakvizsga követelményének minden érintett eleget tett.

Tudatos humánpolitikai tervezéssel, a feladatok ellátásának biztosítása érdekében, az engedélyezett létszám felett az igazgatóságunk pályázati források felhasználásával bővítette munkatársai körét. Öt EU-s projektből finanszírozott kolléga dolgozott az év folyamán nálunk, egy főt Munkaügyi Központ által folyósított támogatásból foglalkoztattunk. Évek óta visszatérő problémánk, hogy a megfelelően kvalifikált szakembereket nem minden esetben tudtuk megtartani, mert határozatlan időtartamra szóló szerződést nem állt módunkban kötni velük, így értékes munkaerőt is veszítettünk el.

Az Igazgatóságnál 24 fő rendelkezik nyelvvizsgával az alábbiak szerint:

Nyelv	Típus	Fő
német közép	“C” típus	9
angol közép	“C” típus	8
angol közép	“A” típus	1
angol alap	“C” típus	1
angol alap	“B” típus	1
német alap	“C” típus	3
francia felső	“C” típus	1

Továbbra is elmondható, hogy az Igazgatóság jelenlegi engedélyezett létszáma nem elegendő a feladatok magas szintű ellátásához. A 2013-ban átmenetileg engedélyezett 15 fős plusz létszám enyhített kicsit a gondjainkon, de meg nem oldotta, hiszen ők alapvetően a földvásárlások területén tevékenykedtek. Sajnos 2014. áprilisban le fog járni a szerződésük, újra fokozottan előtérbe kerülnek a létszám gondjaink.

A Természetmegőrzési Osztályon 2013-ban 4 fő kormánytisztviselő és további 2 határozott

idejű szerződéssel rendelkező munkatárs dolgozott, de az alapfeladatok magas szintű ellátásához és további természetvédelmi fejlesztésekhez legalább kettő állandó munkatársra lenne szükség az erdők védelmének és a vizes élőhelyek védelmének szakterületén.

A Természetvédelmi Őrszolgálat létszáma 2013-ban 9 fő volt, ezen az osztályon is létszámbővítésre lenne szükséges, az osztály munkatársai osztott munkakörben dolgoznak a viszonylag nagy örkerületük rendben tartása mellett. Az országos átlag eléréséhez 10 fő létszámbővítésre volna szükség.

A Környezeti Nevelési és Ökoturisztikai Osztályon 2013-ban az osztályvezetőt is beleértve három főállású kormánytisztviselő dolgozott. A turisztikai infrastruktúra üzemeltetéséhez további 4 fő munkavégzésre lenne szükség, a hiányzó létszámot ezen az osztályon is a közfoglalkoztatással igyekeztünk pótolni.

Az Észak-Vasi Területkezelési Osztályon 2013-ban az osztályvezetői feladatokat április hónaptól a természetvédelmi őrszolgálat egy tagja helyettesítéssel látja el. Az osztályhoz tartozó területeken további egy fő őrszolgálati tag lát el feladatokat. A Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont működtetését/nyitva tartását 1 fő ökoturisztikai munkatárs látta el. A takarítási feladatokat, valamint a Chernel-kert, ideértve a madárvédelmi mintatelep feladatait is, közfoglalkoztatási program keretei közt alkalmazott kollégák látták el. A Chernel-kertben szükséges kertészeti feladatok koordinálását 1 fő kertgondnok végezte, határozott idejű szerződéssel. A kőszegi Chernel-kert és a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont működtetéséhez további 1 fő ökoturisztikai és 1 fő madárgondozó munkatársra van szükség.

A Fejlesztési Csoportban 2013-ban 2 projektmenedzser látta el a feladatokat, akiket határozott időre a projektekbe beépített bérköltség terhére foglalkoztattunk. A pályázatok előkészítéséhez, írásához 2 főállású kolléga hiányzik.

A Természetgazdálkodási Osztályon 2013-ban 1 fő osztályvezető, 2 fő csoportvezető, 2 fő traktoros, 4 fő állatgondozó látta el a feladatát. A hiányzó munkaerőt közmunkásokkal pótoltuk. A kiszámítható, biztonságos munkavégzéshez 2 fő traktoros és 2 fő állatgondozó főállású kolléga hiányzik.

A Pénzügyi és számviteli osztályon 5 fő dolgozott, azonban év közben 2 fő szülési szabadságra ment, a helyettesítésükről sikerült gondoskodni. A pályázati adminisztráció okozta feladatnövekedés miatt legalább egy fő felvételére volna szükség.

A Jogi és Titkársági Csoportban jelenleg 1 fő titkárnő dolgozik, de a megnövekedett feladatok ellátásához legalább egy további munkatársra volna szükség.

Új osztályként jelent meg az SZMSZ-ben az Üzemeltetési Osztály, jelenleg 2 fő fizikai alkalmazott dolgozik és egy fő erdész. Szükség volna még egy erdészre, valamint az adminisztrációs munkákra további egy főre.

Az Igazgatóság létszámbővítési igényét az alábbi táblázat foglalja össze:

Szervezeti egység	Jelenleg engedélyezett létszám (fő)	Szükséges létszám (fő)	Szükséges bővítés (fő)
Természetmegőrzési Osztály	4	6	2
Természetvédelmi Őrszolgálati és Terület-fenntartási Osztály	9	19	10
Környezeti-nevelési és Ökoturisztikai Osztály	3	7	4
Észak-vasi Területi Osztály	3	5	2
Fejlesztési Csoport	0	4	4
Természetgazdálkodási Osztály	9	13	4
Pénzügyi és Számviteli Osztály	5	6	1
Jogi és Titkársági Csoport	1	2	1
Üzemeltetési Osztály	3	5	2
Összesen	37	66	29

A létszám problémáinkon az előző évekhez hasonlóan enyhített a közmunkaprogram. 2013. év folyamán három programot bonyolítottunk a Vas megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központjával közösen. A három programban részt vevő létszám: 26 fő – 76 fő – 27 fő. A résztvevők valamennyi osztályon foglalkoztatva voltak végzettségüknek megfelelően.

3. Oltalom alatt álló természeti területek adatai, információi

3.1 Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek

3.1.1 Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek

Az igazgatóság működési területe 334.933 ha. Országos jelentőségű védett természeti területek közül egy nemzeti park, az Őrségi, két tájvédelmi körzet, a Kőszegi és a Ság-hegyi, valamint hét természetvédelmi terület található a működési területen.

Az Igazgatóság működési területén egy védelemre tervezett terület van. A Csörnöc-menti Tájvédelmi Körzet védetté nyilvánításának előkészítése 1992-től folyik. Az előkészítés lezárult, rendelet-tervezete már elkészült, de kihirdetésére még nem került sor. A 6146 ha-os területből 11% szántó, 31% gyep, 48% erdő és 10% művelésből kivett terület.

A tervezett Tájvédelmi Körzet 21%-a fokozottan védett. A Vasi Hegyhát és a Rába, Csörnöc árterének eltérő edafikus tényezőinek köszönhetően változatos élőhelyeket és életközösségeket találunk a TK területén, az erdők fajdiverzitása magas, kiemelt természetvédelmi jelentőségük van a legnagyobb faji sokféleséggel jellemezhető lápréteknek. A területen előforduló védett növények: a pajzstok (*Peltaria alliacea*), a kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), a tavaszi tözike (*Leucojum vernalis*), a kisvirágú hunyor (*Helleborus dumetorum*), az óriás zsurló (*Equisetum telmateia*) és a téli zsurló (*Equisetum hyemale*). A hegyhátai erdők különlegességei a tőzegmohás lápok. Tizennégy tőzegmoha faj előfordulását - köztük néhány ritka faj pl. *Sphagnum compactum*, *Sphagnum plumosum* - sikerült a területről kimutatni.

A Rába és a Csörnöc halfaunájának (40 faj), az erdők és a rétek kételtű-(13 faj), valamint madárfaunájának (169) fajgazdagsága kiemelkedő. A gerincesek közül kiemelkedő annak a 18 madárfajnak az előfordulása, amely a Bonni vagy a Berni Egyezmény által is védett faj.

3.1.2 „Ex lege védett” természeti területek

Az Igazgatóság működési területén 115 ex lege láp, 96 forrás, 3 kunhalom és 60 földvár található. A kunhalmok közül 2011-ben kettő került be a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot feltételrendszerébe tájképi elemként megőrzendő objektumként a MePAR-ba. Ettől az évtől kezdődően az ellenőrzések már kiterjednek a kunhalmok megőrzésére is.

3.1.2 „Ex lege védett” természeti értékek

A barlangok tekintetében illetékességi területünkön a Kőszegi-hegységet kell kiemelni. A barlangok felszíni védőövezetének kijelölése megtörtént 2009-ben, KvVM rendelet formájában. A területünkön található 43 barlang természetvédelmi helyzetében 2012. évben nem állt be változás. Nem történt változás földvárak esetében sem.

3.1.3 Natura 2000 területek

Az Igazgatóság működési területén egy különleges madárvédelmi terület, két különleges

természetmegőrzési területek és 12 kiemelt jelentőségű különleges természetmegőrzési területek található.

3.1.4 Nemzetközi jelentőségű területek

Az Igazgatóság működési területén nemzetközi jelentőségű vizes élőhely található, a Rába-völgy Ramsari terület. 2006. szeptember 29-én került fel a 10.961 ha-nyi területű, az 1., 2., 3., 4., 7., 8., 9. sz.-ú Ramsari kritériumoknak megfelelő, 120 km-nyi folyószakasz és az azt ölelő terület a Ramsari Területek Listájára.

3.2 Területvásárlások, kisajátítások adatai

A saját vagyongazdálkodású területet 2013-ban 1102 hektárral tudtuk növelni. Ebben benne foglaltatnak a tárgyévben vásárolt területek mellett a 2012-ben indult és 2013-ban befejeződött kisajátítási eljárások is. A központi keretösszegekből 2013-ban 129 ha kisajátítását indítottuk el, de ebből csak 0,9 ha-ra fejeződött be az eljárás. A 2012-ben indított kisajátítási eljárások közül a még be nem fejezett eljárások 97 ha-t érintenek.

A központi keretösszeget két részletben kaptuk. 450 MFt-ot, majd még 500 MFt-ot kapott Igazgatóságunk.

A területvásárlások, kisajátítások ügyintézésére nem valósulhatott volna meg munkaerő belső átcsoportosítása és néhány fő felvétele nélkül. A természetvédelmi őrszolgálatból 2 fő került ideiglenesen a földvásárlási munkacsoportba. Rajtuk kívül a birtokügyi ügyintéző és a munkacsúcs időszakában még plusz 4 fő új munkaerő is dolgozott a földvásárlási munkacsoportban. A munkát majdnem ellehetetlenítette a számítástechnikai eszközök beszerzésére vonatkozó tilalom.

A saját kezelésű területek arányának növelése továbbra is feltétlenül szükséges a természetvédelmi célok megvalósítása, valamint a védett területeken az érdekellentétek csökkentése érdekében is. A térségben jelentős az elhanyagolt, a degradálódás útjára lépett gyepterületek aránya, amelyek helyreállítását magántulajdonosaik várhatóan nem fogják tudni felvállalni. Az állami erdők túlnyomó többségében nagyüzemi, nyereségorientált gazdálkodás folyik, amelyet az igazgatóság természetvédelmi célú gazdálkodása válthatna fel.

3.3 Saját vagyongazdálkodású területek

Igazgatóságunk vagyongazdálkodásában a többi nemzeti park igazgatóságéhoz viszonyítva elenyészően kevés, mindösszesen 4085 ha terület van. Ezen belül a többi igazgatóságéhoz viszonyítva kiemelkedően magas (98%) a saját hasznosításban lévő területek aránya. A vagyongazdálkodásban lévő területek jelentős része gyep (1012 ha) és erdő művelési ágban van (1723 ha), melynek kiemelkedő természetvédelmi jelentősége van. Kezelésük fő célja az élőhelyek védett természeti értékeinek megőrzése. Igazgatóságunk 880 ha szántó művelési ágú területen is vagyongazdálkodik. A szántók részben visszagyepesítésre kerültek és gyepeként hasznosítjuk őket, részben a saját állatállomány takarmányigényének kielégítésére szolgálnak. Problémát okoz, hogy mind a gyep, mind pedig az erdőterületek birtokszerkezet elaprózott. Sok apró parcella van az igazgatóság kezelésében. Az erdők nagy részét a határsávban található erdők teszik ki, ami egy 20-50 m széles hosszú, rendkívül nehezen kezelhető területet jelent.

a) Rét, legelő:

Az összterülethez viszonyítva legnagyobb arányban gyepterületeket, vagy visszagyepesedett

szántókat vásároltunk a védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításáról szóló 1995. évi XCIII. törvény előírásainak megfelelően. A gyepek művelési ágú területek jelentős részben degradáltak, elgyomosodottak, gyakran becserjésedtek állapotban kerültek át igazgatóságunk vagyongazdálkodásába. Ezek jelentős részét helyreállítottuk és kaszálhatóvá tettük. A területek nagyobb részét az igazgatóság gépi eszközeivel, ill. saját állatállományával állítja helyre és kezeli. 127 hektár gyepek szigorú természetvédelmi előírásokkal használatba adtuk.

b) Erdő:

Az Igazgatóság működési területén 1723 hektár erdőterülettel rendelkezik, ebből bejelentkezett erdőgazdálkodóként 657 ha állami erdőterületet kezel.

Fiatalosainkban 0,8 hektáron pótlást, ültetését végeztünk el. Ápolásokat 11 hektár területen folytattunk, közmunkaprogram keretén belül. Két erdőrészlet hálós kerítését készítettük el 13,5 ha-on 1625 fm hosszal. 2013. évben 39,61 ha érintett területen 668 m³ faanyagot termeltünk ki nevelővágás, egészségügyi termelés, készletgondozó használat és szálalóvágás során.

c) Nádas:

Vagyongazdálkodásunkban nincs nádas.

d) Szántó:

Szántóföldi művelést a szántó művelési ágban lévő területek közül 307,04 ha-on végeztünk, elsősorban szántóföldi szalastakarmány előállítás érdekében. A 2012-ben induló földvásárlások miatt a művelt szántóterületek 2013 őszén ismét mintegy 22%-al bővültek.

Szántóföldi kultúráink:

Kultúra	Terület (ha)	Hozam (q)	Termésátlag (q/ha)
Őszi búza	43,20	1001	23,16
Őszi árpa szénának	8,05	252	31,3
Rozs szemes	12,47	145	11,6
Rozs szenázs	5,6	336	60,0
Rozs széna	29,44	1.352	45,9
Zab szemes	38,98	730	18,72
Zab szenázs	12,70	305	24,0
Silócirok	11,58	1.390	120,0
Bíborhere szenázs	8,13	285	35,0
Bíborhere széna	17,47	620	35,5
Napraforgó, olajtök	1,26		
Füveshere	80,63	2.177	27,0
Takarmányfű	4,50	122	27,0
Vöröshere	7,89	765	35
Zöldugor	25,14	--	--

Szalma szükségletünket nagyrészt saját területről, továbbá szomszédos gazdálkodók területéről biztosítottuk.

Szalmabálázás: 4.338 q

Trágyázás:

Okszerű és környezetkímélő tápanyag-gazdálkodást folytatunk, a gazdaságunkban keletkező trágyát szántóföldi növénytermesztésünkben használjuk fel.

Trágyázás őszi vetések alá (400 q/ha * 32,42 ha):	12.968 q
Trágyázás tavaszi vetések alá (400 q/ha * 9,12 ha):	3.648 q
Összesen:	16.616 q

A 2009 őszén induló agrár-környezetvédelmi programban bővülő területekkel és komolyabb szántóföldi vetésforgót igénylő vállalásokkal léptünk be, ennek szellemében nagyobbak lettek kalászos-gabonatermő területeink.

Őszi munkák:

Takarmányfű:	22,10 ha
Rozs:	16,24 ha
Őszi búza:	39,23 ha
Tritikálé:	35,70 ha
Őszi vetés összesen:	113,27 ha
Őszi mélyszántás:	131,44

3.4 Terület nélküli, egyedi jogszabállyal védett és védelemre tervezett természeti értékek

3.4.1 Védelemre tervezett mesterséges üregek

Igazgatóságunk működési területén nem tervezzük egyetlen mesterséges üreg védetté nyilvánítását sem.

3.5 Megkülönböztetett védelemben részesülő területek

3.5.1 Nemzeti Ökológiai Hálózat

A Nemzeti Ökológiai Hálózat felöleli a védett és a Natura 2000 területeket, valamint tartalmazza a jelentősebb természeti területeket is. Összesen 77750 ha magterülettel, 36865 ha puffer területtel és 3582 ha ökológiai folyosóval rendelkezik.

A 2012-es év folyamán megtörtént az ökológiai hálózat felülvizsgálata. A módosító javaslat szerint a magterület 68305 ha, ökológiai folyosó 38554 ha, puffer terület 12582 ha kiterjedésűre változik. A módosítások során az ésszerűség elvét követve az állattartó- és iparterületek, roncsterületek, nagy kiterjedésű szántók, beépítésre szánt területek kikerültek az ökológiai hálózatból, valamint az indokolatlanul magterületi besorolású területek alacsonyabb besorolású kategóriába kerültek. A változások ezidáig még nem léptek érvénybe.

3.5.2 Erdőrezervátumok

Az Igazgatóság működési területén összesen négy erdőrezervátum található. A Szalafői, a Szabó-völgyi és a Pap-erdői erdőrezervátum az Őrségi Nemzeti Park, a Hosszú-völgyi pedig a Kőszegi Tájvédelmi Körzet területén található.

Pap-erdő (54) ER

A rezervátum az Őrségi NP legnagyobb fokozottan védett erdőtömbjében található: az ún. Szakonyfalusi erdőtömbben. A Szakonyfalu 27-es tag egy állami tulajdonú erdősziget, zárvány a környékbeli magánerdők közepén. A védőzóna néhány részlete magántulajdon.

A rezervátumban a potenciális vegetáció az acidofil bükkös, (acidofil) gyertyános-kocsánytalan tölgyes, völgyekben a gyertyános- kocsányos tölgyes lehetett, a dombháton, gerinceken a lombelegyes erdeifenyves. A völgyekben égerliget a jellemző társulás, sőt éppen a rezervátum magterülete a Vendvidék egyik égerlápja. Az erdeifenyvesek tűavarját a vastag mohával együtt alomként gyűjtötték a II. világháborúig, ezzel is tovább savanyítva az egyébként is savanyú feltalajt. Az avargyűjtés, legeltetés megszüntével az erdeifenyvesek feltalaja gyors javulásnak indul, a humuszképződéssel a lombos fafajok létfeltételei is javulnak, egyre erősebben újulnak is, főleg a bükk. Az erdeifenyvesek szukcessziója igen gyors (néhány évtized alatt is szemmel látható), és mindig az ellombosodás irányában hat. A területre jellemzők az erősen átalakított, kevésbé jellegzetes erdők, homogén szerkezettel, jelentős fenyőeleggyel.

A rezervátumban vagy közvetlen környezetében botanikai ritkaságként tőzegmohák, lapos-, kígyózó- és kapcsos korpafű, bordapáfrány, hegyi páfrány, zöldvirágú-, ernyős-, egyvirágú-, kis- és kereklevelű körtike, vörös áfonya, havasi éger található meg. Az állatvilágból érdemes kiemelni a hollót, feketeharkályt, a fenyves cinegét, búbos cinegét, királyka fajokat. Az alpesi gőtének több biztos szaporodóhelye is van a pocsolyákban, ritkán a foltos szalamandra is rendszeresen előkerül.

Magterület: Szakonyfalu: 27/C, 27/D, 27/F, 27/G, 27/H, 69/B

Összesen: 20,4 ha

Védőzóna: Szakonyfalu 27/A, 27/B, 27/E, 69/C, 69/D, 67/A, 67/, 67/C, 71/D

Összesen: 21,8 ha

Erdőrezervátum összterülete: 42,2 ha

Szabó-völgy (52) ER

A rezervátum Felsőszölnök község külterületének nyugati végén helyezkedik el. Az ER közvetlenül a magyar- osztrák- szlovén hármashatárnál fekszik, ÉNY és DNY irányban az országhatárral közvetlenül szomszédos, nyugati sarka maga a „Hármashatár“, mely egyben hazánk legnyugatibb pontja is. Az erdőrezervátum állami területen van.

Az ER az országhatár és a Halál- völgy közti területen található, lényegében két nagyobb gerincet és három völgyet tartalmaz. A magterület két gerinc között lévő domboldalakat és a középső völgyet foglalja el. 3 kisebb tisztás is a magterületbe esik. A rezervátum tengerszint feletti magassága 300-390 m.

A potenciális vegetáció a mezofil bükkös lehetett, a dombháton, gerinceken a lombelegyes erdeifenyves vagy acidofil bükkös . A völgyekben égerliget a jellemző, mely a kiszélesedő, pangó vízü részeken és a forrásos helyek környékén láposodó jelleget mutat. Kifejezetten tájidegen fafajok kis területet leszámítva nem található az ER területén. Csak a nyugati határszélre jellemző erdőállományok, kezelt gazdasági erdők találhatóak itt, jelentős mértékű fenyőtelepítésekkel.

Az ER és közvetlen környéke erdeinek ritka, védett fajai a farkasboroszlán (viszonylag szép számmal), zalai bükköny, fehér acsalapu, fehér zászpa, hegyi páfrány, buglyos páfrány, szálkás és széles pajzsika, bordapáfrány, havasi éger, kardos madársisak, kereklevelű körtike. Helyi viszonylatban ritkának számít a vörös bodza. Az állatvilágból érdemes kiemelni a felbukkanó feketegolyát, a gyakoribb hollót, feketeharkályt, a fenyves cinegét, búbos cinegét, királyka fajokat. Az alpesi gőtének több biztos szaporodóhelye is van a pocsolyákban, ritkán a

foltos szalamandra is előkerül.

Magterület: Felsőszölnök, 1/E, 1/F, 1/TI1, 1/TI2, 2/E, 2/TI1

Összesen: 26,9 ha

Védőzóna: Felsőszölnök 2/D, 1/A, 1/B, 1/C, 1/D, 1/G, 1/H, 2/A, 2/B, 2/C, 2/F

Összesen: 39,1 ha

Erdőrezervátum összterülete: 66 ha

Szalafő (53) ER

A 13,2 ha-os erdőfolt „Öserdő” néven az Őrségi Nemzeti Park egyik fokozottan védett területe, Szalafő község nyugati határában helyezkedik el.

A terület legjellemzőbb erdőtársulásai a kavicshátaikat borító elegyes- vagy elegyetlen erdeifenyvesek. Az elmúlt évtizedekben igen jelentős természetes fafajcsere történt, ennek dinamikája - egy korábbi részletes felmérés következtében - jól tanulmányozható. A volt pionir állományok jellegzetes növényei a boróka, a szőrösnyír, a kutyabenge. Lágyszárú szintjük is számos jellemző fajnak ad otthont. A változatos mohapárnák között korpafüvekkel találkozunk, de megtalálható a vörös- és fekete áfonya és valamennyi körtike fajunk. Az erdőszegélyek, melyek nyers talajfelszín kedvelő törpecserjéi a henye boroszlán, valamint a csarab. Állatvilága is változatos, gyakran találkozunk méter magasságú hangyabolyokkal. A fatörzseken láthatunk szarvasbogarakat, az erdei pocsolyákban pettyes- és alpesi gótékkal, sárgahasú unkával találkozhatunk. A madarak közül gyakoriak magashegységi, illetve északabbi elterjedésű fajok, melyek költenek is a területen, pl. sárgafejű- és tüzesfejű királyka, a süvöltő vagy a keresztcsőrű.

Magterület: Szalafő 13 B, 13 I, 13 TI1

Összesen: 13,2 ha

Védőzóna: Erdőrészletek:

Szalafő 11 L, 11 TI2, 12 H, 12 I, 12 TI2, 13 A, 13 B, 13 C, 13 D, 13 F, 13 G, 13 H, 13 I, 13 J, 13 K, 13 L, 13 TI1, 13 TI2, 14 A, 14 B, 14 C, 14 D, 14 TI1, 71 B

Összesen: 81,5 ha

Erdőrezervátum összterülete: 94,7 ha

Hosszú-völgy (51) ER

Az erdőrezervátum a Kőszegi-hegységben, a Kőszegi Tájvédelmi Körzetben helyezkedik el, Velem község határában.

A hegyvidék uralkodó erdőtípusai a mészkerülő tölgyesek és bükkösök, a luc- és erdeifenyvesek, továbbá a hegyvidéki égerligetek. A határ mentén, erdőszegélyeken nyíres-csarabosok húzódnak. Növénytan értéke a farkasboroszlán, valamint az illatos virágú erdei ciklámen. Szegélyükön fecsketarjacs virít és a magashegységekben gyakori fürtös bodza található. Állattani értékei a gyakori nagy fakopáncs és zöld küllő mellett a bükkerdőkben fekete harkály. A lábon száradt, facsonkokkal és kidőlt fatörzsekkel tarkított bükkösökben a fokozottan védett fehérhátú harkály is előfordul. A patakok szurdokaiban, vörösbegyek és barátposztáták, a fenyvesekben búbos cinege költ.

Az erdőrezervátumban leginkább a Kőszegi-hegységre jellemző fenyőelegyes bükkösök találhatók, amelyek helyi viszonylatban átlagos állapotúak (nem túl öreg gazdasági erdő). A faállomány szerkezet ennek megfelelően meglehetősen egyöntetű. A területen különleges élőhely: sziklai erdeifenyves is található.

Magterület: Velem 16 B, 18 A, 18 B, 18 C

Összesen: 38,4 ha

Védőzóna: Velem 11 A, 11 B, 11 D, 15 A, 15 B, 17 A, 19 A, 19 B, 19 C, 22 A, 22 B

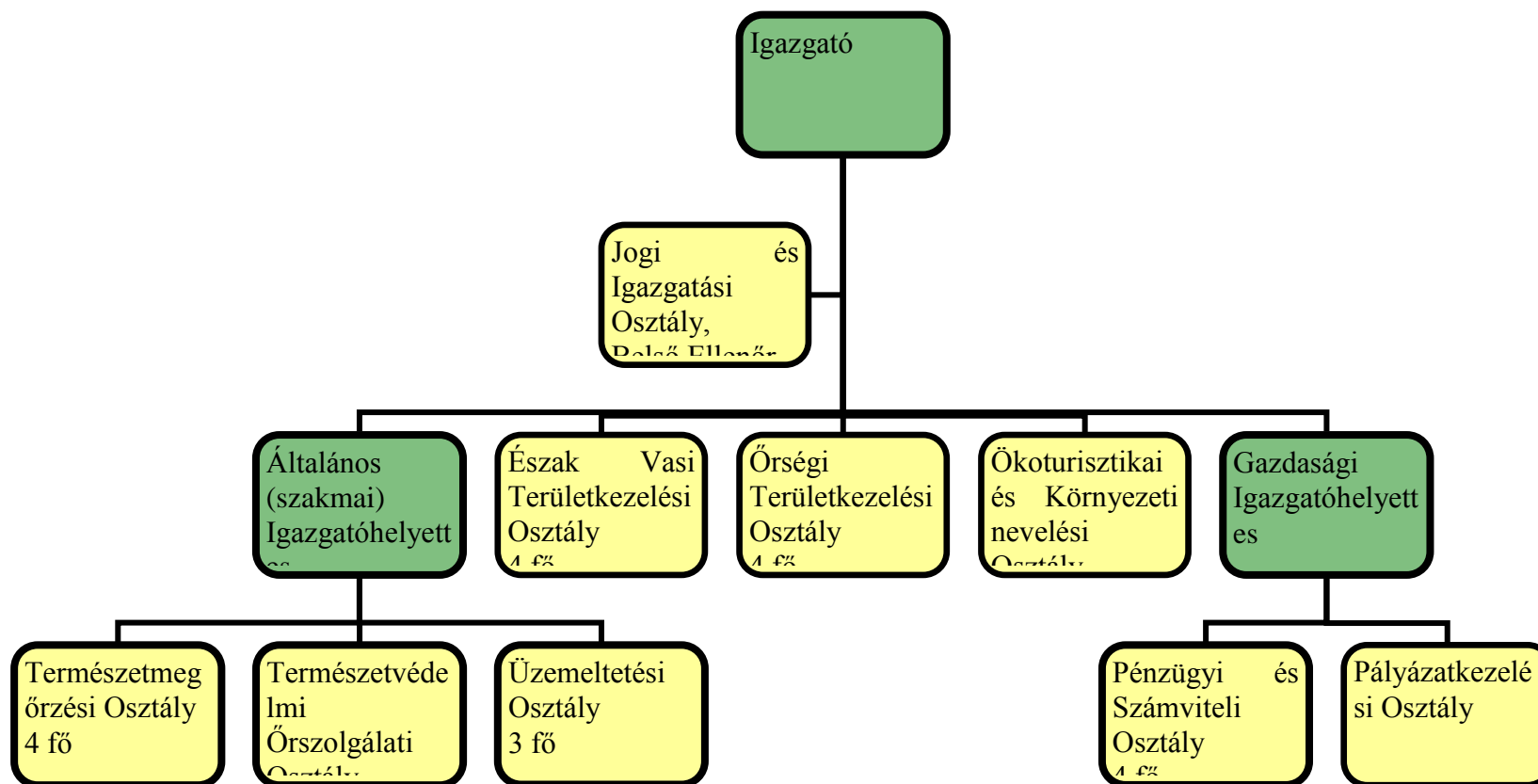
Összesen: 107,3 ha

Erdőrezervátum összterülete: 145,7 ha

3.6 Magas Természeti Értékű Területek

A korábbi Órség-Vendvidék ÉTT területét 2009-ben sikerült az Órségi Nemzeti Park szinte egészére kiterjeszteni. Órség-Vendvidék MTÉT területe így 18379 ha, amiből 11591 ha tartozik a támogatható területek közé. Sajnos a gazdák a lehetőséget nem igazán használják ki, a jelenlegi ciklusban is csak 16 résztvevője van a programnak. 2013-ban kezdődött a program felülvizsgálata. Ennek során valamelyest módosítottuk az MTÉT területét, mivel kikerültek belőle a tisztán erdőket vagy nagyüzemi szántókat tartalmazó blokkok, valamint bekerültek a korábban tévedésből kimaradt blokkok és egy nagyobb tömb, amely értékes kisparcellás extenzív szántókat tartalmaz. A felülvizsgálat eredményeként az MTÉT területe közel 3000 ha-ral csökkent (18209 → 15548), ugyanakkor a támogatható terület szinte változatlan maradt (10752 → 10920).

2.1 ábra: Szervezeti diagram

3.1 táblázat: Védett és védelemre tervezett területek

Működési terület (ha)	334933
-----------------------	--------

Védettségi kategória	Védett		Ebből fokozottan védett (ha)	Változás a tárgyévben (ha)	Védelemre tervezett	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)			Száma (db)	Kiterjedése (ha)
Nemzeti Park	1	44048	3502	0	0	0
Tájvédelmi Körzet	2	4608	417	0	1	5324
Természetvédelmi Terület	7	225	0	0	0	0
Ex lege védett láp	123	999	1,3	0	7	54
Összesen	125	49859	3920	0	8	5378

Natura 2000 területek

Madárvédelmi terület*	1	45694	3084	0	0	0
Természetmegőrzési terület*	14	66448	3501	0	0	0

Nemzetközi jelentőségű területek

Ramsari	1	9552	21	78	0	0
---------	---	------	----	----	---	---

Megkülönböztetett védelemben részesülő területek

Erdő-rezervátum	4	355	238	0	0	0
Nemzeti Ökológiai Hálózat	1	118197	3679,3	0	0	0

* A NATURA 2000 Madárvédelmi terület és a NATURA 2000 Természetmegőrzési terület tartalmazza kiterjedésében a már eddig védetté nyilvánított területeket is.

3.1.4 táblázat: Natura 2000 területek

Kód	Név	Terület (ha)	Jelölő állatfajok	Jelölő növényfajok	Jelölő élőhelyek	Védett %
HUON10001	Órség SPA	45694,33	Alcedo atthis, Caprimulgus europaeus, Ciconia ciconia, Ciconia nigra, Crex crex, Dendrocopos medius, Dendrocopos syriacus, Dryocopus martius, Ficedula albicollis, Haliaeetus albicilla, Ixobrychus minutus, Lanius collurio, Milvus migrans, Pernis apivorus, Picus canus, Porzana parva, Sylvia nisoria, Lullula arborea, Actitis hypoleucos, Columba oenas, Otus scops, Riparia riparia, Motacilla cinerea, Remiz pendulinus			80
HUON20001	Ság-hegy	238,06	Lucanus cervus, Cerambyx cerdo		6110, 6240, 9180, 91H0	100
HUON20002	Kőszegi-hegység	4120	Bombina variegata, Cerambyx cerdo, Maculinea nausithous, Maculinea teleius, Austropotamobius torrentium, Lucanus cervus, Barbastella barbastellus, Myotis emarginatus, Rhinolophus hipposideros, Myotis myotis	Pulsatilla grandis	6520, 9110, 9130, 91G0, 91E0, 6410, 6510, 9180, 6210	100
HUON20003	Ablánc-patak völgye	1465,45	Bombina bombina, Triturus dobrogicus, Misgurnus fossilis, Maculinea teleius, Cerambyx cerdo, Ophiogomphus cecilia, Lycaena dispar, Lucanus cervus, Unio crassus, Barbastella barbastellus, Myotis bechsteini		6520, 6440, 6510, 91G0, 9130, 9180, 91E0	0
HUON20005	Váti gyakorlótér	596,56	Triturus cristatus, Bombina bombina, Cerambyx cerdo, Eriogaster catax, Lucanus cervus, Myotis myotis		6510, 3130, 91M0, 91E0	0

Kód	Név	Terület (ha)	Jelölő állatfajok	Jelölő növényfajok	Jelölő élőhelyek	Védett %
HUON20006	Pinka	486,09	Gobio albipinnatus, Eudontomyzon spp., Rhodeus sericeus amarus, Zingel streber, Ophiogomphus cecilia, Unio crassus, Cerambyx cerdo, Lucanus cervus, Lycaena dispar, Maculinea teleius, Myotis myotis, Lutra lutra		91G0, 6430, 6440, 91M0, 6510, 6190, 91E0	0
HUON20007	Köles-tető	385,41	Cerambyx cerdo, Lucanus cervus, Myotis myotis		91M0, 91E0, 91G0	0
HUON20008	Rába és Csörnöc-völgy	12146,75	Triturus dobrogicus, Triturus cristatus, Bombina bombina, Zingel zingel, Zingel streber, Sabanejewia aurata, Rhodeus sericeus amarus, Misgurnus fossilis, Gymnocephalus schraetzer, Gymnocephalus baloni, Gobio kessleri, Gobio albipinnatus, Aspius aspius, Cobitis taenia, Maculinea teleius, Maculinea nausithous, Lycaena dispar, Osmoderma eremita, Euphydrias maturna, Coenagrion ornatum, Unio crassus, Theodoxus transversalis, Ophiogomphus cecilia, Cerambyx cerdo, Leucorrhinia pectoralis, Lucanus cervus, Cucujus cinnaberinus, Myotis myotis, Myotis bechsteini, Lutra lutra		6440, 6510, 3130, 3260, 3270, 91E0, 91G0, 91F0, 6410, 6430	0
HUON20009	Csöngői legelő	181,33	Mustela eversmannii		91E0, 6510, 6250	0
HUON20011	Kenyeri reptér	698,76	Eriogaster catax, Lucanus cervus, Cerambyx cerdo, Spermophilus citellus, Mustela eversmannii		91M0, 6250	0

Kód	Név	Terület (ha)	Jelölő állatfajok	Jelölő növényfajok	Jelölő élőhelyek	Védett %
HUON20012	Kemenessömjéni cserjés legelő	618,48	Cerambyx cerdo, Lucanus cervus, Eriogaster catax, Mustela eversmannii		91M0, 6210	0
HUON20013	Öregcser	258,06	Cerambyx cerdo, Lucanus cervus, Myotis myotis		91M0, 6210, 40A0	0
HUON20014	Gércei tufagyűrű és láprét	454,85	Maculinea teleius, Maculinea nausithous, Lycaena dispar	Pulsatilla grandis	6510, 6410, 6240, 7230, 91E0, 8220	0
HUON20018	Őrség SCI	44165,39	Bombina bombina, Emys orbicularis, Bombina variegata, Triturus carnifex, Gymnocephalus schraetzer, Sabanejewia aurata, Aspius aspius, Zingel streber, Misgurnus fossilis, Gobio kessleri, Gobio albipinnatus, Eudontomyzon spp., Zingel zingel, Euphydrias aurinia, Colias myrmidone, Callimorpha quadripunctaria, Leucorrhinia pectoralis, Maculinea teleius, Ophiogomphus cecilia, Maculinea nausithous, Cordulegaster heros, Cerambyx cerdo, Euphydrias maturna, Barbastella barbastellus, Myotis myotis, Castor fiber, Lutra lutra, Myotis bechsteini	Eleocharis carniolica	6410, 6440, 6510, 6520, 7140, 9130, 91E0, 6230, 91G0, 4030, 3130, 3150, 3160, 3260, 3270, 6430, 7230, 91F0, 91M0	97
HUON20020	Gyöngyös-patak és kőszegi Alsó-rét	337,25	Bombina variegata, Bombina bombina, Eudontomyzon spp., Maculinea teleius, Maculinea nausithous, Lycaena dispar, Ophiogomphus cecilia, Unio crassus, Lutra lutra		6410, 6510, 91E0	100

3.3 táblázat: Saját vagyongazdálkodású területek

Művelési ág	Tárgyévben vásárolt/kisajátított terület (ha)	Összes kiterjedése (ha)	Saját használatban		Haszonbérbe (hasznosításba) adva	
			ha	%	ha	%
Szántó	199	880	759,9	86	120,1	14
Gyep	82	1012	885,4	87	126,6	13
Gyümölcsös	0,2	5,2	5,2	100	0	0
Erdő	820	1723	1723	100	0	0
Kivett	1	465	463,7	99,7	1,3	0,3
Összesen	1102,2	4085,2	3837,2	94	248	6

3.4.2 táblázat: „Ex lege védett” természeti területek

Objektum	Nyilvántartott összesen (db)	Ebből a tárgyévben nyilvántartásba vett (db)
forrás	96	0
barlang	43	0
kunhalom	3	0
földvár	60	0

3.4.3 táblázat: „Ex lege védett” természeti értékek

Név	Felszíni terület	Kiterjedés	Védelemre javasolt	Denevér élőhely	Állapot
Borha-völgyi-beomlott táró	Kőszegi TK	37 m	nem	nem jelentős	beomlott
Antarktik-fülke	Kőszegi TK	2,5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Ara-barlang	Kőszegi TK	6 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Árkos-barlang	Kőszegi TK	3,5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Arktik-fülke	Kőszegi TK	2,8 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Bolhás-barlang	Kőszegi TK	8,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Borha-völgyi-táró (Borza-forrási bánya)	Kőszegi TK	100 m	igen	kiemelkedően jelentős	faráccsal lezárva
Csaba-barlang	Kőszegi TK	4,4 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Csont-barlang	Kőszegi TK	5,2 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Hárs-barlang	Kőszegi TK	3,6 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Hegedús-eresz	Kőszegi TK	3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Hétszemű-barlang	Kőszegi TK	5,35 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Holler-barlang	Kőszegi TK	6,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Hosszú-völgyi-fülke	Kőszegi TK	2,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kalapos-kői-barlang	Kőszegi TK	30,2 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Katicás-barlang	Kőszegi TK	2,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kendig-eresz	Kőszegi TK	2,2 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kőajtós-barlang	Kőszegi TK	3,02 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Konzerves-barlang	Kőszegi TK	3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva

Név	Felszíni terület	Kiterjedés	Védelemre javasolt	Denevér élőhely	Állapot
Kurta-völgyi-barlang	Kőszegi TK	7,5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kút-melletti-barlang	Kőszegi TK	6,8 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Ledera-fülke	Kőszegi TK	5,6 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Lena-fülke	Kőszegi TK	3,1 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Lili-barlang	Kőszegi TK	3,6 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Limax-barlang	Kőszegi TK	13 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Lőszeres-barlang	Kőszegi TK	2,9 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Nyiladék-melletti-barlang	Kőszegi TK	4,8 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Nyoszolya-barlang	Kőszegi TK	5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Öreg bánya barlangja	Kőszegi TK	5,7 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Pókos-barlang	Kőszegi TK	5,2 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Seybold-kőfejtői barlang	Kőszegi TK	25 m	igen	nem ismert	nincs lezárva, részben eltömődött, tisztítása és lezárása célszerű lenne
Szalamandrás-barlang	Kőszegi TK	3,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Szent Donát-barlang	Kőszegi TK	13,2 m	nem	nem jelentős	beomlott
Tűzifás-barlang	Kőszegi TK	7,1 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Vadles-melletti-barlang	Kőszegi TK	3,85 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Velemi cserkésztábor 1. bánya	Kőszegi TK	7 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva, de nem is szükséges

Név	Felszíni terület	Kiterjedés	Védelemre javasolt	Denevér élőhely	Állapot
Velemi cserkésztábor 2. bánya	Kőszegi TK	45 m	igen	jelentős	nincs lezárva, de szükséges volna
Velemi cserkésztábor 3. bánya	Kőszegi TK	50 m	igen	jelentős	nincs lezárva, de szükséges volna
Velemi cserkésztábor kürtő	Kőszegi TK	15 m	nem	nem jelentős	bejárata feltöltődött
Vid alatti Hosszú-táró	Kőszegi TK	36 m	nem	jelentős	nincs lezárva, de szükséges volna
Vid alatti Rövid-táró	Kőszegi TK	6,5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva, de nem is szükséges

4. Kutatás és monitorozás

4.1 Kutatás

a) A kaszálás hatása a rétek növényvilágára

2007-ben egy hosszú távú kísérletet kezdtünk a gyepekezelés hangyaboglárkákra gyakorolt hatásának megértésére, melyet 2011-től kezdve a növényzet változásainak megfigyelésével is kiegészítettünk. A felmérések négy kísérleti területen, négy különböző kezelési típus (egyszeri május végi, egyszeri augusztus végi, májusi-augusztusi és a kezeletlen kontroll) hatását nyomkövetve, összesen 56 darab 20x20 m-es kezelési egységben folynak. 2013-ban kizárólag a magyarszombatfai határátkelő közelében található kísérleti területen folytak botanikai felvételezések. A mintavétel során hagyományos cönológiai felvételezést, és mikrocönológiai módszert egyaránt alkalmaztunk. A hagyományos cönológiai felvételezést kezelési sávonként 40 db, véletlenszerűen elhelyezett, 2x2 m-es mintanégyzetben végeztük, a mikrocönológiai adatgyűjtés ugyanezen kezelési sávok mindegyikében elhelyezett, egyenként 52 m hosszúságú, 5x5 cm-es mintanégyzetekből álló, téglalap alakú transzekt mentén történt. A hagyományos, AD értékkel felvett cönológiai listákat fajszám, életforma-típusok, ökológiai és természetvédelmi mutatók alapján értékeltük. A mikrocönológiai felvételek összehasonlításában Juhász-Nagy Pál információ-statisztikai modelljeit alkalmaztuk. Kiemelt figyelmet fordítottunk a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) viselkedésének, társulás-alakító szerepének leírására.

A hagyományos cönológiai és a mikrocönológiai felvételek esetében egyaránt kitűnik a kétszer kaszált kezelési sáv, mely magasabb fajszámmal, a *Solidago gigantea* erőteljes visszaszorulásával, nagyobb fajkombinációs diverzitással, a maximális fajkombinációs diverzitás alacsonyabb karakterisztikus térléptékeivel jellemezhető. A kezeletlen területrészt ezekről az értékektől jelentősen elmarad, míg a másik két kezelési sáv értékei köztes értékeket vesznek fel. Megjegyzendő, hogy a legtöbb diverzitás-mutató tekintetében a nyár végén egyszer kaszált sáv jobb értékekkel bír, mint a csak nyár elején kaszált. Ennek oka arra vezethető vissza, hogy az augusztus végi kaszálás erőteljesen visszaszorítja az ekkor teljes virágzásban levő *Solidago gigantea* állományát, míg a tavaszi kaszálást könnyebben kiheveri a növény, és nagyobb mértékben képes befolyásolni a társulás szerkezetét.

b) Kaszálógyümölcsösök madárfaunájának feltérképezése

A Magas fák gyöngyei projekt keretében 2012-ben megkezdett felmérést 2013-ban fejeztük be. Ennek során 16 település száztizennyolc kaszálógyümölcsösének madárfaunáját mértük fel két alkalommal a fészkelési időszakban. A gyümölcsösökben összesen 38 madárfaj 645 egyedét sikerült azonosítanom. Ezek közül az öt leggyakoribb madárfaj a mezei veréb (*Passer montanus*, 160 pld), a seregély (*Sturnus vulgaris*, 75 pld), az énekes rigó (*Turdus philomelos*, 63 pld), a széncinege (*Parus major*, 56 pld.) és a feketerigó (*Turdus merula*, 41 pld). Sajnos egyik gyümölcsösben sem észleltük hamvas küllő (*Picus canus*), búbos banka (*Upupa epops*) és füleskuvik (*Otus scops*) jelenlétét.

c) Kaszálógyümölcsösök nappali lepkefaunájának feltérképezése

A Magas fák gyöngyei projekt keretében 2012-ben megkezdett felmérést 2013-ban fejeztük be. Összesen 11 település 82 kaszáló gyümölcsösében végeztünk vizsgálatokat, mely során 53 nappali lepke fajt figyeltünk meg, közülük 14 faj védett, és 3 faj szerepel

a Natura 2000 Élőhelyvédelmi Irányelvének II. és IV. függelékében. A vizsgált kaszáló gyümölcsösöket leggyakrabban az invazív növényfajok jelenléte veszélyeztette. Több esetben is talákoztunk helytelenül időzített kaszálással, ami elsősorban azokon a területeken lehet kritikus, amelyeken *Maculinea* fajok is tenyésznek.

d) Tájjelegű gyümölcsfajták feltérképezése

A Magas fák gyöngyei projekt keretében 2012-ban megkezdett felmérést 2013-ban fejeztük be. A felmérés folyamán a 34 településről, összesen 4177 fáról született leírás. 45 olyan kertet találtunk, amely kiemelkedő értékei miatt mindenképpen megőrzendő és alkalmas lehet a bemutatásra is. 291 fát vettünk be a törzsfaj jegyzékbe, amely a későbbi szaporítás alapjául szolgálhat. A felmérés során 68 olyan fajtát regisztráltunk, amely a ritkasága miatt fokozott figyelemre érdemes és az Igazgatóság gyűjteményes kertjébe helyezendő.

e) Gyeprekonstrukció botanikai hatásainak nyomonkövetése

A rekonstrukció hatásának nyomonkövetése céljából 2011-ben és 2013-ban is 10-10 darab 20x20 m nagyságú mintaterületen végeztünk botanikai állapotfelvételt. A mintanegyzet egyik átlóján 6 darab 50x50 cm-es mikrovadrátban jegyezzük fel a fellelhető fajokat, melyek közül a domináns fajt külön jelöljük. A monitorozási adatlapon ezen kívül a vizsgált terület vegetációjának vázlatrajza, valamint a domináns, jellemző, ritka, védett és a különböző gyomfajok jelenléte kerül feltüntetésre. Ezen kívül a veszélyeztető tényezők (pl vaddisznótúrások) feljegyzése is minden mintaterületen megtörtént. A két év felméréseinek különbségeiből kivehető, hogy a cserjeirtott területek regenerációja megindult, fejlődésük, állapotuk javulása a jó vízellátottságú, völgyalji területeken gyorsabb. A kedvező táji környezetben található területek szintén jó változásokat mutatnak. A sásfajok által uralt területek fajgazdagsága is növekedett, valószínűleg a többször zúzott növényzet kismértékű felnyílásának köszönhetően. A kivágott cserjék csonkjainak, sarjainak eltávolítása a jövőben fontos feladat, a majdani kaszálás elengedhetetlen előfeltétele.

f) A billegető cankó élőhelyválasztása

A billegető cankó élőhelyválasztását 2012 és 2013 között kutattuk intenzíven a Rábafolyón. Ennek során egyrészt feldolgoztuk a korábbi évek (2007-2013) madárszámlálásának eredményeit és összevetettük a billegető cankók előfordulását az élőhely tulajdonságaival. Másrészt egyedileg követtünk nyomon több egyedeket és rögzítettük a költés eseményeit. Megállapítottuk, hogy a billegető cankók a folyó azon szakaszait részesítik előnyben, ahol nagy a lapos partok aránya és a zátonyok száma. Az egyedi nyomonkövetés során a folyó mintegy 50 km-es szakaszán mindössze 4 fészkelő pár sikerült azonosítanunk, ami feltehetően a tavaszi áradásoknak volt köszönhető. A fészkek kivétel nélkül magasabb, növényvel borított zátonyon voltak.

g) A haris élőhelyhasználata

A haris élőhelyhasználatát rádiotelemetriás nyomonkövetéssel vizsgáltuk. Ennek során két hímeket fogtunk be és láttunk el jeladóval. Mivel a kutatást csak júliusban, a költési időszak végén tudtuk elkezdni, egyelőre előzetes eredményekkel rendelkezünk. Megállapítottuk, hogy a hímek hozzávetőlegesen 3 ha élőhelyet használnak az őrségi réteken. A haris élőhelyek és a velük szomszédos élőhelyek növényzetében nem találtunk jelentős különbséget. A haris által használt élőhelyeken ugyanakkor lényegesen nagyobb mennyiségben találtunk talajlakó ízeltlábúakat, mint a nem

használt élőhelyeken. A jeladós hímeken kívül további három hím is befogtunk és fémgyűrűvel láttunk el. A kutatást 2014-ben további három hím és három tojó nyomonkövetésével tervezzük folytatni.

4.2 Monitorozás

4.2.1 A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (beleértve: Natura 2000) keretében folyó monitoring vizsgálatok

4.2.1.1 Országos programok

a) Élőhely-térképezés

Kissomlyó (O-027) azonosítóval ellátott mintaterület élőhely-térképezését az igazgatóság Király Gergely, külső vállalkozó bevonásával végezte. A 2003-2013 közötti változások nem dokumentálhatók kielégítően, mert a korábbi felmérés során az ÁNÉR 1997-es, míg 2013-ban az ÁNÉR 2011-es kódrendszerének használata volt az elvárás. Emiatt csupán néhány elem alapján lehetséges a terepen történt valós változásokra utalni. Az elkülönített élőhelyfoltok száma a 2003-as állapothoz képest jelentősen nőtt (+69 folt). Ez a részletesebb térképezéssel magyarázható. A változások e téren az erdőtömböket és a szántókat kevésbé érintették, viszont a korábbinál sokkal finomabb mintázatot sikerült vázolni a Kissomlyó élőhelymozaikjában. Új elemként bekerültek a félszáraz gyepek, ami a területen a Kissomlyó tetőrészi gyepeinek átsorolásának újraértékelésével magyarázható. Korábban ezeket pusztagyepként értékelték, valószínűleg a felgyorsuló szukcessziós folyamatok vezettek átalakulásukhoz. A 2003-ban jelzett mocsárrétek egyetlen állománya sem volt 2013-ban megtalálható a területen (helyükön szántó, ill. jellegtelen gyepek van az aktuális állapotok szerint). Ebben részben a gyepek feltörése játszott szerepet, de egyes foltok eredeti besorolása valószínűleg nem volt helyes. Új gyeptípusként kimutattuk a kvadrátból a franciaperjés kaszálókat (Kissomlyó), melyeket a 2003-as anyag beolvasztott a hegy élőhelymozaikjába. A korábban franciaperjés kaszálóként leválasztott foltok egyike sem tartozik e kategóriába a recens leválogatás szerint. Az Ódorfa-téglagyár tavainak besorolása szikes hínárként a jelenlegi állapotban nem tartható, a gyakorlatilag hínármentes tavakat állóvízként soroltuk be. A 2013-as megállapítások szerint a területen tipikus cseres-tölgyesek nincsenek, hanem a gyertyános-tölgyesek elcseresített származékai. Ezeket a foltokat a K2 kategóriába (gyertyános-kocsánytalan tölgyesek) soroltuk át. A Kissomlyó tetőrészeinek molyhos tölgyesét (amely korábban nem került elkülönítésre) mészkedvelő tölgyes fragmentumként azonosítottuk. A korábbi térképezésben fragmentálisan jelzett fűzláp, égerliget és puhafás ligeterdő típusok a területen valójában nem fordulnak elő, hanem valamennyi leromlott, másodlagos állomány. Itt az eredeti besorolás feltehetően nem volt megalapozott, azaz nem az elmúlt 10 év átalakulásai vezettek az új állásponthoz. A kultúrerdők közül az akácok aránya kismértékben nőtt (pl. a Duka térségében végzett erdőtelepítéseknek köszönhetően), a fiatalosok és felújítások aránya nőtt. A szántók területe nőtt, a korábbi jellegtelen gyepek feltörésével a kvadrát déli részén. A további, kisebb kiterjedésű élőhelytípusok esetében nem állapítható meg érdemi átalakulás.

A Vasalja (Körmend) (O-047) azonosítóval ellátott mintaterület élőhely-térképezése kapacitáshiány miatt elmaradt, ezt 2014-ben tervezi pótolni az igazgatóság.

b) Védett növényfajok monitorozása

2013-ban az NBmR keretében 7 faj felmérését végezte el igazgatóságunk. A vizsgált fajok, és felmérésük következtetései az alábbiak:

A tőzegeper (*Potentilla palustris*) egyetlen őrségi előfordulási helye a Szócei tőzegmohás lápréten található, egyedszáma évek óta lényegileg stagnál, jelenleg mintegy 120 tövet találtunk a felmérés során. Az egyedek túlnyomó része azonban nem virágzik, és mindössze 12 egyed érlelt termést.

A kisleveles aszat (*Cirsium brachycephalum*) széleskörű felmérését végezte el igazgatóságunk a Marcal-mentén 2013-ban. A bejárás eredményeként 8 helyszínen közel 10 000 egyedet rögzítettünk. A korábbi évek adataival nem összehasonlítható a szám, mivel az idei évben a korábbiaknál nagyobb területet bejárva végeztük a felmérést.

A sűrű csetkaka (*Eleocharis carniolica*) állományait három, 2010-ben kijelölt 1x1 km-es mintaterületen mértük fel. A 2010-es adatokkal összevetve látható, hogy a szakonyfalusi mintaterületen 1599-ről 1135-re, az orfalusi mintaterületen 861-ről 504-re esett vissza a faj egyedszáma, míg Magyarföld határában változatlanul 29 egyedet számoltunk. Az egyedszám-csökkenés hátterében a 2010-hez viszonyítva lényegesen szárazabb nyári időjárás állhat.

Az adriai sallangvirág (*Himantoglossum adriaticum*) 15 töve virágzott 2013-ban, azonban Bódis Judit (Keszthely, Georgikon) a korábbiakban 620 tölevél feljegyzéséről számolt be. A faj egy új, eddig ismeretlen helyről is előkerült.

A heverő iszapfü (*Lindernia procumbens*) 2013-ban a száraz nyári időjárásnak köszönhetően egyetlen korábbi előfordulási helyéről sem került elő. Megjegyzendő, hogy az időszaki vízállásokhoz kötődő faj állományadatainak évenkénti erős ingadozása a faj életmódjából adódó, természetes jelenség. A faj előfordulásának teljeskörű felmérése valamennyi, a Rába mentén található belvizesedésre hajlamos szántóterület bejárását igényelné, melyhez az igazgatóság nem rendelkezik elegendő szabad kapacitással.

A tarka nyúl farkfü (*Sesleria albicans*) állománya a Kőszegi-hegységben stabil, 100 tö körüli egyedszámmal. Az egyedek többsége virágzott is 2013-ban.

c) Cönológiai monitoring

Veres csenkeszes hegyi-rét (*Anthyllido-Festucetum rubrae*) cönológiai monitoring felvételét 2013-ban Orfaluban végeztük el. A területet tulajdonosa évente egyszer kaszálja, ez azonban nem megfelelő a társulás tartós fennmaradásához. Az élőhely fiziognómiáját mára már a magasabb szálfüvek (elsősorban a pelyhes zabfü) határozzák meg. A vizsgált élőhely fajkészlete a rendszertelenné vált kezelés ellenére azonban még mutatja a társulásra jellemző karakter és kísérő fajokat, valamint színező elemként 4 védett faj is feljegyzésre került. A szerkezetváltozás azonban vertikális és horizontális viszonylatban is érzékelhető, a legutóbbi, 2011-es felmérésben tapasztalt tendenciát folytatva és megerősítve.

Az NBmR keretein belül, a csarabos fenyér (*Luzulo-Callunetum*) felmérésére 2013-ban Farkasfa határában, a Cvikli-erdőben, valamint a Kőszegi-hegységben található Sárosforrás közelében került sor. A változási folyamatok mindkét helyszínen továbbra is a társulás eltűnésének irányába hatnak, bár a korábbi, 2011-es felméréshez képest nem történt jelentős változás. A társulás néhány jellemző faja mindkét helyszínen jelen van, de további visszaszorulásuk valószínűsíthető. A kőszegi mintaterületet 90%-ban szeder

és bibircses nyír borítja, megfontolandó a mintaterület áthelyezése. Erre azért is szükség volna, mert a mintaterület egy villanypásztaban található, ezért az áramszolgáltató beavatkozásai alapvetően meghatározzák és befolyásolják a monitorozás eredményeit.

A Szabó-völgyi erdőrezervátum területén dunántúli bükkös (*Cyclamini purpurascensis-Fagetum*) erdőtársulásban a mintaterületek 2010-es kijelölését követően második alkalommal végeztük el a felvételezést. A 3 mintaterületen a módszertannak megfelelően április elején és augusztusban végeztünk adatgyűjtést. Az előző felmérés óta eltelt 3 év során a mintaterületek növényzetének összetételében nem történt jelentős változás, a korábban felvett jellemző és védett fajok újból feljegyzésre kerültek, valamint a származtatott adatok tekintetében is az előzőekhez lényegileg hasonló eredmények születtek.

A közösségi jelentőségű élőhelytípusok monitorozásának keretében 2013-ban 6 területen történt felmérés. Csarabos (4030), ártéri ruderalis magaskórós folyómedernövényzet (3270), kékperjés láprét (6410), üde magaskórósok (6430), ártéri mocsárrét (6440), dombvidéki kaszálórét (6510) állományok extenzív módszer szerint való felvételezése készült el. Mindegyik helyszínen első alkalommal történt adatrögzítés, ezért összehasonlító értékelésükre jelenleg még nincs mód.

d) Nappali lepke monitoring

2013-ban a lápi tarkalepke (*Euphydryas aurinia*) felmérését végeztük el a Gödörházi lápréten. A vizsgálat ideje alatt a lápréten alkalmanként átlagosan 7 egyedet számláltunk, ami az 5 hektárra kivetítve 1,4 egyed/ha egyedsűrűséget jelent. A transektenként megfigyelt egyedszám a régóta rendszeresen kezelt területeken 0,28, a helyreállítás alatt lévő területeken 0,45 volt. A 2012-esnél lényegesen alacsonyabb egyedsűrűséget vagy a rendkívül hűvös tavaszi időjárásának vagy az élőhely kedvezőtlen változásának lehet betudni. A megfigyelt egyedszám majdnem a duplája volt a helyreállított területrészen, mint a régóta rendszeresen kaszált részen. Eredményeink tehát azt mutatják, hogy a lápi tarkalepke egyedei eredményesen kolonizálják a helyreállított területeket, amint azok növényzete alkalmassá válik a számukra. Bár a faj tápnövényét jelentő ördöggharaptafű mennyiségét nem mértük fel, a helyreállított részekben kiemelkedően nagy borításban volt megtalálható a tápnövény.

e) Egyenesszárnyú közösségek monitoringja

Egyenesszárnyú közösségek felmérést 2013-ban két verescsenkeszes réten, Orfaluban és Kőszegen végeztük el. Az előző, 2009-es felméréshez képest egyik mintavételi helyen sem történt jelentős változás a közösségek összetételében. Orfaluban ugyanakkor érzékelhető volt a száraz időjárás miatt a szárazságtűrő fajok arányának kisebb mértékű növekedése.

f) Kétéltű-hüllő monitoring

A hüllő- és kétéltűfajok felmérését 2013-ban négy helyszínen, a Kis vadkacsás-tavon, a Hársas-tavon, a Grajka-patak völgyében és a szakonyfalui Cigányrudasban végeztük el. A felmérés során összesen 12 kétéltű- és 2 hüllőfajt észleltünk, de a mintavételi protokoll változása miatt az adatok nem alkalmasak a korábbiakkal történő összehasonlításra.

g) Gőte monitoring

2013-ban is elvégeztük a két helyszínen, a Bárkás-, illetve a Vadása-tónál, a gőte fajok

monitoring rendszerű felmérését. A Vadása II. tó helyett azonban a Vadása I. tónál mintavételeztünk. Kétszer három alkalommal, 25-25 palackcsapdával 2 faj - az alpesi tarajosgöte (*Triturus carnifex*) 4 egyedét, pettyes göte (*Lissotriton vulgaris*) 9 egyedét fogtuk meg a Bárkás-tónál. A Vadása I. tavon nem fogtunk egyetlen állatot sem.

h) Pele monitoring

2013-ban az odúkat új helyre, az Igazgatóság egy cáki ingatlanjára telepítettük át. Az áthelyezés utáni nyári ellenőrzésig pelék még nem foglalták el az odúkat.

i) Üрге monitoring

Egy mintavételi területen (Kenyeri-repülőtér) egységes módszer alapján történik a monitorozás évenkénti gyakorisággal. 2013-ban a felmérést elvégeztük, az adatokat értékelésre továbbítottuk az országos központba. Idén összesen 66 ürgelyukat találtunk és 20 példány ürgét figyeltünk meg a felmérés során, ami mind az ürgelyukak, mind a megfigyelt egyedek számát tekintve közel azonos a 2012-es évben észlelteknél.

j) Denevér monitoring

A 2013-as esztendőben az épületlakó denevérek által használt legfontosabb 10 élőhely állományai kerültek felmérésre. A vizsgált épületekben – ahol a faj meghatározásra került – főként közönséges denevér (*Myotis myotis*) volt megfigyelhető. A csákánydoroszlói, a nagyrákosi és a rábagyarmati közönséges denevér állományok továbbra is a legnagyobb szülőkolóniák. Az ivánci katolikus templomban szürke hosszúfülű denevér (*Plecotus austriacus*) kolóniát találtunk. A felmérés augusztusi időpontja miatt az adatok a korábbiakkal nem összevethetőek, összesen 122 egyed (107 *M. myotis* és 15 *P. austriacus*), de mindenütt csökkenést tapasztaltunk az épületlakó denevér kolóniáknál az előző évhez képest.

4.2.1.2 Helyi programok

a) Közösségi jelentőségű madárfajok monitorozása a Rábán

2013-ban folytattuk a 2007-ben elkezdett vízimadár felmérést a Rába folyón. A kis lile (*Charadrius dubius*) és a billegető cankó (*Actitis hypoleucos*) monitoringját a folyó Szentgotthárd és Körmend közötti 50 km-es szakaszán végeztük el egy alkalommal. A billegető cankónak összesen 29 egyedét regisztráltunk, a kis lilének pedig két családja került elő. Az eredmények némi növekedést mutatnak a 2012-es évhez képest, hét év távlatában pedig az látható, hogy az egyedszámok erőteljesen fluktuálnak.

b) Ritka és telepesen fészkelő madarak monitorozása

Az országos felmérési program a fokozottan veszélyeztetett, telepesen fészkelő és meghatározott ritka fajok állományainak felmérésére irányul. Működési területünkön 2012-ben is megtörtént a telepesen fészkelők felmérése. A ritka fészkelők felmérését csak korlátozottan, kisebb területekre tudtuk elvégezni.

Igazgatóságunk működési területén 2 pár uhu (*Bubo bubo*) költése volt ismert, azonban a kireptetett fiókák számáról nincs adatunk.

Az Órségi Nemzeti Park területén 2013-ban 13, a Kőszegi TK-ban további 1 territóriumban észleltünk harist (*Crex crex*). Ennek nagy része feltehetőleg költő állomány volt.

A fekete gólya és a fehér gólya állomány felmérését az örkerületekben a természetvédelmi örök végezték. A fehér gólya esetében összesen 77 fészkek kerültek

felmérésre a nemzeti park területén. Ezen kívül a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület tagjaival és más önkéntesekkel együtt az Igazgatóság teljes működési területén felmérésre került a fehér gólya állomány. Több, korábban elhagyott fészkekbe költöttek ismét a madarak, sőt új fészkek is épültek. 2013-ban a nemzeti park területén a fehér gólya ismert állománya kismértékű csökkenést mutatott, a korábbi 50 pár helyett csupán 46 pár költött, ami azonban 123 fiókát rejtett. Ezen kívül 6 pár nem költött, s 2 helyen volt magányos madár. A fekete gólya ismert állománya 3 pár, s mindegyik fészkekben sikeres volt a költés (3-4 fióka/fészkek).

Vas megyében 2013 nyara folyamán 41 régebben ismert és újonnan felfedezett költőhely, illetve jelenleg homok-, vagy kavicsbányaként bejegyzett, potenciális hely került ellenőrzésre gyurgyalag (*Merops apiaster*) és partifecske (*Riparia riparia*) költése miatt. 27 költőtelepen 128 pár gyurgyalagot és 6 helyszínen 71 pár partifecske mértünk fel. A populációk változása telepenként eltérő irányú és mértékű, de az összesített adatokat tekintve mindkét fajnál pozitív változást, enyhe növekedést tapasztaltunk a korábbi évekhez képest.

A vetési varjú (*Corvus frugilegus*) telepek is ellenőrzésre kerültek 2013-ban. A 10 telep állománya 1246 pár, 4 telep 100 pár feletti, vagyis a korábbi évhez képest némi biztató növekedés tapasztalható.

A Vas megyében ismert egyetlen szürke gém (*Ardea cinerea*) telepen 2013-ban a számlálás során 64 fészket találtunk, amely a populáció kismértékű gyarapodását mutatja.

c) Fecske-felmérés

Az Őrségi Nemzeti Park területén az örkerületekben a természetvédelmi örök 2013-ban is felmérték a molnárfecske (*Delichon urbica*) és füstifecske (*Hirundo rustica*) állományokat a korábban kiválasztott települések közül 5-ben. A programot monitoring rendszerben végezzük. Molnárfecske esetében a korábbi 94 lakott fészkek helyett 81-et, illetve a füstifecske esetében 108 helyett 91 lakott fészket találtunk. Mindkét faj esetében csökkenést tapasztaltunk a 2012-es évhez képest.

d) Saját kezelésű gyepek botanikai állapotfelmérése

A kellően megalapozott természetvédelmi munka alapja a hatékony, folyamatos monitorozási tevékenység. Az igazgatóság 2012-ben a vagyonkezelésében levő gyepterületek megfigyelésére hosszú távú megfigyelést indított. A vizsgálati terület kiterjedése nem teszi lehetővé a hagyományos cönológiai módszerek alkalmazását, ezért egy könnyen, nagy területen alkalmazható módszer, adatlap és kiértékelési útmutató megalkotására volt szükség. A nagyobb régióra osztott teljes terület első harmadának felmérése június hónapban megtörtént, az adatok értékelése jelenleg is folyamatban van.

e) Pro Silva erdő lágyszárú szintjének felmérése

A vagyonkezelésünkben levő Csörötnék 43 D erdőrészletben a 2004 februárjában végrehajtott termelés során létrehozott 8 lékben cönológiai felvételek valamint az újulat felvétele történt meg.

f) Védett növényfajok felmérése Natura 2000 területeken

A 2010 és 2013 között védett növényfajok felmérését végeztük Natura 2000 területeken. A munka során 50 lágyszárú fajról készült adatgyűjtés. A felmérés elsősorban az Észak-Vas megyében lévő Natura 2000 területeket célozta meg, de a Rábától északra lévő nem védett területeken is folyt adatgyűjtés. Az eredmények nagyban hozzájárulnak a védett

területeken kívül eső ismeretanyag bővítéséhez.

g) Közösségi jelentőségű állatfajok felmérése Natura 2000 területeken

Pályázati projekt keretében került sor hat Natura 2000 területen (Pinka, Rába és Csörnöc völgy, Gérci tufagyűrű és láprét, Kenyeri reptér, Kemenessömjéni cserjés legelő, Ostffyasszonyfa-csöngői legelő) a közösségi jelentőségű lepke-, bogár-, szitakötő-, kételtű-, hüllő- és denevérfajainak felmérésére. A felmérések 2015-ig folytatódnak, így eredményeik akkorra válnak véglegessé.

h) Natura 2000 területek élőhelytérképének frissítése

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésének keretében került sor négy terület (Pinka, Kenyeri reptér, Kemenessömjéni cserjés legelő, Ostffyasszonyfa-csöngői legelő) élőhelytérképének frissítésére. A Csöngői legelőn a legfőbb változás 2007 óta, hogy a jelölő égerligetek nagy részben kiszáradtak és rajtuk jellegtelen cserjések alakultak ki. A Kemenessömjéni cserjés legelőn a becserjésedett gyeppek egy jelentős részét helyreállították, így nőtt a félszáraz gyeppek aránya. A Kenyeri reptéren és Pinkán jelentősebb változás nem történt az előző térképezés óta.

4.3 Természetvédelmi Információs Rendszer

A TIR vagyoni és ingatlan moduljának adatokkal való feltöltése korábban megtörtént, így ezen modulok esetében csak aktualizálást végeztünk. A védett objektum modulba tárgyévben 139 egyedi tájértéket töltöttünk be.

4.4 Jelentési kötelezettség

Igazgatóságunk a korábbi évekhez hasonlóan az elvégzett kutatási és monitoring feladatokról jelentést készít a VM Természetmegőrzési főosztálya számára.

4.1 táblázat: Kutatás és monitoring

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (eFt)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése
1.	A kaszálás hatása a rétek növényvilágára	30	ÖNPI	A legnagyobb változatosságot a kétszeri kaszálás eredményezte, az aranyvessző visszaszorulásának a gyep belső szerkezetét módosító hatása nyomonkövethető volt.
2.	Kaszálógyümölcsösök madárfaunájának feltérképezése	750	Chernel István Madártani és Természetvédelmi Egyesület	16 település 118 gyümölcsösében 36 madárfaj felmérésére került sor.
3.	Kaszálógyümölcsösök nappali lepkefaunájának feltérképezése	500	Greeneffect Kft.	11 település 83 gyümölcsösében 43 faj felmérésére került sor, amelyek közül 14 védett volt.
4.	Tájjellegű gyümölcsfajták feltérképezése	2000	Göcsej Természetvédelmi Alapítvány	34 településen 4177 fa felmérésére került sor.
5.	Gyeprekonstrukció botanikai hatásainak nyomonkövetése	50	ÖNPI	A cserjeirtott területek regenerációja megindult.
6.	A billegető cankó élőhelyválasztása	50	ÖNPI, Hammer Tamás	A billegetőcankók a lapos partokban gazdagabb szakaszokat részesítik előnyben, minden esetben zátonyokon fészkeltek.
7.	A haris élőhelyhasználata	200	ÖNPI, Bognár Tímea, Major Ferenc	Két hím rádiótelemetriás nyomonkövetésére került sor.
8.	Élőhely-térképezés	444,5	Király Gergely	A Kissomlyó környéki mintaterületen a korábbinál részletesebb felmérés történt a 2011-es ÁNÉR kategóriák szerint. Az akácosok és a szántók területe kismértékben növekedett a telepítések és a gyepfeltörések következtében, ezzel összefüggésben a gyepterületek aránya csökkent.

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (eFt)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése
9.	Védett növényfajok monitorozása	33	ÖNPI	7 védett növényfaj felmérése. Tendenciákat lásd a szöveges részben.
10.	Cönológiai monitoring	30	ÖNPI	A <i>Festucetum rubrae</i> , <i>Luzulo-callunetum</i> és a <i>Cyclamini purpurascens</i> társulások állapota sem változott jelentősen az előző felmérés óta. A csarabos állományok eltűnőben vannak. A 6 db fátlan Natura 2000 mintaterületen alapállapot-felmérés történt.
11.	Nappali lepke monitoring	0	Radiola Bt.	A lápi tarkalepke állománya csökkenést mutat, ugyanakkor a cserjeirtott területek kolonizációja figyelhető meg.
12.	Egyenesszárnyú közösségek monitoringja	230	Kenyeres Zoltán	A felmért két verescsenkeszes rét egyenesszárnyú közösségeiben nem történt jelentős változás a korábbi évekhez képest.
13.	Kétéltű-hüllő monitoring	150	Dankovics Róbert	Négy mintavételi helyen összesen 12 kétéltű- és 2 hüllőfaj került elő.
14.	Góte monitoring	10	ÖNPI	2 faj összesen 13 egyedet fogtuk be.
15.	Pele monitoring	10	ÖNPI	Az odúk ismételt áthelyezése történt meg, de a pelék még nem foglalták el őket.
16.	Ürge monitoring	10	ÖNPI	A korábbi évvel nagyjából azonos méretű, stabil a populáció.
17.	Denevér monitoring	20	ÖNPI	10 épületlakó kolónia felmérése történt meg.
18.	Közösségi jelentőségű madárfajok monitorozása a Rábán	10	Hammer Tamás, ÖNPI	Az állományok a 2012-es évhez képest kismértékben növekedtek.
19.	Ritka és telepesen fészkelő madarak monitorozása	50	ÖNPI	Fajonkénti eredményeket lásd a szöveges részben.
20.	Fecske-felmérés	30	ÖNPI	Mindkét felmért faj állományában csökkenés tapasztalható a

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (eFt)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése
				2012-es évhez képest.
21.	Saját kezelésű gyeppek botanikai állapotfelmérése	10	ÖNPI, SzIE	A három nagyobb régióra osztott teljes terület első harmadának felmérése június hónapban megtörtént.
22.	Pro Silva erdő lágyszárú szintjének felmérése	10	ÖNPI	A korábban kialakított lékek újulati szintjének felmérése történt meg egy erdőrészletben.
23.	Védett növényfajok felmérése Natura 2000 területeken	0	Mesterházy Attila	50 védett lágyszárú növényfaj felmérése történt meg a Natura 2000 területeken.
24.	Közösségi jelentőségű állatfajok felmérése Natura 2000 területeken	20620	Doronicum Kft.	Hat Natura 2000 területen hat állatcsoport faunisztikai felmérése történt meg.
25.	Natura 2000 területek élőhelytérképének frissítése	1924	Ökoforestino Kft.	Négy Natura 2000 terület élőhelytérképének frissítése valósult meg.
	Összesen	27171,5		

5. Természetvédelmi kezelési tevékenység

5.1 A) Természetvédelmi kezelési tervek

Igazgatóságunk működési területén, mindössze három védett terület rendelkezik jogszabályban kihirdetett kezelési tervvel: a Ság-hegyi TK, a Kámoni arborétum TT és a Kőszegi Tőzegmohás Láp TT. A Ság-hegyi TK kivételével a többi terület esetében a kezelési terv elfogadása és kihirdetése még nem történt meg. 2013. évben az Igazgatóság működési területén új kezelés terv nem készült.

2013-ban zajlott az Őrségi Nemzeti Park kezelési övezeteinek lehatárolása. Az Igazgatóság és a Szombathelyi Erdészeti Zrt. kompromisszumos megállapodásának megfelelően a védett terület 3%-a került a természeti övezetbe, 95%-a a természetkímélő hasznosítási övezetbe és 2%-a a szolgáltató övezetbe. Az övezetek lehatárolásának jogszabályban történő kihirdetése 2014-ben várható.

4.1 táblázat: Kezelési tervek

A védett vagy védelemre tervezett terület neve	A tervezési terület nagysága (ha)	Megalapozó dokumentáció (+,-)	Részletes természetvédelmi kezelési terv (+,-)	"C" fejezet, jogszabály melléklete (+,-)
Őrségi Nemzeti Park	43933	+	+	+
Sághegyi TK	238	+	+	+
Csörnöc-menti TK (tervezett)	6147	+	+	+
Kőszegi TK	4351	-	-	-
Kámoni arborétum TT	25	+	+	+
Jeli arborétum TT	75	+	+	+
Szelestei arborétum TT	14	+	+	+
Sárvári arborétum TT	9	+	+	+
Kőszegi Tőzegmohás Láp TT	4	+	+	+
Körmendi Várkert TT	37	+	+	+
Nemesmedvesi Történelmi Emlékhely TT	59	+	+	+

5.1 B) Natura 2000 fenntartási tervek

2013-ban megkezdődött a Pinka, a Rába és Csörnöc völgy, a Gércei tufagyűrű és láprét, a Kenyeri reptér, a Kemenessömjéni cserjés legelő és az Ostffyasszonyfa-csöngői legelő Natura 2000 terület fenntartási tervének elkészítése. Négy terület, a Pinka, a Kenyeri reptér, a Kemenessömjéni cserjés legelő és az Ostffyasszonyfa-csöngői legelő esetében a tervek elkészültek és benyújtásra kerültek a VM Szakmai Bizottsága felé. A fennmaradó két területen a tervezés folyamatban van és 2014 végére fog befejeződni.

5.2 Élőhely-fenntartás, kezelés

5.2.1 Jelentősebb ökológiai állapotváltozások

Gyepék és szántók

Az Őrségi nemzeti Park területén a gyepék és a szántók esetében két egymással ellentétes folyamat játszódik le. Egyrészt továbbra is jellemző az apró rét és szántó parcellák felhagyása és erdősülése, de emellett más területeken egyre jellemzőbbé válik az intenzitás növekedése is. A gyepék esetében ezt az állattartás lassú, de mégis érzékelhető fellendülése okozza, aminek következtében a meglévő rétek kezelése egyre intenzívebbé válik. A Szentgyörgyvölgyi-patak völgyében például újra jellemzővé vált az évi kétszeri kaszálás. A szántók esetében egyre több a nagytáblás monokultúra, ami nagyban eltér a hagyományos Őrségi gazdálkodástól. Megjelent az igény egyik oldalról az öntözésre, másiktól pedig a meliorációra. Pozitív folyamat ugyanakkor a gyepék esetében, hogy Igazgatóságunk 350 ha-on hajtott végre élőhelyrekonstrukciót, aminek keretében gyomosodott és cserjésedett réteket állított helyre és tett újra művelhetővé. Ezzel párhuzamosan több magángazdálkodó és elkezdte a korábban felhagyott területeinek a helyreállítását és ezeket újra hasznosítani kezdte.

Erdők

Az erdők esetében több jelentős változás is bekövetkezett az utóbbi időszakban. A szántók és gyepék beerdősülésével az erdők aránya folyamatosan növekszik, jelenleg az Őrségi Nemzeti Park 72%-át erdők borítják (beleszámítva a cserjéseket is). A gazdálkodás módszereinek megváltozásával a lombos fafajok aránya folyamatosan növekszik, az erdeifenyő pedig rohamosan szorul vissza. A kisparaszti szálalás eltűnésével veszélybe kerültek a számos vétett növényfaj (pl. körtikék, korpafüvek) élőhelyét jelentő mészkérülő erdeifenyvesek. Pozitív folyamatok indultak el az erdők elegyességének és szerkezeti változatosságának növelése terén. A 2012-ben lezajlott alsó-őrségi körzeti erdőtervezés során mintegy 1000 ha került a folyamatos erdőborítást szolgáló üzemmódok közül valamelyikbe.

Vizes élőhelyek

A vizes élőhelyek állapotának változására leginkább a klímaváltozás miatti kiszáradás a jellemző. Számos vendvidéki kis patak, amely korábban gazdag halfaunának adott otthont, mostanra időszakossá vált és a nyár nagy részén a medre teljesen szárazra kerül. A lápokot ugyanez a folyamat veszélyezteti. Élőhelyrekonstrukciós munkái során Igazgatóságunk igyekszik ezeknek az értékes élőhelyeknek a vízellátását megoldani. Több láp esetében készültek vízvisszatartó műtárgyak, amely várhatóan mérsékli majd a szárazodás káros hatásait. A kis vízfolyásokkal és a Rábával kapcsolatos másik jelentős folyamat a szennyezések általi terhelés növekedése. A Rába mentén ennek legfőbb oka az intenzív mezőgazdasági művelés, ami a vegyszerek bemosódásának mértékét növeli meg. A kisvízfolyások esetében ez a probléma kevésbé áll fenn, ehelyett a kis vízhozammal párosuló növekvő szennyvízbevezetés okoz gondot.

5.2.2 Élőhely-fenntartási, kezelési tevékenységek ismertetése

Őrségi, vendvidéki és észak-vasi gyepék

2012-ben 207 hektár gyepen legeltettünk, ennek egy része egykori parlag szántó volt (40%).

E parlag szántókat folyamatos legeltetéssel, vagy fűkeverék telepítésével vontuk újra művelésbe. Továbbá legeltetünk 105 ha vegyes művelésű területeket, amelynek első növedéket kaszáltuk, második növedéket legeltettük. 312 ha gyepterületet kaszálassal kezeltük, ezek közt szerepelnek nemzeti parkunk legértékesebb gyepterületei. 107 ha gyepterületet a KEOP projekt során állítottunk helyre.

A Kőszegi Tájvédelmi Körzet gyepterületei

A Kőszegi Tájvédelmi Körzet mocsárrétjeinek területéből 52 hektárt használati megállapodás keretében a Kőszegi Evangélikus Mezőgazdasági, Kereskedelmi és Informatikai Szakközépiskola kezelt. A vagyonkezelésünkben lévő területeken a KEOP gyeprekonstrukcióval érintett gyepek 13,4 ha-t tesznek ki, ahol kaszálás és szárazzás folyt. Idén 21,5 ha gyepet haszonbérbe adással hasznosítottunk, ebből 2,2 ha-on legeltetés, 19,3 ha-on kaszálás folyt.

Őrségi szántók

Szántóföldi művelést 306,68 ha-on végeztünk, elsősorban szántóföldi szálastakarmány előállítás érdekében. A 2012-ben induló földvásárlások eredményeként, mintegy 20%-al növekedett a művelt szántóterületek nagysága.

A 2009 őszén induló új agrár-környezetvédelmi programban bővülő területekkel és komolyabb szántóföldi vetésforgót igénylő vállalatokkal léptünk be, ennek szellemében nagyobbak lesznek kalászos-gabonatermő területeink.

Őrségi és vendvidéki erdők

Az Igazgatóság működési területén 1723 hektár védett, fokozottan védett vagy Natura2000 oltalom alatt álló erdőterülettel rendelkezik, ebből bejelentkezett erdőgazdálkodóként 657 ha állami erdőterületet kezel, ebből a nemzeti park területére 439 ha jut.

2013. évben fiatalosainkban 0,8 hektáron pótlás ültetését végeztünk el. Ápolásokat 11 hektár területen folytattunk, közmunkaprogramban. Két erdőrészlet hálós kerítését készítettük el 13,5 ha-on 1625 fm hosszal, 39,61 hektár érintett területen 668 m³ faanyagot termeltünk ki nevelővágás, egészségügyi termelés és készletgondozó használat, szálalóvágás során.

Jelentős feladat volt részvételünk a körzeti erdőtervezésekben és adatszolgáltatásunk a körzeti erdőtervek Natura 2000 előzetes hatásbecsléseihez. 2012-ben zárultak le az Alsó-Őrség tervezési körzetben az új körzeti erdőterv munkálatai és egyeztetési folyamatai. A tárgyalásokon Igazgatóságunk képviseltette magát és érvényesítette a természetvédelmi érdekeit.

A Kőszegi Tájvédelmi Körzet erdői

2013-ban Igazgatóságunk a Kőszegi Tájvédelmi Körzet erdeiben komplex élőhely rekonstrukciókat folytatott, a KEOP pályázat keretei között. Az egyes folyamatok a következők voltak: 1, Holtfa létrehozása erdőállományban lévő fákból; 2, Hiányzó odvas fák pótlása mesterséges fészekodvak kihelyezésével; 3, Lékvágás, hiányzó elegyfajok pótlása ültetéssel; 4, Fenyér jellegű élőhelyfoltok kialakítása; 5, Vad elleni védőkerítés építése.

5.2 táblázat: Élőhely fenntartás

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	Fenntartás célja – fő beavatkozások/kezelések
1.	Kőszegi TK	127	gyep	Kaszálás és legeltetés védett fajok élőhelyének fenntartása érdekében.
2.	Őrségi NP – Vendvidék	96	gyep	Védett növények és nappali lepkék élőhelyének fenntartása érdekében végzett kaszálás, valamint szárazzás.
3.	Őrségi NP – Őrség	634	gyep	Védett növények és nappali lepkék élőhelyének fenntartása érdekében végzett kaszálás és legeltetés.
4.	Észak-vasi terület	154	gyep	Védett növények és nappali lepkék élőhelyének fenntartása érdekében végzett kaszálás.
5.	Őrségi NP – Őrség	65	erdő	Folyamatos erdőborítás elérése és az erdők természetességének növelése érdekében végzett gazdálkodás.
6.	Őrségi NP – Őrség	307	szántó	Szántóföldi madár és apróvad élőhelyek fejlesztése, fenntartása extenzív gazdálkodással.

5.3 Élőhely-rehabilitáció

Gyeppek rehabilitációja

A Komplex élőhely-rekonstrukciós tevékenység az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén címmel elnyert KEOP projektünkben 2013-ban sikerrel zárult. A projekt eredményeként közelítőleg 350 ha gyep helyreállítása történt meg, melynek segítségével jelentősen növeltük a gyepterületeinket.

Élőhelymozaikok koherenciájának helyreállítása KEOP program keretén belül

Nagy kiterjedésű szántók és legelők élőhelyi változatosságának növelése érdekében 27 db facsoportot hoztunk létre rajtuk, összesen 9400 m² kiterjedésben. Ugyanezen területeken 10 db, egyenként 800 m² kiterjedésű időszakos vízállást hoztunk létre, amivel kételtű és vízimadár élőhelyeket teremtettünk. 2013-ban a létrehozott élőhelyek fenntartását végeztük.

A fehér akác visszaszorítása a KEOP program keretén belül

A program keretében saját vagyongazdálkodású erdőnkben 1,7 ha-on távolítottuk el az idegenhonos fehér akácot. A területek idejű ápolása során a megjelenő sarjak eltávolítása megtörtént, ezen munkálatok elengedhetetlenek az akác visszaszorítása érdekében és az elkövetkezendő években is folytatódni fognak.

Kételtű szaporodóhelyek létesítése

A Szombathelyi Erdészeti Zrt. –vel közös pályázatban, Magyar Állam tulajdonában lévő erdőnkben 64 db tókát alakítottunk ki, amelyekbe bekötésre kerültek az ide vezető, az üzemi utak mentén lévő árkok, amelyek révén jelentősebb vízmennyiség raktározódhat az erdőrészekben, így növeltük a kételtűek szaporodóhelyeit. Az erdei utakat keresztező patakok átvezetését szolgáló átereszek feliszapolódása, összeomlása következtében a közlekedés lehetetlenné vált, szennyezte a patakokat, gátolta átjárhatóságukat. Ezek a kritikus pontokon átereszek, ill. egy gázló kialakításának segítségével mind a patak átjárhatósága, mind az utak használhatósága megoldásra került, illetve kerül a 2014-es esztendőben.

Az erdei élőhelyek rekonstrukciója a KEOP program keretén belül

A program keretében megvásárlásra került egy 7,2 hektár területű tőzegmohás erdeifenyves, saját vagyongazdálkodású erdőnkben álló és fekvő holtfa létrehozása történt meg 7,3 hektáron. A kísérleti Pro Silva erdőnk 8 felújulási lékjébe elegyfajok ültetése történt meg 0,5 hektáron, fenyér jellegű élőhely került kialakításra 4 erdőrészekben 4 db ezer négyzetméteres területen erdeifenyves állományban.

5.3 táblázat: Élőhely rehabilitáció

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	A rehabilitáció célja - fő beavatkozások/kezelések
1.	Komplex élőhely-rekonstrukciós az ŐNPI területén (KEOP)	350	kaszálórétek és legelők	Védett fajok élőhelyének helyreállítása cserjeirtással, szárazzással és kaszálással.
2.	Élőhelymozaikok koherenciájának helyreállítása KEOP program keretén belül	2	szántók, legelők	Nagy területű táblák mozaikossá tétele facsoportok és vízállások kialakításával.
3.	A fehér akác visszaszorítása a KEOP program keretén belül	1,7	erdők	Fehér akác eltávolítása az erdőkből.
4.	Meglévő erdei feltáró utak káros hatását csökkentő berendezések, infrastruktúrák létrehozása	64 db	tókák	Erdei tókák létrehozása, kételtű szaporodóhelyek növelése, patakok átjárhatóságának biztosítása.
5.	A erdei élőhelyek rekonstrukciója a KEOP program keretén belül	16,7	erdők	Területvásárlás, védett fajok élőhelyének helyreállítása holtfa képzésével, elegyfajok ültetésével, új erdei élőhelyek kialakításával.

5.4 Fajmegőrzési tevékenységek

5.4.1 Jelentősebb ökológiai állapotváltozások

A védett réti fajokat elsősorban az élőhelyük kezeletlensége veszélyezteti. Ennek következtében sok területen jellemző a gyepek gyomosodása, cserjésedése, végső soron pedig beerdősödése. Ezzel a fajok élőhelye fokozatosan szűkül. Vannak olyan fajok is, mint pl. a haris, amit éppen az egyes területekre jellemző kezelési intenzitás növekedés veszélyeztet. A haris őrési populációja 60-ról 16-ra csökkent le az utóbbi években és mostanra teljesen eltűnt azokról a területekről, ahol a réteket újra kezelésbe vették. Stabil territóriumok már szinte csak a parlagterületeken vannak, ahol a kaszálás nem veszélyezteti a fajt.

5.4.2 Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése

Széleslevelű harangvirág (*Campanula latifolia*)

KEOP pályázat keretében élőhelyének védelmét napkollektorral működtetett villanypásztorral biztosítottuk. 2013-ban 14 virágzó tő, 2 vegetatív egyed volt.

Adriai sallangvirág (*Himantoglossum adriaticum*)

A kőszegi Szabó-hegy zártkertjeiben az adriai sallangvirág 15 virágzó példányát sikerült idén megszámolnunk, a faj kutatását végző Bódis Judit (Keszthely, Georgikon Egyetem) 620 tölevélrózsáról számol be. 3 helyszínre bővült az előfordulása: Ciklámen Üdülő, Taler-kert, és az ezek szomszédságában található új leánykökörcsines élőhely. Kaszálás csak a Taler-kertben volt, elvirágzás után.

Csillagos nárcisz (*Narcissus poeticus* ssp. *radiiflorus*)

A csillagos nárcisz métneki élőhelyén 2013-ban is végeztünk területkezelést, újabb területeken irtottuk ki a gyepeket visszaszorító cserjéket, illetve a réten felnőtt akácok közül továbbiak is kivágásra kerültek. A korábban megtisztított területeken gépi kaszálás és a széna bálázása történt, illetve, ahol az erőteljes aranyvessző térhódítás és a cserjésedés miatt ez nem volt lehetséges, kézi kaszálással és lehordással kezeltük a gyepet.

Vörös áfonya (*Vaccinium vitis-idaea*)

A Kőszegi TK-ban a Kendig-hegyen tavasszal még megtalálható egyetlen tő vörös áfonyát ősszel már nem találtuk. Kijelenthető, hogy a faj további fennmaradása a kerítéssel való védelem ellenére is kérdéses.

Sárga sásliliom (*Hemerocallis lilio-asphodelus*)

A faj egyik legerősebb, veleméri állományának fenntartása, és növelése érdekében az élőhely szegélyében cserjeirtás történt.

Kereklevelű harmatfű (*Drosera rotundifolia*)

A Magyarországon csupán néhány lápterületen fennmaradt rovaremésző növény őrési állományainak fenntartása érdekében, a 2011-es évben elkészült a faj védelmi stratégiája. E terv megvalósítása keretében elvégeztük a kereklevelű harmatfű egykori, szakonyfalusi élőhelyének kitisztítását, és megkíséreltük a faj magról való visszatelepítését. A visszatelepített állomány egyedei a 2013-ban is megtalálhatóak voltak a szivárgó vizű rétegforrás közelében, sőt mintegy 15 vitális egyed termést is érlelt. 2012 őszén a szőcei

állomány terjedésének elősegítése érdekében egy alkalmasnak ítélt forráskifolyásnál magaszórás történt. A 2013-as visszaellenőrzéskor két ponton összesen 18 egyed került elő. Feltehetően a forrásnál kifolyó víz sodrása, és a magas növényzet nem kedvezett a faj nagyobb arányú megmaradásának a magaszórás helyén.

Régi gyümölcsfajták védelme

A Csörgőalma Gyümölcsöskertbe az őrségi és a vendvidéki helyi honos gyümölcsfajtákból összegyűjtött gyümölcsfaoltványok fenntartása során tavasszal metszést végeztünk, nyáron kétszer kaszáltunk. A „Magas fák gyöngyei” c. projektünk keretében befejeztük a még meglévő gyümölcsösök és fajtáik, valamint a gyümölcsösök élővilága, mint a madárvilága és nappali lepkéi, felmérését. A kutatási terület az Őrségi Nemzeti Park területe volt, 44.000 ha kiterjedésben. Ezen belül településenként a jelentősebb gyümölcsösök kerültek felmérésre, amely hagyományos, extenzív gyümölcsfákból áll. A terület átfogó bejárása, a gyümölcsfajták megállapítása után fajtánként 2-2 db jó egészségi állapotú, nem veszélyeztetett, jól megközelíthető törzsfá került kiválasztásra, dokumentálásra. Az elkészült adatbázisból a jövőben bármikor kiválaszthatók régi fajták, a törzsfákról gyűjthetők oltóvesszők, készíthetők oltványok, ezzel a fajta megőrzése biztosítottá válik.

Békamentés a Hársas-tó mentén

A Máriaújfalu melletti Hársas-tó legveszélyeztetettebb közútszakasza mentén 2012-óta működik a beton elemekből készült békaterelő és az út alatti átjutást biztosító átjárók. A kétéltűek mentésére itt már nem volt szükség, a vonulás rendben lezajlott, a kétéltűek sikeresen használták a terelőrendszert. A terelőrendszer karbantartását rendszeresen elvégezzük, mert a belecsúszott földtömeg megghiúsítaná a működését. A nemzeti park más útszakaszai mentén nem volt olyan jelentős vonulás 2013-ban, ahol mentésre lett volna szükség.

Haris (*Crex crex*)

Az Őrségi Nemzeti Parkban összesen 13 helyen észleltük a haris jelenlétét. Az összes területen köteleztük a gazdálkodókat a kaszálás augusztus 15. utánra történő elhalasztására. 2013-ban a Kőszegi TK Alsó-rétjén rendszeresen tapasztaltuk haris előfordulását, 1,5 ha területet ezért kaszátlanul hagytunk. Fészekről nincs tudomásunk.

Ragadozómadár védelem

Az Igazgatóság működési területén fészkelő védett és fokozottan védett ragadozó madárfajok állományainak védelme, monitorozása a tárgyévben is folytatódott. Réthisas (*Haliaetus albicilla*) állományunk 5 párra növekedett, de sajnos az új költőpár költése zavarás miatt megghiúsult. A korábbi 4-ből 3 pár költése volt sikeres, 1 pár nem költött. Uhuból (*Bubo bubo*) 2 pár fészkel a működési területünkön, s feltételezzük, hogy mindkét párnál sikeres volt a költés, bár a fiókákat nem találtuk. Egyéb ritka fajok, mint a darázsölyv (*Pernis apivorus*), állományairól csak szórványos információink vannak.

Két további fajjal is e tevékenység keretein belül foglalkozunk - életmódbeli sajátosságaik miatt:

Fekete gólya (*Ciconia nigra*) állományunk 4 ismert párra csökkent, de ezek közül is csak 3 pár költését tudtuk nyomon követni 2013-ban. Mindhárom sikeres volt, amelyek 3-3-4 fiókát rejtettek. A holló (*Corvus corax*) állománya növekvőben van, őszi-téli időszakban több helyen és egyre nagyobb létszámú csapatokban jelenik meg (akár 50-80 pld is).

Az Igazgatóság működési területén 2013-ban is folytattuk az együttműködést az EON munkatársaival, ennek keretén belül történtek meg a 20 kV-os vezetékek szigetelése,

valamint 17 helyszínen fészektartót helyeztünk fel, 1 esetben madárvédelmi átalakítást végeztettünk el.

Az Igazgatóság kőszegi Madárvédelmi Mintatelepére 2013-ban 40 madárfaj 182 sérült példánya került be. Ebből 34 egyed 7 fokozottan védett fajhoz tartozik. 57 példányt sikerült repatriálni. A fokozottan védett fajok közül szabadon engedtünk 1 uhut, 3 kuvikot, 1 gyöngybaglyot és 8 fehér gólyát. Ez évben 2 fehér gólya fióka kelt a telepen, illetve egy 1 naposan bekerült fehér gólya fióka is sikeresen felnevelkedett. Legnagyobb egyedszámban beérkezett fajok a következők voltak: egerészölyv, vörös vércse, fehér gólya. A fehér gólyák közül legnagyobb arányban juvenilis példányok kerültek be. A sérülések jellege tekintetében az áramütés, a szárny- és lábsérülések domináltak. Tevékenységünk állatjóléti és állategészségügyi színvonalának biztosítása érdekében havi rendszerességgel szerveztünk állatorvosi szakfelügyeleti ellenőrzéseket, amelyek következtében számos intézkedést fogantatosítottunk.

Fehér gólya (*Ciconia ciconia*)

2013-ban a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület tagjaival és más önkéntesekkel együtt az Igazgatóság teljes működési területén felmérésre került a fehér gólya állomány. Az eredmények összesítése még folyamatban van. A nemzeti park területén az állomány kis mértékű csökkenést mutatott, csupán 46 pár gólya költött. Az átlagos fiókaszám 2,67 lett, amely azonban jóval meghaladja az előző évek eredményét. Az Igazgatóság működési területét tekintve a fészkek 63 %-a villanyoszlopon, 15 %-a külön oszlopon, 20 %-a kéményen vagy kazánkéményen és 2 %-a egyéb helyen van. A veszélyeztetett fészkek áthelyezését, tartóra emelését folyamatosan végezzük az MME keretében működő Chernel István Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel és az áramszolgáltató EON-nal együttműködve. Ehhez saját forrásból, illetve az EON készleteiből biztosítjuk a fészektartó kosarakat. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság az elektromos hálózat tartóoszlopain fészkelő állomány védelme érdekében együttműködési megállapodást kötött az EON-nal, így az elektromos hálózaton végzendő munkákat előzetesen egyeztetett tervek alapján végeztük.

Működési területünkön 2013-ban 17 db villanyoszlopon lévő fészeknél végeztünk tartóra emelést, illetve tartó megerősítést. Ezeken kívül 1 kéményen lévő fészket és tartóját cseréltük le, mert leszakadt a madarak megérkezését követően.

Kis légykapó (*Ficedula parva*)

A Kőszegi Tájvédelmi Körzetben teljes állományfelmérés történt 2013-ban. A felmérés során 8 helyen észleltük éneklő hím jelenlétét, ami az elmúlt 13 év során tapasztaltak alapján az átlagosnál 20%-kal kevesebbnek mondható a terület vonatkozásában. A revírek közül egy olyat fedeztünk fel, amely a korábbi években nem szolgált a madár fészkelőhelyül. További –sajnos negatív- tapasztalat, hogy a Hármaspatak völgyének régóta ismert revírjeiben 2013-ban egy pár sem költött. Itt az elmúlt évek fakitermeléseit megelőzően háborítatlanul hagyott élőhelyfoltokat biztosítottunk a madarak számára, de ennek ellenére úgy tűnik, nem sikerült megőrizni a fészkelő párokat. Bozsok és Velem községek fokozottan védett völgyeinek kis légykapó állománya pillanatnyilag stabil.

Madárodútelepek

A korábbi négy Őrségi énekesmadár odútelep közül 3-nál az odúk tisztítása, a hiányzó odúk pótlása és ellenőrzése 2013-ban is megtörtént. A Rába szigetén lévő odútelep szinte teljesen eltűnt, s a megközelítése is lehetetlen volt.

A kis légykapó számára létesített odútelepek mind az Őrségben, mind a Kőszegi Tájvédelmi Körzetben lakatlanok maradtak.

A Chernel-kerti odútelep korábbi évekhez hasonlóan munkálatai a kora tavaszi takarításokkal, valamint a sérült odúk karbantartásával, illetve cseréjével kezdődtek. A költési időszak összesen 61 odúval indult. Március közepétől kétheti rendszerességgel történtek az ellenőrzések. 2013-ban hat madárfaj (*Parus major*, *Parus caeruleus*, *Sturnus vulgaris*, *Sitta europea*, *Jinx torquilla*, *Phoenicurus phoenicurus*) egyedei költöttek a Chernel- kert és az Aradi vértanúk parkjában kihelyezett odúban. Összesen 118 fióka repült ki sikeresen. Az egyes fajok odúhasználata és kirepült fiókáinak aránya a következőképpen alakult: P. major 10/78, P. caeruleus 1/11, S. vulgaris 2/9, S. europea 2/11, J. torquilla 1/5, Ph. phoenicurus 1/4.

Maggyűjtés ex situ fenntartáshoz és szaporításhoz

A Pannon Magbank Projekt keretében az igazgatóság 13 védett növényfaj összesen 17 magtételét gyűjtötte be, majd tisztítás után a magtégeket a Magyar Tudományos Akadémia Ökológiai Kutatóközpont Ökológiai és Botanikai Intézetébe továbbította.

5.4 táblázat: Fajvédelem

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajvédelmi terv (+,-)*	Védettség foka**	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
1.	Széleslevelű harangvirág (<i>Campanula latifolia</i>)	-	FV	Kerítéssel való védelem, az árnyékoló lombkorona megnyitása.
2.	Adriai sallangvirág (<i>Himantoglossum adriaticum</i>)	-	FV	Állományok feltérképezése, nyomonkövetése, kaszálás egyeztetése a terület-tulajdonosokkal.
3.	Csillagos nárcisz (<i>Narcissus poeticus ssp. radiiflorus</i>)	-	V	Élőhely fenntartása kaszálás, cserjeirtás, fakivágás.
4.	Vörös áfonya (<i>Vaccinium vitis-idaea</i>)	-	V	Kerítéssel való védelem, élőhelyfejlesztés
5.	Sárga sásliliom (<i>Hemerocallis lilio-asphodelus</i>)	-	FV	Cserjeirtás élőhely-fejlesztési céllal.
6.	Kereklevelű harmatfű (<i>Drosera rotundifolia</i>)	+	V	Élőhely kézi kaszálása.
7.	Fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>)	+	FV, Natura 2000	Veszélyeztetett fészkek áttelepítése, magasítóra emelése.
8.	Régi gyümölcsfajták védelme	-	-	Génmegőrző gyümölcsöskert fenntartása.
9.	Békamentés a Hársas-tó mentén	-	V	Békaterelő rendszer kiépítése, karban tartása.
10.	Haris (<i>Crex crex</i>)	-	FV, Natura 2000	Költőhely kaszátlanul hagyatása.
11.	Ragadozómadár védelem	-	V, FV, Natura 2000	Nyomon követés és madármenhely fenntartása.

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajvédelmi terv (+,-)*	Védettség foka**	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
12.	Kis légykapó (<i>Ficedula parva</i>)	-	V	Odútelep működtetése.
13.	Madárodútelepek	-	V	Karbantartás.

* Van (+); Nincs (-); Fajvédelmi/kezelési terv kidolgozása a cél (x)

** Védett(V)/fokozottan védett(FV); Natura 2000, illetve nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozik (Berni, Bonni, CITES)

5.5 Saját állatállomány

Az Igazgatóság a kezelésében lévő gyepterületeket elsősorban saját állatállománnyal hasznosítja, legeltetéssel, illetve az állatok részére történő szénakészítéssel.

Az Igazgatóság a magyar tarka szarvasmarhákat és a muraközi lovakat elsősorban génmegőrzési és területkezelési céllal, míg a juh, szamár egyedeket bemutatási céllal tartja. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóságé hazánk egyetlen muraközi ménese.

2012 januárjában Dr. Fazekas Sándor miniszter úr indította el az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság állat-kihelyezési programját, melynek keretében 2013-ban 30 db szarvasmarha tenyészsüsöt és 4 db hízóbikát helyeztünk ki.

Magyartarka szarvasmarha:

A februártól novemberig tartó ellési időszakban 147 ellésünk volt. A választott borjakat értékesítettük (70 egyed). A választás folyamatos, így 2014 tavaszán is történik még választás.

Mesterséges termékenyítés és természetes fedeztetést is alkalmaztunk. Mesterséges termékenyítés keretében az ivadékvizsgálati bikák szaporítóanyagát használtuk, továbbá a bikanevelő tehenekre kijelölt szaporítóanyagot. Természetes fedeztetésben három tenyész bikát használtunk (19302 Derecskei ETÜD Supery, 21230 Nyőgéri GYENES Totem, 25656 Nyőgéri LÁPAFŐ Steinadler)

2013. esztendőben a 205 napos választási súly bikánál 244,80 kg, üszőnél 229,68 kg, állomány szinten: 259 kg volt.

2013 tavaszán minősült az első, az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság által tenyésztett tenyész bika: Őrségi Lotari Steinadler.

Muraközi ló:

A muraközi ménesünk létszámát 2013-ban nem növeltük tovább. Az újonnan beállított tenyész kancák javító hatással vannak állományunk minőségére.

A 2012 januárjában a svájci állami ménestől kapott 2 freibergi tenyész mén első ivadékaik megszülettek (7 csikó).

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság 2013-ban is részt vett a nemzetközi muraközi munkában a muraközi típus regenerálása érdekében.

A teljes szaporulat 2013-ban 11 (3 + 8) db csikó volt.

20 kancát fedeztettünk, a három tenyész ménünkre arányosan leosztva (3034-Veszprémvarsány-8, Lorambo, Versace).

5.6 Erdőterületek, erdőgazdálkodás

5.6.1 Nem saját kezelésben lévő védett és Natura 2000 erdőterületek

Működési területünkön, Vas megyében az erdőtervezett terület összesen 98 641 ha, amelynek túlnyomó részét vágásos üzemmódban, elsősorban gazdasági szempontok alapján kezelnek. Az állami tulajdonú, védett és közjóléti rendeltetésű, 1-3 természetességű erdőkből jelenleg 25% van folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódban.

Üzemmódok megoszlása védett területeken Vas megyében:

üzemmód	terület (ha)	arány (%)
faanyagtermelést nem szolgáló	661	2,2

száraló	437	1,4
átalakító	2176	7,1
vágásos	27361	89,3
összes	98 641	100

Vágásos üzem mód fahasználati előírásainak megoszlása védett területen Vas megyében:

használat módja	ha	%
előhasználatok (tisztítás, gyérítés)	14280	69,4
készletgondozó	2506	12,2
egészségügyi	1200	5,8
tarvágás	274	1,3
száralóvágás	1301	6,3
felújítóvágás	1006	4,9
Összesen	20567	100,0

A védett és fokozottan védett erdőterületek az Őrségi Nemzeti Parkban, a Kőszegi és Sághegyi Tájvédelmi Körzetekben és a Természetvédelmi Területeken találhatók, valamint jelentős a Natura 2000 területen levő erdők mennyisége. Jellemző állománytípusaik a gyertyános-tölgyesek, bükkösök, cseres-tölgyesek, erdei fenyvesek, kisebb területeken fűz-nyár-éger ártéri és ligeterdők, akácok.

védelem típusa	nagysága (ha)	arány (%)
országos jelentőségű védett és fok. véd.	15 302	15,5
ex lege	33	0,03
Natura 2000	39 656	40,2

Az erdőterület 15,5 %-a védelmi elsődleges rendeltetéssel bír, mely zöme az Őrségi Nemzeti Park területén található védett erdő. Jelentős, az erdőterület több mint 1/3-át érinti a Natura 2000 kijelölés. A további rendeltetéseket is vizsgálva a 1 % fölötti arányban talajvédelmi erdők (jellemzően vízmosásos részek), víz-, part- és településvédelmi erdők is megtalálhatók. A gazdasági elsődleges rendeltetésű erdők teljes egészében a faanyagtermelést szolgálják. Általános elvárás a védett erdőterületeken, hogy az erdőgazdálkodási módszerek közül a törvény által szabályozott mértékben a folyamatos erdőborítást biztosító megoldásokat kell alkalmazni, ezért tarvágás kultúr- és ültetvényerdőkön kívül csak kivételesen alkalmazható. Elsődlegesen az erdők biológiai és genetikai sokféleségének megőrzése, lehetőség szerinti gazdagítása a cél a megfelelő erdőművelési eljárások alkalmazásával, ehhez az erdészeti beavatkozások során a természetes erdődinamikai folyamatokat kell segítségül hívni. A természetvédelmi szempontok minél teljesebb érvényesülése érdekében Igazgatóságunk egy útmutatót adott ki az erdőgazdálkodók részére, amely bemutatja az erdők legjelentősebb természeti értékeit és az érdekében szükséges kezeléseket.

A Natura 2000 területekre vonatkozóan a fő kezelési elvárás a jelölő élőhelyek és fajok figyelembevételével/megőrzésével, a vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, valamint a területen előforduló egyéb védett természeti értékeket figyelembe vevő erdőkezelés végzése. Az igazgatóság működési területén levő nem védett erdőterületek jelentős részére jellemzőek a monokultúrák, melyek döntően erdei fenyő, akác és nemesnyár fafajokból állnak. Ezek a területeken csak a védett értékek élőhelyének megóvása érdekében van lehetőségünk

természetvédelmi célból a gazdálkodásra hatást gyakorolni.

5.6.2 Saját vagyongazdálkodásban lévő erdőterületek kezelése

Igazgatóságunk a vagyongazdálkodásban levő erdőterületein általános alapelvként a fenntartható használat követelményeinek megfelelően, az erdei haszonvételek gyakorlása során olyan módszereket alkalmaz, amelyek biztosítják, hogy az erdő megőrizze biológiai sokféleségét, természetességét vagy természetszerűségét, termőképességét, felújuló képességét, életképességét.

Az Igazgatóság működési területén 1723 hektár védett, fokozottan védett vagy Natura 2000 oltalom alatt álló erdőterülettel rendelkezik, ebből bejelentkezett erdőgazdálkodóként 657 ha állami erdőterületet kezel. Erdőgazdálkodásunk szervezésében jelentős problémát okoz, hogy az erdőterületek birtokszerkezet szerint elaprózottak. Az erdők nagy részét a határsávban található erdők (475 ha) teszik ki, ami egy 20-50 m széles hosszú, rendkívül nehezen kezelhető területet jelent. Súlyozottan a nemzeti park területén található az erdeink két harmada. A tömbben lévő erdőterületek Apátistvánfalva, Nádasd, Körmend, Katafa községhatárban találhatók.

Igazgatóságunk már a nemzeti park megalakulását követően elindította a vagyongazdálkodásban levő Csörötnek 43-a tagban a PRO SILVA HUNGARIA egyesület erdőkezelési alapelvi szerinti erdőgazdálkodást 3 erdőrésztben. A kísérlet célja tisztázni, hogy hosszú távon az eddig évszázadok óta vágásos üzemmódban kezelt többé-kevésbé egykorú erdőállományok az eddig felismert természeti törvények és felhalmozódott erdőgazdálkodási tapasztalatok birtokában átvezethetők-e, s ha igen, milyen módon a folyamatos erdőborítást biztosító, természeteshez hasonló erdőállapotba. A Csörötnek 43 D erdőrésztben 2012-ben az első bontást (2003) követő újabb lécek helyének és a meglévő lécek bővítésének kijelölése történt meg.

2013. évben fiatalosainkban 0,8 hektáron pótlás ültetését végeztünk el. Ápolásokat 11 hektár területen folytattunk, közmunkaprogramban. Két erdőrészt hálós kerítését készítettük el 13,5 ha-on 1625 fm hosszal, 39,61 hektár érintett területen 668 m³ faanyagot termeltünk ki nevelővágás, egészségügyi termelés és készletgondozó használat, szálalóvágás során.

Feladatainkat 1 fő jogosult erdészeti szakszemélyzet, 1 fő erdészeti felügyelő és 1 fő erdész útján látjuk el.

5.7 Vadászterületek, vadgazdálkodás

Igazgatóságunk önálló vadászterülettel nem rendelkezik, vadgazdálkodási tevékenységet nem folytatott az elmúlt évben.

5.8 Halászati vizek

Igazgatóságunk működési területén összesen 31 db jelentősebb halászati víztérként nyilvántartott vízfolyás és tó található, amelyeket az 5.8 táblázat mutat be.

5.8.1 Védett vizek

Az Igazgatóság működési területén összesen 15 db áll védettség alatt. Itt a halászati és horgászati tevékenységek a természetvédelmi irányelveknek megfelelően történnek.

Igazgatóságunk halászatra jogosultságot az alábbi vizeken szerzett:

No.	A halászati víztér	Kiterjedése (ha)
1.	Szakonyfalui-patak	7,2
2.	Grajka-patak	4,8
3.	Hársas-patak	11,5
4.	Huszászi-patak	13,1
5.	Lugosi-patak	15,0
6.	Szengyörgyvölgyi-patak	3,6
7.	Kerca-patak	10,7
8.	Kerka-patak	7,7
9.	Alsószölnök 029/1a hrsz holtág	0,4
Összesen:		70,0

A jóváhagyott halgazdálkodási terv szerint ezen víztesteken sem halászati sem horgászati tevékenység továbbra sem folyik.

Cél a természetes-természetközeli állapotok fenntartása, melynek érdekében a természetvédelmi kezelés részeként halfaunisztikai vizsgálatokat végeztünk elektromos halászgéppel.

5.8.2 Védett halastavak

Az Igazgatóság vagyonkezelésében védett halastó nincs.

5.5 táblázat: Saját állatállomány

Faj	Korcsoport	Egyedszám	Változás 2013-ban
Szarvasmarha /magyartarka/	Tehén	192	42
	Tenyészbika	2	0
	Vemhes üsző	19	-32
	Növendék üsző	17	-10
	Választott üsző	0	-7
	Szopós borjú	55	5
	Hízómarha	0	0
	Összesen:	285	-2
Ló /muraközi/	Kanca	23	4
	Szopós csikó	0	0
	Választási csikó-mén	8	7
	Választási csikó-kanca	3	-3
	Növendék mén	8	-3
	Növendék kanca	8	2
	Tenyészmén	3	0
	Egyéb kanca	0	-1
	Herélt	0	0
	Összesen	53	6
Juh /cigája/	Anyajuh	2	-2
	Szopós bárány	0	-1
	Jerke toklyó	1	1
	Növendék kos	2	2
	Ürü	0	0
	Összesen	5	-3
Szamár/magyar parlagi/	Kanca	0	0
	Mén	1	0
	Növendék csikó	1	0
	Szopós csikó	0	0
	Összesen	2	0

5.8 táblázat: Halászati vizek

Név	Víztypus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Abért-tó	mesterséges	25,85	1,5	A két vízterület a Lukácsházi árvízcsúcs csökkentő tározó töltésének anyag-nyerőhelyének rekultivációja során került kialakításra. Az Abért I. tavat a Rába folyó vízrendszeréhez tartozó Gyöngyös-patak táplálja egy vízkivételi műtárgyon keresztül. Az Abért I. tó egy átfolyón keresztül látja el vízzel az Abért II. tavat, melynek felesleges vize egy öblítő-csatornán keresztül ismét a Gyöngyös-patakba folyik. A tavak vízminősége a tápláló Gyöngyös-patakéhoz hasonlóan kiváló.
Csepregi-tó	agyagbányató	0,8	3,5	A tó kialakulása az 1960-as évek végére tehető. A tó eredeti területe 0,5 ha volt, de az 1990-es évek elején kotrással bővítették tovább így érte el mai méretét, mely a 2011. évben egy alapos "felújításon" esett át a Szövetség jóvoltából. A tavon környezetvédelmi okok miatt általános etetési tilalom van érvényben.
Gencs-Perenyei-tó	mesterséges	1,8	1,5	A tó Perenye község határában helyezkedik el. A kicsi, de annál hangulatosabb horgászto jellemző halai a ponty, és a keszegfélék. Tagolt partját körben nád, sás szegélyezi. A part növényzetére a kisebb bokrok és keskeny fasorok jellemzőek. A tó középső területén egy kis sziget található, melynek környéke kedvelt terület a halak számára.
Gersekarát-Sárvíz-tó	halastó	36	1,5-2	A tó vize horgászat mellett fürdésre is alkalmas, szépen gondozott partján strandolásra és kempingezésre is lehetőség van. Jelzett túra útvonal is áthalad a településen.
Gyöngyös	patak	25	0,3-1,5	Gyöngyös-patak a Rába baloldali mellékvize. Vörösvágás közelében ered, Kőszeg magasságában éri el Magyarországot, ahol délnek fordul. Szombathelyet érintve már újra keleti irányban folyik tovább, Vasszécsenytől pedig észak-keletnek tartva Sárvárt veszi célba, ahol, mintegy kilencven kilométer megtétele után a Rábába

Név	Víz típus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
				torkollik. Magyarország legkiválóbb pisztrángos vizeként tartják számon, elsősorban az ideális vízhőmérsékleti mutatók miatt. A nyári kánikulai időszakban is húsz Celsius fok alatt marad a vízhőmérséklet és az oldott oxigén tartalma pedig 11 mg/liter felett van egész évben.
Hársas-tó-Máriaújfalu	völgyzárógátas víztározó	17,4	3	1980-as évek végén a Hársas-patak felduzzasztásával létrehozott völgyzárógátas árvíztározó. A Hársas-tó az Őrségi Nemzeti Park része. A Hársas-tó létesítésekor az elárasztásra szánt völgy jelentős részéhez nem nyúltak hozzá. Ezért a felső, tehát a déli, befolyó környéki területtől számítva körülbelül a tó kétharmada szinte megtartotta az eredeti medret. A befolyó környéke, köszönhetően az adottságainak kiváló ivóhelynek minősített terület. Ezen a részen 100 méter hosszán egész évben tilos a horgászat természetvédelmi és halvédelmi okokból.
Herpenyő	patak	21,85	0,2-1	A Rába folyó jobb parti mellékvize. Kis esésű, lassú folyású víz. Folyása nagyjából párhuzamos a Rába folyóval, melyből Sárvár felett az ikervári erőmű alvívcsatornával egyesülve torkollik bele. A patak teljes hosszában sokféle vízínövény fordul elő, melyek néhol teljesen beborítják a víztükröt. A Vas megyei Horgász Szövetség tervei között szerepel a patak renaturálása, amely többletvíz juttatást jelent a patak számára.
Himfai-tó	körtöltéses tározó	11,2	1,5	A tó az Őrségi Nemzeti Park területén helyezkedik el, melyet a Himfa-patak táplál. A tó közvetlen környezetében található erdő igazi természetes környezetet biztosít. Vas megye igazi süllys vizeként tartják számon.

Név	Víz típus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Kerka-patak	patak	127	változó	Kerka-patak két ágon, a szomszédos Ausztriában ered és 54 km hosszú. Vízugyűjtő területe 1762 km ² . Magyarföldnél lép be hazánk területére, délen Kerkaszentkirály után torkollik a Lendvába az országhatárnál, majd Muraszemenye (Csernec) alatt egyesül a Murával. Vízárása nagyon ingadozó. A Kerka felső szakasza bővizű, gyors lefolyású, az alsó szakaszon a folyó lelassul. A térségben hegyvidéki jellegű ionszegény források, lápok, gyors lefolyású kis patakok révén sűrű vízhálózat alakult ki. A Kerka mentén évszázadokon át gondot okozott a nagy vízfelesleg elvezetése, a patakok szabályozása. E vidéken 1798 óta többször folyt csatornázás, kisebb folyóvíz-szabályozás. A kanyargós Kerkát teljesen megszelídítették, kanyarulatait levágták, medrét kitisztították. A Kerka élővilága kiemelkedő természeti értékek hordozója. A forrás- és torkolatvidékük között folyamatosan változó környezeti adottságok igen sok, egymástól nagyon különböző igényű faj számára biztosítanak életlehetőséget.
Magyarszecsődi-tó	kavicsbányató	9	2	A több mint 20 éves tó a kavicsbánya múlt ellenére nagyon vadvíz jellegű. Elsősorban a bányászatnak köszönheti ezt a tulajdonságát. A tó egyenetlen parttal és mederviszonnyal rendelkezik. A félszigetekkel tagolt part, medencékkel, öblökkel, szorosokkal színesített medret alakított ki, melyben még szigeteket is találunk. A tavat rengeteg bokor, kis sziget és félsziget övezi emiatt rendkívül változatos.

Név	Víz típus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Marcal	folyó	43	0,5-2	Rába jobb oldali mellékveze, a Bakonyban ered több patakából Zala megye É-i részén. A patakban megtalálható halfajok száma 23 db. Hangulatos, csendesen áramló kis folyócska, és sok minden színesíti környezetét. Elsősorban folyami halak jelenléte a jellemző. Érdekesség, hogy szinte teljesen átlátszó, tözegezes, barnás színű víz jellemzi, még a csapadékos időszakokban is.
Merseváti-tó	tőzegbányató	4,24	2	Helyén körülbelül 1955-60-táján kezdték kitermelni (talajjavítás céljára) a tőzeget, Mintegy 15 évi bányászat után a 1970-es években jelent meg a víz a gödörben, eddig tartott a művelés. A vízutánpótlást egy magasabban fekvő lapályos vízgyűjtőterületről a Fekete-árok, egy kis patak szállítja.
Perint	patak	5,2	0,2-0,5	Szeszélyes kanyargó víz, bedőlt fák, szép kavicszátanyokkal váltakozó langyosabb részek találhatók ebben a tiszta vizű hegyi patakban.
Pinka	patak	5,2	0,5-3	A Pinka patak a Rába legjelentősebb vasi mellékveze. A magyar-országi határhoz közel ered és ezt a tulajdonságát végig megtartva a két ország között kanyarog. Körülbelül 55 km hosszú, legnagyobb mellékvezeinek a Strém-patak számít. Több malom, duzzasztó települt sebes vizére.
Püspökmolnári-tó	kavicsbányató	4	2-2,5	A Püspökmolnári-kavicsbányató, mint neve is mutatja bányató, kavicskitermelés következtében jött létre. Növényzettel jól körbenőtt partja tagoltnak mondható.
Rába	folyó	790,7	2-5	A Rába vasi szakaszára jellemző az állandó vízszint és a csodálatos vadvízi környezet. Borzasztóan sok arca van, köszönhető a rendkívül sok kanyarnak és mőtárgynak melyekkel útja közben találkozunk. Az évtized folyójában megtalálható halfajok száma 53.

Név	Víz típus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Rábasömjéni-tó	kavicsbányató	3,2	1,8	A 84-es főközlekedési út melletti több egységből álló tóegység közül ma már csak 2 tó számít horgászvíznek. Több mint 20 éve a többi tó elmocsarasodott. A tavak párhuzamosak a közúttal, melyhez innen termelték ki a kavicsot. A vízparton jelentős vizinövényzet és fa van.
Répcse	folyó	23	0,3-1,5	A Rába baloldali mellékvíze. A patakban megtalálható halfajok száma 24 db.
Szombathelyi csónakázó- és hotgásztó	mesterséges	12,4	1,5-3	Az egykori agyagbányászat miatt keletkezett kubikgödrök átalakításával hozták létre a hatvanas évek elején a Csónakázó-tavat, és a Horgásztavat. Az Arany-patak táplálta horgásztóból jut a csónakázó tóba a víz, a két tavat mindössze egy sétány választja el egymástól.
Újperint 1. sz. tó	kavicsbányató	4,67	1,3	a kavicsbányászat során 4 kavicsbánya-tó született évtizedekkel ezelőtt. A tó szinte szabályos téglalap formájú, de a mesterséges kinézet ellenére a partot nád szegélyezi.
Vadása-tó	völgyzárógátas víztározó	4	1,8	4 hektár területen, csodálatosan szép környezetben, a hasonló nevű patak vizének felduzzasztásával keletkezett. Elnevezése onnét ered, hogy a környéken sok volt a róka, ezek lyukakat ástak a patak mentén, így lett vad-ásta, Vadása-patak, illetve tó. Vize kristálytiszta, a tavat 12 forrás táplálja. A tó kialakulása a 20. század elejére tehető, de az 1920-as évek után teljesen elhanyagolták a területet. az Őrség egyik, ha nem a legismertebb üdülőövezete. Csodálatos környezetben fekszik, mely egyben természetvédelmi terület. Az Őrségi Nemzeti Park jó járható turistaútjai itt futnak össze.

Név	Víz típus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Vasvári csónakázótó	mesterséges	4	1,3	A tó eredete 1965-re tehető mikor a Csörnöc-Herpenyő patak nagy árvízzel öntött ki. Egy következő kiáradást megelőzendően a helyi lakosság hozzájárított egy körtöltés építéséhez, melyhez a földet a jelenlegi tó helyéről bányászták ki. A szabdalt partú mesterséges tó partját nádasok, bokrok, ligetek teszik változatosabbá.
Strém	patak	1,7	0,2-0,5	Szeszélyes kanyargó víz, bedőlt fák, szép kavicsátonyokkal váltakozó langyosabb részek találhatók ebben a tiszta vizű hegyi patakban.
Arany-patak	patak	8,9	0,4 - 0,8	Országhatártól a Soro-Perintig, a felső szakasz viszonylag érintetlen, mezőgazdasági területek között folyik, több település belterületét érintve. Tervezett vízügyi beavatkozás a Dozmat közigazgatási területén tervezett árvízcsúcs-csökkentő tározó.
Hosszú-víz	patak	6,4	0,2-1,2	Eredetétől időszakos vízfolyás, bővizű évben folyamatos vízborítású, a 86-os számú főúttól a Gyöngyös-műcsatornába torkollásig van stabilabb víztest. A torkolat és a feletti szakaszán a Gyöngyös teljes halállománya megtalálható. Csénye térségében pl. sebes pisztráng fogás is gyakori.
Lánka-patak	patak	37	0,1 - 0,8	A régen malmokat működtető patak mára az eróziós folyamatos és a talajvízszint csökkenése miatt sajnos időszakos vízfolyássá vált, különösen a Gércse környéki szakaszon. Az alsó, Rábába torkolló szakaszán értékes patakparti társulások találhatók, a kisebb-nagyobb "bögékbem" megáll a víz.
Kőris patak + árapasztó	patak	29,4	0,4 - 1,5	A Kőris-patak és a vele párhuzamosan folyó árapasztója tipikus kispataki halfaunával rendelkezik, vizinövényzettel jelentősen benőtt, vízhozama változatos a csapadékviszonyok függvényében.

Név	Víz típus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Láhn-patak	patak	13,8	0,6-1,5	Az országhatártól a Vörös-patakba torkollásig tartó vízfolyáson az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság és a VÍZIG közös LIFE-projektje során több, ökológiai célú beruházás történt, mely során változatos vízi élőhelyek kerültek kialakításra.
Vörös-patak	patak	17,3	0,6-1,5	Az országhatártól a Rába folyóig folyó Vörös-patak a Rábai reofil halfajok régi ívőhelyeként szolgált. A sekélyebb, könnyebben felmelegedő és oxigéndús víz kiváló adottságokkal rendelkezik (rendelkezik) a folyóvízi halfajok természetes szaporodásához.
Szőlnöki-patak	patak	6,9	0,4 -1,2	A korábban természetes pszitráng-állományáról híres patak az eróziós folyamatok és a vízhozam csökkenése miatt jelentősen veszített víztestéből. A Rábát tápláló patakként szóba jöhetne természetes ívőhelyként, azonban a hordalékzátonyok, bukók nem teszik lehetővé a halak jelentősebb vándorlását. A patak védett területen található, védett fajok, pl. dunai ingola élőhelyeül szolgál.
Kerka-patak	patak	21,4	0,4 -1,5	Az országhatártól Alsószenterzsébetig (bukógátig) tartó szakaszán az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság halászatra jogosultként a természetes állapotok megőrzése mellett elkötelezett. A patak védett területen folyik, a megyében híres a rák állománya, az alsóbb szakaszokon régen híres paduc (podvív) -ívó helyek voltak, melyek mára stabil víztest hiányában nem minden évben adnak lehetőséget az eredményes szaporodásra.

5.8.1 táblázat: Védett vizek

No.	Országos jelentőségű védett vizek	Kiterjedése (ha)	Kezelési terv (+/-)
1.	Rába-folyó	184,0	(-)
2.	Kerka-patak	7,7	(-)
3.	Kerca-patak	10,7	(-)
4.	Rába holtágak	110,8	(-)
5.	Himfai-tó	12,9	(-)
6.	Szentgotthárd-Máriaújfalu Hársas-tó	14,9	(-)
7.	Hegyhátszentjakab Vadása-tó (1)	4,0	(-)
8.	Felsőjánosfa Borostyán-tó	1,1	(-)
Összesen:		376,7	

(-) a természetvédelmi kezelési terv elkészült, de még nincs kihirdetve

6. Tájvédelem

6.1 Egyedi tájértékek

Az Igazgatóság működési területén 54 településen összesen 1000 db egyedi tájértéket tartunk nyilván. Tárgyévben 5 településen 110 újabb tájértéket vettünk nyilvántartásba.

Település	Értékek száma	változás 2013-ban
Bajánsenye	7	-
Bozsok	11	-
Cák	9	-
Felsőjánosfa	12	-
Felsőmarác	12	-
Hegyhátszentmárton	9	-
Ispánk	10	-
Ivác	22	-
Kercaszomor	10	-
Kerkáskápolna	6	-
Kisrákos	18	-
Kőszegdoroszló	33	-
Kőszegszerdahely	10	-
Magyarszombatfa	13	-
Nagyrákos	17	-
Orfalu	27	-
Órimagyarósd	13	-
Perenye	12	-
Szaknyér	11	-
Szalafő	84	-
Szatta	16	-
Velem	11	-
Velemér	8	-
Viszák	17	-
Alsószölnök	9	-
Apátistvánfalva	66	-
Csörötnek	13	-
Daraboshegy	12	-
Felsőszenterzsébet	7	-
Felsőszölnök	15	-

Település	Értékek száma	változás 2013-ban
Halogy	11	-
Kétvölgy	7	-
Kondorfa	12	-
Kőszeg	20	-
Magyarföld	18	-
Magyarlak	9	-
Nádasd	19	-
Őriszentpéter	51	-
Pankasz	11	-
Rábagyarmat	14	-
Szakonyfalu	14	-
Szentgotthárd	21	-
Szentgyörgyvölgy	10	-
Szóce	14	-
Döbörhegy	17	-
Nagymizdó	27	-
Petőmihályfa	52	-
Sárfimizdó	13	-
Szarvaskend	30	-
Csönge	25	25
Kemenessömjén	22	22
Kenyeri	27	27
Pápóc	15	15
Vönöck	21	21
Összesen	1000	110

6.2 Településrendezési eszközök és területrendezési tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben

Az igazgatóság 2013-ban, 44 alkalommal adott ki rendezési tervek véleményezése keretében, állásfoglalást. A véleményezett terveknek csak elenyésző hányada esetében jutott vissza az igazgatósághoz az elfogadott terv, ezek vonatkozásában viszont az a tapasztalat, hogy a vélemények beépültek a tervekbe.

6.3 Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben

Az Országos Területrendezési Terv módosításának véleményezése során, az igazgatóság jelezte, hogy nem támogatja a Zalalövő-Őriszentpéter-Bajánsenye útvonalon haladó útszakasz főúttá való átminősítését, valamint kifogásolta, hogy a módosított tervből az Országos Ökológiai Hálózat övezetéből hiányzik a Gencsapáti-Söpte-Szombathely települések

közigazgatási területét együttesen érintő, magterületi besorolású övezetrész. A jelzett területrész a térségben utolsóként fennmaradt természetközeli gyepterületek egyike, ezért fennmaradásának fontos szerepe van az élővilág védett természeti területeken kívüli védelmében, a táji szintű ökológiai kapcsolatok megőrzésében. A szakmai érvek ellenére a magterületi besorolású terület kikerült az ökológiai hálózathoz, alapjaiban megkérdőjelezve ezzel a hálózat értelmét és jelentőségét.

6.4 Tájvédelmi szakértői tevékenység

Az igazgatóság tájvédelmi tevékenysége elsősorban a hatósági munka segítésének céljával kiadott belföldi jogsegély keretein belül valósul meg. Az igazgatóság 2013-ban, 37 alkalommal művelési ág váltás, 22 alkalommal más célú hasznosítás, 8 esetben gyepterület helyreállításának ügyében adott szakmai állásfoglalást. Az elsődlegesen élővilág-védelmi ügyek véleményezése során is, minden esetben figyelembe vettük azok tájvédelmi vonatkozásait is.

Védett belterületen 74 esetben adott az igazgatóság építésügyi szakvéleményt. A tervezők jellemzően elfogadták, és a tervekbe beépítették a javaslatokat. A véleményezések tárgyát családi házak, mintagazdaság, pajta, termény- és géptárolók építése képezte.

6.5. Tájvédelmi jelentőségű beavatkozások

Az igazgatóság folyamatos szakfelügyelete mellett, 2013-ban sikerrel befejeződtek a Kétvölgy-Felsőszölnök összekötő út munkálatai. A mintegy 3,5 km hosszú, meglévő földút kiszélesítésével épült műút védett területen húzódik, fokozottan védett területet nem érint.

7. Projektek

2002-es megalakulásunk óta folyamatosan figyelemmel kísérjük az aktuális pályázati lehetőségeket. A központi költségvetési keretek szűkös volta miatt a nagyobb léptékű célok eléréséhez, de gyakran a fennmaradáshoz is szükséges a pályázati lehetőségek kiaknázása. 2013-ban 13 pályázaton dolgoztunk 1,6 milliárd Ft értékben, ami az éves költségvetésünknek több mint hatszorosa!

A pályázatok jelentős fejlesztéseket, természetmegőrzési, természetgazdálkodási, környezeti nevelési, ökoturisztikai célokat szolgálnak.

2013-ben az alábbi eredményeket értük el projektek megvalósításával:

- Lezártuk a korábbi években megkezdett gyeprekonstrukciós tevékenységünket. Az érintett, 400 hektáros területen sikerült a gyepet kaszálható állapotba hozni és a korábban fűszárúakkal borított részekben is megindult a gyep növényzetének visszatelepedése.
- Megvalósítottuk az országos közmunka programra benyújtott pályázatainkat, amelynek során 134 főt foglalkoztattunk.
- Erdei élőhelyrekonstrukciók kivitelezését kezdtük meg: lápok vízháztartásának helyreállítása, madár- és denevérodúk kihelyezése, holtfa mesterséges úton való előállítás, ritka elegendőfajok ültetése valósult meg.
- Legelőterületeink kezelését elősegítő infrastrukturális fejlesztéseket célzó pályázatunkban erő- és munkagépek beszerzését bonyolítottuk le, ill. villanypásztor és mobilkarám rendszer telepítése történt meg.
- Megépítettük és átadtuk az Őrségtől a Vendvidékig című projektünkben az Apátistvánfalvára tervezett ökoturisztikai információs centrumunkat.
- Megvalósítottuk az Őriszentpéter Keserűszeri kutatóházunk Gyümölcs Kóstoló és Bemutató házzá való átépítését.
- Sikeres közbeszerzési eljárást követően lebontottuk a régi és megépítettük új Szőcei Kutatóházunkat. Közbeszerzési eljárást indítottunk a ház udvarának tereprendezésére és a kultúr építési munkáira.
- Lebontottuk és megkezdtuk az újáépítését a kőszegi Madárvédelmi Mintatelepünk voliereinek.
- Szervezetfejlesztési pályázatot nyertünk, amelynek év végén kötöttük meg a támogatási szerződését.
- Magas fák gyöngyei című projektünkben gyepkezelő gépsort szereztünk be, továbbá a gyümölcsösöket, azok lepke és madárfaunáját mértük fel.
- Sikeres közbeszerzési eljárást követően megkezdtuk az új szarvasmarha istálló és kapcsolódó létesítményeinek építését, amely 50 százalékos készültségbe került az év végére.

7. táblázat: Projektek

Pályázat/Projekt címe	Időtartama	Pályázati forrás	Pályázat rövid tartalma	Teljes költségvetés (Ft)	Támogatás összege (Ft)	2013. évi teljesítés
Burgenlandi és nyugat-dunántúli természetvédelmi területek hálózata ATMOS L00038	2008.07.01-2014.06.30.	Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Együtműködés 2007-2013	Burgenlandi és nyugat-dunántúli természetvédelmi területek hálózata (Természetvédelmi területek elfogadottságának növelése, a területek fejlesztési lehetőségeinek feltárása és kiaknázása, turisztikai termék- és kínálatfejlesztés)	545 982 080	511 023 713	55 689 159
Natura 2000 élőhelyek fenntartható hasznosítása a szlovén-magyar határ mentén SI-HU-1-2-012	2009.11.01-2013.01.15.	Szlovénia-Magyarország Határon Átnyúló Együtműködés 2007-2013	Natura 2000 élőhelyek fenntartható hasznosítása a szlovén - magyar határ mentén (Fenntartható tájhasználat lehetőségeinek felmérése, a biológiai sokféleség megőrzése)	368 814 225	310 604 277	3 279 320
Magas fák gyöngyei SI-HU-2-2-013	2011.10.15-2014.10.14.	Szlovénia-Magyarország Határon Átnyúló Együtműködés 2007-2013	A projekttevékenységek kivitelezése biztosítja a kaszáló gyümölcsösök biológiai sokféleségének tartós és rendszeres megőrzését, valamint biztosítja a gazdasági és társadalmi fejlődést a határ menti területeken, Muravidéken és Rába-vidéken	304 696 253	252 973 235	54 366 859

Pályázat/Projekt címe	Időtartama	Pályázati forrás	Pályázat rövid tartalma	Teljes költségvetés (Ft)	Támogatás összege (Ft)	2013. évi teljesítés
Legelőkezelés, természeti értékek védelmének érdekében KEOP-3.2.0/11-2012-0012	2012.09.20-2014.04.30.	Környezet és Energia Operatív Program 2007-2013	Legelőkezeléshez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztés az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság területén: villanypásztor rendszerek telepítése, rétegvíz kutak létesítése, mezőgazdasági gépek beszerzése	155 980 228	155 980 235	16 931 354
Szarvasmarha istállóépület létesítése KEOP-3.2.0/11-2012-0028	2013.04.04-2014.08.15.	Környezet és Energia Operatív Program 2007-2013	Egy új, modern szarvasmarha istállóépület létesítése, az állomány elhelyezése, kezelése érdekében.	248 865 946	248 865 946	132 775 511
Szarvasmarha telep felújítása, korszerűsítése KEOP-3.2.0/11-2012-0029	2013.04.04-2014.08.15.	Környezet és Energia Operatív Program 2007-2013	A szarvasmarha istállóépület kiszolgáló létesítményeit tartalmazza. Trágyatárolók, szénatárolók, utak fejlesztése. Szükséges a használatbavételi engedély megszerzéséhez.	109 758 636	109 758 636	49 918 438
Komplex élőhely-rekonstrukciós tevékenység az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén KEOP-3.1.2/2F/09-	2010.10.11-2013.08.31.	Környezet és Energia Operatív Program 2007-2013	Kedvezőtlen szukcessziós folyamatok visszaszorítása, az ÖNPI vagyonkezelésében lévő gyepeken; fehér akác visszaszorítása az őrési erdőkből; erdei kételtű élőhelyek létrehozása; őrési élőhely-mozaikok koherenciáját biztosító	193 792 396	193 792 396	37 507 349

Pályázat/Projekt címe	Időtartama	Pályázati forrás	Pályázat rövid tartalma	Teljes költségvetés (Ft)	Támogatás összege (Ft)	2013. évi teljesítés
2010-0006			növénytelepítések és élőhely-fejlesztések; nádasd-németfalusi rétek vízháztartásának rekonstrukciója			
Erdei élőhely-rekonstrukciók Vas megye védett természeti területein KEOP-3.1.2/2F/09-11-2011-0010	2012. 06.25-2015.05 .09.	Környezet és Energia Operatív Program 2007-2013	Nádasd-Daraboshegy fennsík vízháztartásának rekonstrukciója, láprekonstrukciók, erdészeti utak menti árokrendszerek rehabilitációja, bolygatott erdei élőhelyek rekonstrukciója, kőszegi madárvédelmi telep felújítása, erdészeti vízállások létesítése	307 552 848	307 552 848	119 873 826
„Az Őrségtől a Vendvidékig” NYDOP-2.2.1/C-2f-2009-0008		Új Széchenyi Terv Nyugat-dunántúli Operatív Program	„Az Őrségtől a Vendvidékig” (A régió történelmi és kulturális örökségének fenntartható hasznosítása és természeti értékeken alapuló aktív turisztikai programok fejlesztése)	247 812 225	247 812 225	31 142 619

Pályázat/Projekt címe	Időtartama	Pályázati forrás	Pályázat rövid tartalma	Teljes költségvetés (Ft)	Támogatás összege (Ft)	2013. évi teljesítés
Szervezetfejlesztési program az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság számára AROP-1.2.18/A-2013-2013-0037	2013. december – 2014. április	Új Széchenyi Terv Államreform Operatív Program	A projekt alapvető célja, hogy az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság hatékonyabban működhessen: a projekt biztosította szervezetfejlesztés keretében, új szervezeti célok, startégia és indikátorok meghatározásával; két kiválasztott kulcsfolyamat optimalizálásával; eredményes tudásmegosztási fórumok bevezetésével; a szervezeti önértékelést megkönnyítő CAF modell alkalmazásával és a megfelelő változásmenedzsment eszközének segítségével jelentősen javuljon a szervezet működési hatékonysága	23 859 000	23 859 000	0
Országos közfoglalkoztatási program XVIII-M-001/139-3/2013	2013.03.01. - 2013. 08. 31.	Országos közfoglalkoztatási program	A foglalkoztatás elősegítése, álláskereső munkavállalókkal a Nemzeti Park feladatainak ellátásához a szükséges munkaerő biztosítása.	34 238 429	34 238 429	34 238 429

Pályázat/Projekt címe	Időtartama	Pályázati forrás	Pályázat rövid tartalma	Teljes költségvetés (Ft)	Támogatás összege (Ft)	2013. évi teljesítés
Országos közfoglalkoztatási program VAM/01/2058-1/2013	2013.09.09. – 2013.10.31.	Országos közfoglalkoztatási program	A foglalkoztatás elősegítése, álláskereső munkavállalókkal a Nemzeti Park feladatainak ellátásához a szükséges munkaerő biztosítása.	5 097 172	5 097 172	5 097 172
Országos közfoglalkoztatási program / 2013.-2014. évi téli közfoglalkoztatás VAM/01/2238-3/2013	2013.11.01.- 2014.04.30.	Országos közfoglalkoztatási program	A foglalkoztatás elősegítése a téli (átmeneti Időszakban) álláskeresők képzése a közfoglalkoztatás keretében	22 157 851	22 157 851	2 367 454
Összesen				333 164 677	333 164 677	2 367 454

8. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenységek

8.1 Ügyiratforgalom

8.1.1 Szakvélemény adás, adatközlés hatóságok részére

Működési területünk a szombathelyi székhelyű Nyugat-dunántúli, valamint a győri székhelyű Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség illetékességi területét érinti. A Nyugat-dunántúli KTVF és Igazgatóságunk együttműködését megállapodások formájában rögzítettük.

A szakértői munka és a terepi munkarészek zömét a Természetmegőrzési Osztály, valamint az Természetvédelmi Őrszolgálati Osztály végezte.

A felügyelőségek összesen 263 ügyben keresték meg Igazgatóságunkat. A Vas Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága további 45 ügyben küldött megkeresést.

Elővásárlási ügyek közül 585 zajlott az Igazgatóságon.

Igazgatóságunk a 347/2006. (XII.23.) kormányrendelet 37.§ e) alapján vesz részt a településrendezési, illetve térségi rendezési tervek véleményezésében. 2013 folyamán Igazgatóságunk 44 eljárásban vett részt.

8.1.2 Jelentési feladatok

Igazgatóságunk a felügyeleti szerv által kért jelentéseket, adatszolgáltatásokat az év folyamán maradéktalanul határidőre teljesítette. Elkészítette a 2012. évre vonatkozó szakmai és pénzügyi beszámolóját. Jelentést készített a 2012-ben elvégzett kutatási és monitoring feladatokról is. A Költségvetési és Gazdálkodási főosztály felé az államháztartási jogszabályokban meghatározott követelményeknek megfelelően eleget tettünk beszámolási és adatszolgáltatási kötelezettségünknek. Rendszeres tájékoztatást adtunk a közbeszerzési eljárásainkról. Humán Erőforrás osztály részére rendszeresen adatot szolgáltatunk a létszám- és bérgazdálkodásra vonatkozóan.

8.2 Szabálysértés

A 2012. évi II. törvény alapján Igazgatóságunk már nem szabálysértési hatóság, ezért a Vas Megyei Kormányhivatalnál és a Kőszegi Rendőrkapitányságon indítottunk egy-egy esetben szabálysértési eljárást.

Helyszíni bírság kiszabására 4 alkalommal került sor 2013. év folyamán.

8.2 Természetvédelmi bírság

A Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségen 7 eljárást indítottunk. Ezek engedély nélkül végzett tevékenységgel, védett, illetve fokozottan védett élőlény élőhelyének károsításával, zavarásával kapcsolatos ügyek voltak. Két esetben a Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóságánál indítottunk eljárást engedély nélküli és engedélytől eltérő fakivágással kapcsolatosan.

8.4 Büntető ügyek

2013-ban Igazgatóságunk egy esetben tett feljelentést a Rendőrségen természetkárosítási ügyben (mérgezés), egy esetben pedig lopás miatt.

8.5 Polgári perek

2013-ban hat per folyt, melyből négyet igazgatóságunk indított.

8.2 táblázat: Bíróságok

	Ügyek száma	Kiszabott bírság összege (eFt)
Szabálysértési eljárás		
Helyszíni bírság	4	150

8.4 táblázat: Büntető ügyek

	Feljelentések száma	Eredményes	Eredménytelen	Folyamatban
Természetkárosítás	1	0	0	1
Lopás	1	0	0	1

8.5 táblázat: Polgári perek

	Ügyek száma	Nyert	Vesztett	Folyamatban
Polgári perek	6	0	0	6

9. Természetvédelmi őrszolgálat

9.1 Alapadatok

9.1.1 Személyi feltételek

Igazgatóságunk Természetvédelmi Őrszolgálat az év elején 3 tájegységben, 11 fővel látta el feladatait, ebből 10 fő felsőfokú, 1 fő középfokú végzettségű volt. Az év során az Őrszolgálat létszáma két fővel csökkent. Egy fő nyugdíjba ment, míg egy fő családi okok miatt váltott munkahelyet. A Természetvédelmi Őrszolgálat létszáma így év végére 9 főre csökkent. Az év folyamán két őr a földvásárlásokkal kapcsolatos munkát végzett és nem őrszolgálati feladatokat látott el. A helyzet már a nemzeti park területén is ellehetetleníti a munkát.

A jogszabályban előírt képesítéssel minden őr rendelkezik.

Az egyéb szükséges jogosítványokkal (maroklőfegyver vizsga, „B” kategóriás jogosítvány) is mindenki rendelkezik. Középfokú idegen nyelv ismerete 6 főnek van, német ill. angol nyelvből, illetve 1 főnek francia nyelvből felsőfokú nyelvvizsgálója van. Egy fő PhD fokozatot szerzett.

9.1.2 Technikai felszereltség

A jogszabályban előírt egyenruházattal az őrszolgálat minden tagja rendelkezik, de a beszerzések csak a terepi egyenruhára korlátozódnak, társasági egyenruhára nem. A rendszeresen, minden tájegységben, tartott helyszíni őrszolgálat-vezetői ellenőrzések eredményeként azt az őrök előírászerűen viselik.

Jelenleg 4 gépjármű (3 db Land Rover, 1 db Suzuki Jimny) áll az őrszolgálat használatában. A Land Roverek közül 2 db 1998-as évjáratú, 1 db 2002-es évjáratú, cserére szorul, a Suzuki Jimny műszaki állapota még megfelelő. Az őrszolgálat minden tagja rendelkezik szolgálati mobiltelefonnal, kézi távcsővel. Tájegységenként 1 db spektív (állványos távcső) áll rendelkezésre.

Az őrszolgálat használatában van még 9 db digitális fényképezőgép, 6 db GPS készülék, továbbá két túrakenu (2 és 3 személyes).

9.1.3 Polgári természetőrök

22 fő polgári természetőr segíti munkánkat. Sérült madarak begyűjtésében, monitoring feladatokban és közös hétvégi szolgálatban is lelkesen részt vesznek.

9.2 Feladatellátás

9.2.1 Hatósági feladatellátás

A szolgálatteljesítés a létszám és az egyéb feladatok miatt korlátozott. Leginkább a rendszeres terület bejárás marad el. A jogellenes tevékenységeket ezért gyakran későn észleljük, ami nemcsak az elkövetők felderíthetetlenségét okozza, hanem a területek, értékek is nagyobb kárt szenvednek. A korábbi években kiemelten kezelt tavaszi tőzike, hóvirág és kockás liliom termőhelyek őrzése sem tudott folytatódni, a jelenlét ezeken a helyeken és időszakokban is erősen csökkent. A tárgyévben 4 helyszíni bírságot szabtuk ki.

9.2.2 Együttműködés más hatóságokkal

Rendszeresen együttműködtünk - a megkötött együttműködési megállapodások alapján - a területileg illetékes rendőri, katasztrófavédelmi szervekkel, valamint a polgárőrséggel. Közös járőrszolgálatot láttunk el a rendőrhatalóság tagjaival, elsősorban a védett területeken végzett engedély nélküli közlekedés visszaszorítása, illetve a saját vagyongazdálkodásban lévő erdők vagyongazdálkodása érdekében. A Katasztrófavédelmi Igazgatóság munkatársaival árvíz, veszélyes fák és gólyafészkek esetén tartottunk közös bejárást.

A dunai árvíznél négy fő természetvédelmi őr kollégánk teljesített szolgálatot.

9.2.3 Nem hatósági feladatok ellátása

A hatósági, szakhatósági eljárásokban a Nyugat-dunántúli KTVF az Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának bevonását kérte, elsősorban a friss terepi információk szükségessége, a helyszíni bejárások és a határozatokban foglaltak ellenőrzése miatt.

Rendszeresen végeztük a védett-, fokozottan védett, illetve Natura 2000 jelölőfajok monitoringját.

Az őrök részt vettek az élőhelymegőrzési, terület-fenntartási munkákban, KEOP pályázatok lebonyolításában, irányították a közmunkás brigádok munkáját őrkerületükben.

Szükség szerint az őrök részt vettek az ökoturisztikai osztály feladataiban.

Egy természetvédelmi őr a Természetmegőrzési Osztály munkájában is részt vett. Két őr az Észak Vasi Területkezelési Osztály munkáját segítette, így ellátták a sérült madarak gondozását, illetve a Chernel-kert és a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont működtetésében is részt vettek.

Két természetvédelmi őr átmenetileg a Területvásárlási Csoport munkájában vett részt, így az egy fő természetvédelmi őrre jutó terület gyakorlatilag nagyobb, mint amelyet az alábbi táblázat mutat.

9.3 Fejlesztési tervek

Az őrszolgálat technikai eszközeit tekintve elsősorban az elöregedett számítógépek cseréje szükséges. GPS készülék és fényképezőgép terén az állapotot néhány készülék beszerzésével sikerült ugyan javítani, de a régi készülékeknek folyamatos a kiesése. Az 1998-as és 2002-es évjáratú gépkocsik lecserélése is indokolt lenne a költséghatékonyság hosszú távú javítása miatt is.

A legnagyobb problémát az jelenti, hogy az egyébként is kis létszám 2013-ban tovább csökkent. Így már nemcsak a korábbi években is leírt létszámfejlesztés szükséges, de a kiesett létszám pótlása is.

Tekintettel arra, hogy a működési területünk északi részén dolgozó őrök sok egyéb, a madármentő telephez, Chernel-kerthez és Látogatóközpont-hoz kötődő feladatot is ellátnak, őrkerületeik nagyok (sok Natura 2000 területtel) ezért ezen a területen mindenképpen szükséges a létszámfejlesztés és minimum 2 gépkocsi beszerzése. Szintén elkerülhetetlen a minimális feladatellátáshoz a Felső-Rába Völgye Természetvédelmi Tájegység és az Őrség Természetvédelmi Tájegység 1-1 fő gépkocsival ellátott őrrel történő megerősítése. A Természetvédelmi Őrszolgálat országos átlagának eléréséhez a kiesett két státusz pótlása és ezen felül még 10 fős létszám bővítés lenne szükséges.

8. táblázat: Őrszolgálat

	Felsőfokú végzettségű	Középfokú végzettségű	Összesen
Létszám	8	1	9

	Átlagosan	Minimum	Maximum
Az egy főre eső illetékességi terület (ha)	40453	7084	104584
Az egy főre eső védett természeti terület (ha)*	5337	261,7	11624

Helyszíni bírságok száma	4
Szabálysértési eljárások száma	2
Természetvédelmi bírság kiszabására irányuló elj.	7
Az igazgatóság által tett feljelentések száma**	3

*nem védett Natura 2000 területek nélkül

** nem természetvédelemmel kapcsolatos feljelentés

10. Költségvetés és vagyon

10.1 Kiadások

Igazgatóságunk 2013. évi tervezett eredeti előirányzata 286.900 eFt, ezzel szemben az év végi módosított előirányzat 2.300.077 e Ft, a kiadási teljesítés 1.950.199 e Ft.

Az előirányzat módosítás főbb jogcímei:

Jogcím	Összeg (e Ft)
Országgyűlés hatáskörben	0
Kormányzati hatáskörben	-17.603
Felügyeleti hatáskörben	638.197
Intézményi hatáskörben	1.392.583

Az elemi költségvetésben meghatározott 286.900 e Ft kiadási előirányzat közel 50%-a a személyi juttatások tervezéséhez kapcsolódott, mindössze 112 Milliő Ft volt dologi kiadásokra tervezhető, melyből az év folyamán zárolásra is sor került.

Az 1259/2013. (V.13) Korm. határozat alapján rendelték el az Igazgatóság számára zárolást a dologi kiadások tekintetében, 20 Milliő Ft összegben. A zárolások túlélése miatt takarékosági intézkedéseket vezettünk be, amelyek az Igazgatóság gazdálkodási stabilitását, működőképességét segítik elő, többek között a traktorokba, gépkocsi folyamatosan beszerelésre kerül a GPS flottakövető rendszer, mellyel várhatóan jelentős mértékben kiküszöböljük a felesleges gépkocsifutásokat.

A pályázati pénzek folyósításának kiszámíthatatlansága, illetve a zárolás óvatos, jól átgondolt, takarékos gazdálkodásra kényszerített bennünket. Az év során likviditási probléma nem merült fel. Felhalmozási kiadásra a költségvetésünkben közel 19 Milliő Ft-ot biztosított a Minisztérium, azonban a tervezett személygépkocsi beszerzése sajnos a beszerzési tilalom miatt nem valósulhatott meg.

Sajnálatos, hogy a beszűkült anyagi lehetőségeink miatt szakmai feladatok ellátására (fajvédelem, élőhely rehabilitáció stb.) minimális összeget tudtunk fordítani, a szűkös dologi költségvetésünk, valamint az évközi zárolások nem tették ezt lehetővé.

10.2 Bevételek

Igazgatóságunk 2013. évben 2.215.224 e Ft pénzforgalmi bevételt realizált. A 2012. évről áthúzódó felhasználható előirányzat-maradványa 341.693 e Ft volt. Bevételeink túlnyomó részét a költségvetési támogatás, a földvásárlásra kapott keretek, az EU-s források (KEOP, ROP, TÁMOP, közmunkaprogram), illetve a mezőgazdasági támogatás tette ki. A tervezett saját bevételi összegek teljesültek, azonban az idegenforgalom területén aggályosnak tartjuk, hogy a szállásépületünk irodává alakítása következtében nem tudunk egy osztálynyi csoportot elszállásolni. Ebből adódóan az erdei iskolai programjaink, valamint az ebből származó bevételünk jelentős mértékben csökken.

A mezőgazdasági támogatások a vagyongazdálkodás terén felmerült működési kiadások finanszírozásában nyújtottak segítséget. Az engedélyezett létszámkeretünk nem adott

lehetőséget elegendő létszámú munkatárs alkalmazására, így a saját bevételből kellett megteremtünk a foglalkoztatáshoz szükséges anyagi fedezetet.

A bevételeink kiemelkedő részét a pályázati pénzek tették ki. A finanszírozáshoz lehetőség szerint előleget igényeltünk, a megvalósításukhoz szükséges önerőt – amennyiben szükség volt rá - a felügyeleti szervünk biztosította. Közmunka program keretében a Belügyminisztérium átlagosan 50 fő foglalkoztatását finanszírozta, illetve lehetőségünk volt a foglalkoztatással kapcsolatos eszközök, szerszámok megvásárlására is.

Egy főt foglalkoztattunk Munkaügyi Központ által biztosított támogatással, 5 főt pedig pályázati pénzből. A közmunkaprogram és egyéb foglalkoztatási programok nélkül az Igazgatóság az alapfeladatait nem tudta volna ellátni.

10.3 Vagyon

Az Igazgatóság vagyonának alakulását a 10.3. táblázat mutatja.

10.3.1 Befektetett eszközök

A Befektetett eszközök között a legjelentősebb változás az Ingatlanok körében következett be. A Kormány az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 27. § (1) bekezdésében biztosított jogkörében, az Őrségi Nemzeti Park területén fekvő, külföldiek által használt egyes termőföldek állami tulajdonba vétele és a külföldiek jogellenes tulajdonszerzésének megakadályozása érdekében 2012. évben összesen 550 millió forint átcsoportosítását rendelte el, 2013-ban újabb 500, illetve 450 millió Ft-ot csoportosított át.

Az ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok mérleg sor összege az előző évi adathoz képest 1.145.658 e Ft- növekedett.

A szellemi termékek állománya is jelentős mértékben módosult, 13.952e Ft-tal, melyből közel 10 millió Ft-ot tesz ki a DigiTerra erdészeti szoftver értéke, melyre a VM biztosított forrást. Ezen kívül beszereztünk egy humánpolitikai (Wintiszt) és egy turisztikai programot.

A gépek berendezések és felszerelések, valamint a beruházásokban bekövetkezett értéknövekedés elsősorban a pályázati támogatásoknak volt köszönhető.

10.3.2 Forgóeszközök

Lásd a 10.3.2 táblázat

10.4 Épületek

2013-ban jelentős építkezések kezdődtek Igazgatóságunknál EU-s forrásokból. Négy új épület építése kezdődött 2013-ban, melyből a Keserűszeri Kóstolóház, illetve az Apátistvánfalván átvett volt határórlaktanya helyén az Ökocentrum építése befejeződött, átadásra került, azonban a szócei Tudásközpont, illetve az új szarvasmarha istálló építése áthúzódik a 2014. évre.

Továbbra is komoly gondot jelent, hogy az irodaházunkban szinte elviselhetetlen körülmények között dolgoznak a munkatársaink. Ennek a problémának a megoldására vásároltuk meg 2011-ben az őriszentpéteri önkormányzattól az „Őri Fogadó” ingatlant, mely

több mint egy hektáros területet jelent, melyen egy régi szálloda épület, illetve négy darab jó állapotú faház helyezkedik el. Erre az ingatlanra megterveztük a leendő irodaházunkat, illetve a hajdani Óri Fogadó épület felújítását. Sajnos azonban irodaház építésre nemigen tudunk EU-s forrást lehívni, saját erőből pedig nemigen tudunk ekkora volumenű építkezésbe kezdeni.

10.5 Eszközök

A 2013. évi költségvetésben tervezett személygépkocsi beszerzése a beszerzési tilalom miatt meghiúsult.

Az újonnan beszerzett tárgyi eszközök túlnyomó része pályázati forrásból került beszerzésre, saját forrásból vásároltunk kettő darab terepjárót, illetve a földvásárlási keretből 10 darab asztali számítógépet. Ezen kívül kisebb eszközök (MobileMapper, távcső, fényképezőgép GPS) is beszerzésre kerültek pályázati forrásokból.

10.1 táblázat: Kiadások

		Teljesítés (e Ft)
Működési kiadások	Személyi juttatás	202.197
	Munkaadót terhelő járulék	49.438
	Dologi kiadások	244.033
	Előző évi előirányzat maradvány átadás fejezeti kezelésű előirányzatnak	
Felhalmozási kiadások	Intézményi beruházási kiadás	1.454.531
	Felújítás	0
	Egyéb felhalmozási kiadás	0
	Előző évi előirányzat maradvány átadás fejezeti kezelésű előirányzatnak	0
Kiadások összesen		1.950.199

10.2 táblázat: Bevételek

		Teljesítés (e Ft)
Bevételek	Működési	341.204
	Felhalmozási	877.618
Költségvetési támogatás	Működési	264.007
	Felhalmozási	470.000
Pénzforgalom nélküli bevétel		293.761
Összes bevétel		2.246.590

10.3 táblázat: Vagyon

	Bruttó érték	Értécsökkenés	Nettó érték
Immateriális javak	26.487	11.109	15.378
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	2.871.793	137.792	2.734.001
Befejezetlen beruházás	348.766	0	348.766
Gépek, berendezés, felszerelés	215.377	159.606	55.771
Járművek	159.298	130.330	28.968
Tenyészállatok	53.860	23.034	30.826

10.3.1. táblázat: Befektetett eszközök

	Előző évben (e Ft)	Tárgyévben (eFt)
Szellemi termékek	1.426	15.378
Immateriális javak összesen	1.426	15.378
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	1.588.343	2.734.001
Gépek, berendezések és felszerelések	42.363	55.771
Járművek	24.028	28.968
Tenyészállatok	21.112	30.826
Beruházások, felújítások	128.141	348.766
Tárgyi eszközök összesen	1.803.987	3.198.332
Tartósan adott kölcsön	1.496	1.660
Befektetett pénzügyi eszközök összesen	1.496	1.660
<u>Befektetett eszközök mindösszesen</u>	<u>1.805.483</u>	<u>3.199.992</u>

10.3.2. táblázat: Forgóeszközök

	Előző évben (e Ft)	Tárgyévben (e Ft)
Anyagok	1.050	2.669
Befejezetlen termelés és félkész termékek	14.516	18.976
Növendék-, hízó és egyéb állatok	30.561	27.306
Késztermékek	19.095	27.679
Áruk, betétdíjas göngyölegek, közvetített szolgáltatások	8.409	8.514
Készletek összesen:	73.631	85.144
Követelések áruszállításból és szolgáltatásból	3.532	7.335
Egyéb követelések	391	326
Követelések összesen	391	326
Elszámolási számlák	370.926	296.773
Idegen pénzeszközök	98.869	126.616
Pénzeszközök összesen	469.795	423.389
Egyéb aktív pénzügyi elszámolások	2.133	47.550
Forgóeszközök összesen	549.482	563.744

10.4 táblázat: Épületek

Az épület típusa	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Iroda (Őrségi Fogadó ingatlan)	3	0
Információs Centrum	1	1
Kóstolóház	1	1
Vendégház	1	0
Látogatóközpont	1	0
Fedett kerékpártároló	1	0
Faház	4	0
Portaépület + vizesblokk	1	0
Szociális épület	1	0
Tanya (volt TSZ major 6 épülettel)	6	0
Állattartó épület	3	0

10.5 táblázat: Eszközök

Az eszköz megnevezése	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Mezőgazdasági munkagép	46	6
Terepjáró	12	2
Egyéb gépjármű	5	0
Motorkerékpár	0	0
Kerékpár	0	0
Vízijármű	2	0
Videokamera	0	0
Digitális fényképezőgép	20	2
Hagyományos fényképezőgép	1	0
Spektív	3	1
Kézitávcső	24	4
Éjjellátó készülék	1	0
Számítógép (notebook)	43	12
Mobiltelefon	36	20

11. Bemutató, oktatás, társadalmi kapcsolatok

11.1 Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra

11.1.1 Látogató- és oktatóközpontok

Őriszentpéter: Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont

A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont szállásépülete eredeti funkcióját (erdei iskolai szálláshely) a kényeszerű ágyszám csökkentések miatt egyre kisebb mértékben tudja betölteni. Az ágyszám csökkentések oka a dolgozók kezdettől fogva fennálló, fokozódó elhelyezési hiányosságaiból adódik, hiszen az Igazgatóság alapítása óta az irodai elhelyezés kényeszerúségből a Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpontban történik. Így az oktatóközpontban szállóvendégeket a 2013-as évben sem tudtunk fogadni. Az erdei iskolai programot más fenntartásban lévő kereskedelmi szálláshely bevonásával tudtuk megoldani. Oktatóközpontunk előadóterme természetesen az erdei iskola belső foglalkozásainak lebonyolítása mellett több konferencia, természetvédelmi előadás, továbbképzés számára biztosított kulturált előadóteret.

A központ szállásépülete mögött egy fedett kerékpártároló szolgálta az ide érkező csoportok kényelmét. Ezen kívül egy bemutatási célra létrehozott nyitott pajtaépületben található archaikus kerámiaégető kemence és egy állatsimogató bővítette az oktatóközpont kínálatát.

A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont éves karbantartási munkálatait és a hozzá tartozó terület fenntartását 2013-tól az Üzemeltetési Osztály végezte.

A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont fogadóterében működő Tourinform Őrség iroda a nemzeti parkról, valamint a nemzeti park területén lévő turisztikai szolgáltatásokról adott egész évben naprakész információt. Az iroda működtetése óta a nemzeti parki szolgáltatások keresettsége, kiejánlási lehetősége, a keretein belül üzemeltetett ajándékbolt forgalma egyértelműen megnőtt. A Tourinform Őrség 8.612 főt szolgált ki 2013-ban. Jó kapcsolatot ápolt a helyi turisztikai szolgáltatókkal (165 közvetlen ügyfél). Aktívan vett részt a marketing és promóciós feladatok ellátásában. A Magyar Turizmus Zrt. értékelése alapján az éves teljesítményünket különböző szempontok alapján 98%-ra minősítették. A fogadóterben továbbra is nagy népszerűségnek örvend az Értékeinkért Alapítvány által tartós használatra adott 52 db liofilizált gombából álló gyűjtemény. A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpontot kiállításokkal, előadásokkal (219 fő) együtt 8831 fő látogatta.

Kőszeg: Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont

Az Európai Unió támogatásával 2006-ban felépült, a 2010-ben az év látogatóközpontja címet elnyert Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontban olyan kiállítások látogathatók, melyek híven szemléltetik a környék jellegzetes élővilágát. Interaktív kiállítótermünkben a gyerekek játékos formában ismerkedhetnek a természettel. A hét kiállító-egységben a madarak életét kísérhetik figyelemmel. A központ mellett található arborétumban madárgondozó telep működik: sebesült baglyokat és más ragadozó madarakat ápolunk. A látogatóközpontban multimédiás konferenciaterem, a parkban óriás puzzle, sövénylabirintus várja a vendégeket. A Bechtold István Látogatóközpont egész éves üzemeltetését, karbantartását 2013-ban is elvégeztük. (Ezt a feladatot elsősorban az Észak-vasi Területkezelési Osztály végzi.)

11.1.2 Tanösvények

1. Rezgőnyár Tanösvény (kezelő: ÖNPI)
  2. Sárgaliliom Tanösvény (kezelő: ÖNPI)
  3. Fürge Cselle Tanösvény (kezelő: ÖNPI)
  4. Szomoróczy Tanösvény (kezelő: ÖNPI)
  5. Szala menti Tanösvény (kezelő: ÖNPI)
  6. Felsőszéri Tanösvény (kezelő: ÖNPI)
  7. Körtike Tanösvény (kezelő: ÖNPI)
  8. Hármashatár Tanösvény (kezelő: ÖNPI)
  9. Rába-menti Tanösvény (kezelő: ÖNPI)
  10. Nyugati Pont Tanösvény (kezelő: ÖNPI)
  11. Rókaomba Tanösvény (kezelő: ÖNPI)
  12. Áfonyás Tanösvény (kezelő: ÖNPI)
  13. Malomgát Tanösvény (kezelő: ÖNPI)
  14. Tőzegmohás láprét Tanösvény (kezelő: ÖNPI)
  15. Védett növényeket bemutató tanösvény (Chernel-kert, Kőszegi TK) (kezelő: ÖNPI)
  16. Madárvédelmi Tanösvény (Chernel-kert, Kőszegi TK) (kezelő: ÖNPI)
  17. Búbos cinege Élményösvény (Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont) (kezelő: ÖNPI)
  18. Csillaghúr Tanösvény (Kőszegi TK) (kezelő: Írottkö Natúrparkért Egyesület)
  19. Királyvölgyi Tanösvény (Kőszegi TK) (kezelő: Írottkö Natúrparkért Egyesület)
  20. Sághegyi Tanösvény (Sághegyi TK) (kezelő: ÖNPI)
  21. Geológiai Tanösvény (Sághegyi TK) (kezelő: ÖNPI)
  22. Ciklámen Tanösvény (Kőszegi TK) (kezelő: Szombathelyi Erdészeti Zrt.)
  23. Írottkö Tanösvény (Kőszegi TK) (kezelő: Írottkö Natúrparkért Egyesület)
  24. Óriások útja tanösvény (Kőszegi TK) (kezelő: Írottkö Natúrparkért Egyesület)
  25. Égig érő tanterem tanösvény (kezelő: Általános Iskola, Apátistvánfalva)
  26. Hársas Tanösvény (kezelő: Szentgotthárd Város Önkormányzata)
  27. Réti orchideák tanösvény (kezelő: Kétvölgy Község Önkormányzata)
  28. „Hegypásztorok útja” Tanösvény (kezelő: Hegypásztor Kör Oszkó)
  29. Töllös Tanösvény (kezelő: Értékeinkért alapítvány)
  30. 2012-ben öt tanösvény tábla megerősítésére, 4 tanösvény-irányító tábla cseréjére volt szükség, a Sárgaliliom és a Szala-menti, valamint a Rókaomba tanösvényeken.
    31. Élet a kaszálógyümölcsösben (kezelő: ÖNPI)
    32. Dobogó-erdő tanösvény (kezelő: ÖNPI)
- 2013-ban felújításra került a Rezgőnyár és a Sárgaliliom tanösvény. Ebben az évben két új tanösvényt létesítettünk. Szalafő – Pityerszeren az Élet a kaszálógyümölcsösben, Horvátnádalján a Dobogó-erdő tanösvények kerültek átadásra.

11.1.3 Egyéb bemutatóhelyek

Őrségi Népi Műemlékegyüttes

A Szalafő - Pityerszeren található Őrségi Népi Műemlékegyüttes épületei a 2013-as évben is hűen szolgálták az Őrségbe látogatók ismereteinek bővítését a népi építészettel kapcsolatban. Látogatószámunk az előző évhez képest nőtt, 23.748 fő látogatta a műemlék-együttest, ebből 503 fő ingyenes volt. Az Őrségi Népi Műemlékegyüttes 2013-ban is a térség leglátogatottabb bemutatóhelyeként működött, az odaérkezőket felkészült, váltott műszakban dolgozó szakvezetők várták. A Pityerszeren tartott rendezvényeink jelentősen járultak hozzá a látogatószám növekedéséhez. A műemlékegyütteshez tartozó büfé és szatócsbolt helyiségeket

bérleményként üzemeltettük. A műemlékegyüttes területét és teljes környezetét egész évben karbantartottuk.

Sághegyi Múzeum

A Sághegyi Múzeum teljes felújítása, interaktív kiállítási egységekkel való kiegészítése, a teljes kiállítási anyag megújítása minőségi javulást jelentett a kínálati oldalon. Ez sajnos nem látszott meg a keresleti oldalon, melynek oka elsősorban a létszámhiányban keresendő. A Sághegyi Múzeum látogatószáma 990 fő volt.

Ökoturisztikai információs centrum

A fentiekén kívül a ROP „Az Őrségtől a Vendvidékig” c. pályázat keretén belül elkészült az Apátistvánfalvi Ökoturisztikai Információs Centrum, mely a Vendvidék és a Hármashatár egészének ökoturisztikai fejlesztését segítheti a jövőben elő. Így a szlovén ajkú Rába-menti turisztikai vállalkozások segítségét, a szomszédos natúrparkokkal (Goričko, Raab) való kapcsolatok kiterjesztését, a helyi közösség szemléletformálását. Az ünnepélyes átadásra a magyar-szlovén miniszterek közös találkozásán került sor. Átadta: Dr. Fazekas Sándor Vidékfejlesztési miniszter.

Természetturisztikai Kutatóközpont és Kutatóház

A PaNaNet projekt keretein belül kerül átadásra a 2014. év második negyedévében Szócén a Természetturisztikai Kutatóközpont és Kutatóház. A „Tőzegmohás lápok tudásközpontja” a nagyközönség számára egyaránt szolgálni fog természettudományi és turisztikai információkkal.

11.1.4 Társadalmi kapcsolatok

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság turizmusának eredményessége és hatékonysága érdekében munkatársaink az alábbi PR feladatokat végezték el:

Honlap

Igazgatóságunk a 2013-as esztendőben két honlapot gondozott. Az Igazgatóság központi honlapját és a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont honlapját. A központi honlapon átfésültük a statikus információkat és aktualizáltuk, kibővítettük azokat a védett természeti területek, a gyakorlati természetvédelem, a kutatás, monitoring, az agrár-környezetgazdálkodás, a projektek és az ökoturizmus témakörökben. E mellett mindkét honlapon az aktuális információkat (szakmai hírek, rendezvények, aktuális túrák, kiállítások, akcióprogramok) pedig az adott esemény időszerűsége alapján egész évben gondosan feltüntettük. Az igazgatósági honlapon szereplő információk frissítését az egyes osztályok jelzése alapján a Környezeti-nevelési és Ökoturisztikai Osztály kijelölt dolgozója, illetve a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont honlapjának frissítését ott szolgálatot teljesítő kollega végezte. További feladatot jelentett még a Tourinform Őrség által működtetett NETA rendszer folyamatos feltöltése és frissítése is. Ezen kívül létrehoztuk és aktualizáltan működtettük az ŐNP facebook oldalát is. Igazgatóságunk a 2013-as évben új turisztikai honlap (www.orseg.info) fejlesztésébe kezdett, szerves folytatásaként annak a helyi vállalkozásokat is segítő, programcsomag szerű szolgáltatási egységbe szervező folyamatnak, mely az eddigi attrakciófejlesztések értékesítését segíti elő. A honlapfejlesztés kiegészítéseként telefon applikációs alkalmazások megvalósítását is elkezdtük az év végén.

Turisztikai szakkiállítások, vásárok

A budapesti Utazás 2013 vásáron, 2 standon jelentünk meg: a nemzeti parkok központi standján és a Magyar Turizmus Zrt. EDEN standján.

Ezen kívül részt vettünk a Magyar Nemzeti Parkok Hete nyitórendezvényén Debrecenben, az Őrségi Vásáron, a 76. Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállításon, a EUROPARC Konferencia keretében szervezett vásáron, a 10 éves a GORIČKO Tájvédelmi Park rendezvényen, valamint a PaNaNeT projekt keretein belül megrendezett workshopon

Ezen utóbbin a teljes PaNaNeT partneri kör által összeállított programcsomag ajánlatokat mutattuk be a Magyar Turizmus Zrt.-vel együttműködésben a hazai utazásszervezés képviselőinek a Larus rendezvényközpontban.

November 26-án részt vettünk a Magyar Turizmus Zrt. 2014-es év marketing tervének bemutatóján.

Megjelenéseink szervesen illeszkedtek mind az Igazgatóság közvetlen, mind a térségi turizmusban betöltött közvetett céljaihoz. A közvetlenül az egyes kiállításokon regisztrálható konkrét foglалásokon kívül, másodlagos hozadékként nyugtázható a régiós és országos, határmenti szakmai szervezetekkel való együttműködési kapcsolatok ápolása, kiterjesztése, illetve a természetvédelemi orientációjú bemutatás, a nemzeti parki attrakciók népszerűsítése. Több kiállításon is kiemelt helyet, beszámolási, tájékoztatási lehetőséget kaptunk. Megjelenéseink hozzájárultak (a recesszió ellenére) a nemzeti parkba érkező látogatók számának megőrzéséhez, bizonyos kiajánlott szolgáltatásoknál (speciális természetismereti programok, hosszú hétvégékre időzített szakvezetéssel egybekötött programok) a növekedéséhez.

Egyéb kommunikációs csatornák

Ebben az esztendőben is nagy hangsúlyt fektettünk a hozzánk érkező vendégek korrekt, naprakész tájékoztatására, illetve a turistákkal folytatott helyi kommunikációink, szakvezetéseink színvonalára. Annál is inkább, hiszen valljuk a legjobb reklám a személyes pozitív élmény. (A Tourinform Őrség irodában a következő számú megkereséseket regisztráltuk a 2013-as évben: személyes 8.612 fő, telefonos 1159 fő, e-mailes 569 fő)

Turisztikai programjainkat, rendezvényeinket, nemzeti parkunkat érintő fontosabb eseményeket koncentráltan időzített, a fokozott érdeklődésre számot tartó helyeken történő plakátolás és az érdeklődési körönként célzottan eljuttatott direkt mailek mellett az alábbi médiákban népszerűsítettük:

- Vas Népe napilap
- Rábavidék térségi hetilap
- Szombathelyi Est online
- Greenfo - honlap
- Club Rádió
- Magyar Rádió
- Nyugat- Rádió
- A mi otthonunk
- Magyar Katolikus Rádió
- Muravidéki Rádió
- Népszabadság
- A régió rádiója mr6
- GOTTHÁRD TV
- PORABJE szlovén nemzetiségi hetilap

A következő médiumokban jelentünk meg:

- MTV1
- RTL Klub

- Magyar Rádió
- Nyugat- Rádió
- Sopron Rádió
- Vas Népe
- Magyar Nemzet
- Magyar Hírlap
- Népszabadság
- Népszava
- Élmény Itthon
- Greenfo
- Természetbúvár
- Turizmus Trend
- Barangoló Magazin
- Napi Online
- FigyelőNet

11.2 Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

11.2.1 Új ökoturisztikai és környezeti nevelési létesítmények

A ROP „Az Őrségtől a Vendvidékig” c. pályázat keretén belül elkészült az Apátistvánfalvi Ökoturisztikai Információs Centrum, mely a Vendvidék és a Hármashatár egészének ökoturisztikai fejlesztését segítheti a jövőben elő. Így a szlovén ajkú Rába-menti turisztikai vállalkozások segítségével, a szomszédos natúrparkokkal (Goričko, Raab) való kapcsolatok kiterjesztését, a helyi közösség szemléletformálását. Az ünnepélyes átadásra a magyar-szlovén miniszterek közös találkozásán került sor. Átadta: Dr. Fazekas Sándor Vidékfejlesztési miniszter.

A Keserűszéri Kóstolóház átadása október 4-én megtörtént, Dr. Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter által.

Szalafő – Pityerszeren az Élet a kaszálógyümölcsösben, Horvátnádaján a Dobogó – erdő tanösvények kerültek átadásra. 2013-ban felújításra került a Rezgönyár és a Sárgaliliom tanösvény.

A Rezgönyár tanösvény a Vidékfejlesztési Minisztérium, a Nemzetgazdasági Minisztérium és a Magyar Turizmus Zrt. által meghirdetett „Az év ökoturisztikai létesítménye 2013” pályázaton III. helyezést ért el.

11.2.2 Szakvezetési túrák

A 2013-as esztendőben 3945 fő vett részt szakvezetéseinken. Ezek közül a speciális természetismereti túráinkon vettek a legtöbben részt, ahol szakvezetőink egy-egy aktuális természeti látványosságra hívták fel a figyelmet. Ebbe a munkába a Természetvédelmi Őrszolgálat munkatársai is aktívan bekapcsolódtak, örkerületük értékeit fókuszba állítva.

Garantált túráinkon 520 fő vett részt. Ezek közül gyógynövenytúráink örvendtek a legnagyobb népszerűségnek. Összesen 4465 fő vett részt szakvezetéseinken, túráinkon.

Az 54 db kerékpárral rendelkező kerékpárparkunk beváltotta a hozzá fűzött várakozásokat. Ez mind a kölcsönzők számának csekély gyarapodásában, mind a bevételben realizálódott (413 db kölcsönzött kerékpár). Kerékpárjainkat 413 fő, valamint 5 fő ingyenesen vette igénybe. 2013-ban összesen 418 fő igényelte ezt a szolgáltatást.

2013-ban a szakvezetések rendszerében, a természetvédelmi célok mentén, a fogyasztói igényekhez rugalmasan alkalmazkodva hangsúlyeltolódás következett be. A csoportos látogatók száma csökkent, a családi turizmus aránya nőtt. Jellemzővé vált a hosszú hétvégék fogyasztói preferálása. Az átlagos tartózkodási idő rövidült. Ezekhez a sajátosságokhoz alkalmazkodva alakítottuk ki a specifikus és populárisabb garantált túrák rendszerét három természetbarát mozgásformára építve: gyalog, kerékpáron, szekéren. A garantált túrák időpontválasztásainál az előző évek statisztikai adatait vettük alapul. A témaválasztást pedig az ezen időszakban bemutatható értékekre alapoztuk. A szekértúrák iránti kereslet nőtt, sajnos a szekér meghibásodása miatt ezen igényeket csak töredékesen tudtuk kielégíteni.

A rendezvények időpontválasztásánál is a potenciálisan nagyobb érdeklődésre számot tartható időszakokat preferáltuk, illetve a mások által szervezett rendezvények programjainál is megjelentünk szakvezetésekkel, nemzeti parki promócióval.

11.2.3 Erdei iskolák

A 2013-as évben komplett erdei iskolai szolgáltatást 166 fő diák és 8 fő kísérő vett igénybe. Összesen 11 alkalommal nyújtottunk szakvezetést erdei iskolai program keretében. Erdei iskolai szállásunk ebben az évben már nem tudott üzemelni, hiszen férőhelyeit irodai helyhiány miatt kénytelenek voltunk megszüntetni.

11.2.4 Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

Az Igazgatóság egész évben folyamatosan ellátta a környezeti neveléssel kapcsolatos feladatokat. Jó kapcsolatot ápoltunk a helyi óvodával, térségi általános és középiskolákkal, valamint felsőfokú oktatási intézményekkel is. Az iskolák részére sok esetben terepi helyszínt, valamint szakmai segítséget nyújtottunk a tananyag könnyebb elsajátítása érdekében. Igény esetén előadásokat, valamint rendszeres szakköri foglalkozásokat tartottunk természetismeret, természetvédelem témakörhöz kapcsolódóan.

A nemzeti park területén lévő általános iskolákban téli előadásokat, terepi foglalkozásokat tartottunk, a szaktanárokkal egyeztetett időpontokban. Ezek célja az iskola közvetlen környezetében lévő természeti értékek fókuszba állítása, a természetvédelem népszerűsítése, a természetvédelmi őrszolgálat tagjainak bemutatkozása, tevékenységük megismertetése volt.

Iskolai, óvodai környezeti nevelés segítése

Az őriszentpéteri Katica óvoda középső és nagycsoportos gyerekeinek évszakos bontásban természetismereti foglalkozásokat tartottunk. Az óvodát tovább segítettük a madárbarát ovi program megvalósításában.

Együttműködési megállapodások, illetve tehetséggondozás, természetismereti vetélkedőprogramok keretében az alábbi iskolák környezeti nevelési munkáját segítettük:

- Zalalövői Általános Iskola
- Felsőszölnöki Kossics József Általános Iskola és Óvoda
- Őriszentpéteri Körzeti Általános Iskola
- Kétnyelvű Általános Iskola és Óvoda Apátistvánfalva
- Kölcsey utcai Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, Körmend
- Pankasz, Kistrákos, Viszák Általános Iskolája
- Csaba József ÁMK, Csákánydoroszló
- Kossuth Lajos Általános Iskola, Egyházasrádóc

Természetismereti vetélkedők

Többfordulós „Táj és ember” vetélkedőt 2013-ban is lebonyolítottuk. A vetélkedőt az Őrségi Nemzeti Park területén lévő iskolák tanulói számára hirdettük meg. A vetélkedőre 29 csapat 114 diákja jelentkezett. Ezen kívül egy-egy iskolában tehetséggondozói tevékenységet is végeztünk, több tanuló felkészülését segítettük tanulmányi versenyeken. A környezeti nevelési feladatok ellátása terén, csakúgy, mint az ökoturizmus területén a létszámhiány jelentette a legfőbb problémát. Az Igazgatóság alapítása óta folyamatosan fennálló létszámhiány a szakterület sikerei ellenére ebben az évben is fennállt. A feladatellátás a csekély számú szak alkalmazotti létszám erőn felüli teljesítménye mellett csak az alkalmi közmunkás állomány bevonásával, illetve a szakvezetésekben bővelkedő időszakokban esetenkénti őrszolgálati segítség igénybevételel volt lehetséges.

A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont szállásépülete eredeti funkcióját (erdei iskolai szálláshely) a kényszerű ágyszám csökkentések miatt egyre kisebb mértékben tudja betölteni. Az ágyszám csökkentések oka a dolgozók kezdettől fogva fennálló, fokozódó elhelyezési hiányosságaiból adódik, hiszen az Igazgatóság alapítása óta az irodai elhelyezés önálló igazgatósági központ híján kényszerűségből a Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpontban történik. Így a szállásépületében 2012-ben teljesen megszűnt a szállásfunkció. Ez az erdei iskolai szolgáltatást igénybevevők számának csökkenésével is járt.

Megoldást más Igazgatóságok gyakorlatának megfelelően egy, a dolgozók elhelyezését kulturált körülmények közt lehetővé tévő irodaépület megépítése, illetve a Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont eredeti funkciójának visszaállítása, valamint az ökoturisztikai és környezeti nevelési szakterület létszám bővítése jelenthetne.

11.2.5 Kiadványok

Igazgatóságunk a 2013-as évben megjelentette a Turisztikai programajánló 2013 című kiadványát, valamint „Az Őrségtől a Vendvidékig” c. projekt kapcsán „Az Őrségtől a Rábavidékig” c. kiadványt is.

11.2.6 Látogatóstatisztika

Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont

2013-ban a Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpontban működő Tourinform Őrség iroda látogatottsága 8612 fő volt, a központban megrendezésre kerülő kiállításokat, előadásokat további 219 fő látogatta. Az összes látogatószám 8831 fő volt.

Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont

A Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont látogatószáma az alábbiak szerint alakult: normál jegyet 4583 fő, családi jegyet 147 fő váltott, így a fizetős látogatók száma 4730 fő volt. Ingyenesen 1650 fő látogatta az intézményt, így összesen 6380 fő látogatót regisztráltunk 2013-ban.

Őrségi Népi Műemlékegyüttes

Az Őrségi Népi Műemlékegyüttes látogatói: 11031 felnőtt, 12214 diák és nyugdíjas, így 23245 belépőjegyet vásárló látogatta. Az ingyenes látogatók száma 503 fő volt. 2013-ban mindösszesen 23748 főt regisztráltunk. Az előző évhez képest enyhén nőtt a látogatószám. Ennek okai a helyzethez igazodó látogatómenedzsment, illetve a műemlékegyütteshez szervezett sikeres rendezvények (Húsvétváró, Pünkösödölő, Európai Nemzeti Parkok Napja - Hármashatár találkozó, Nemzeti Parkok Hete, Őrségi Lepkekaland, Őrségi Túranap, Őrségi

Tökfesztivál) voltak.

Sághegyi Múzeum

A Sághegyi Múzeum teljes felújítása, interaktív kiállítási egységekkel való kiegészítése, a teljes kiállítási anyag megújítása minőségi javulást jelentett a kínálati oldalon. Ez sajnos nem látszott meg a keresleti oldalon, melynek oka elsősorban a létszámhiányban keresendő. A Sághegyi Múzeum látogatószáma 990 fő volt.

Szakvezetés, garantált túrák

Szakvezetést 3945 fő, garantált túrát 520 fő vett igénybe, így szakvezetéseinken 4465 látogató volt. Az előzetesen bejelentkező csoportok mellett egyre nagyobb a családosan szakvezetést igénylők száma. Ehhez alkalmazkodva indítottunk egyre több garantált természetismereti túrát gyalog, kerékpáron, szekéren.

Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvény

2013-ban a nyílt napok, jeles napok résztvevői (520 fő) általában iskolások, így ezen szemléletformálást célzó szolgáltatások nem térítésesek. A saját szervezésű rendezvényeink (Húsvétváró, Pünkösödölő, Európai Nemzeti Parkok Napja - Hármashatár találkozó, Nemzeti Parkok Hete, Őrségi Lepkekaland, Őrségi Túranap, Őrségi Tökfesztivál) általában a turisták által látogatottabb hétvégékhez, ünnepekhez kötődtek. Saját szervezésű rendezvényeinken 4236 látogató volt. Ezeken a rendezvényeken, napokon összesen 4756 fő résztvevőt regisztráltunk.

Erdei iskolai program

A programban részt vevők számának (166 fő és 8 fő kísérő) csökkenésének oka az erdei iskolai szálláshelyünk megszüntetésének kényszerűsége volt. Erdei iskolai programban 174 fő vett részt.

Kerékpárkölcsonzés

E szolgáltatásunkat vállalkozói szerződéssel üzemeltettük 2013 szeptemberéig, melyet 413 alkalommal vettek igénybe az ide érkező turisták, további 5 alkalommal ingyenesen kerültek kiadásra kerékpárjaink. Összesen 418 kerékpárkölcsonzés volt. A kerékpárokat a vállalkozó megvásárolta Igazgatóságunktól, így a jövőben ez a szolgáltatás nem szerepel kínálatunkban.

Szekerezés

A szekértúrák iránti kereslet nőtt, sajnos a szekér meghibásodása miatt ezen igényeket csak töredékesen tudtuk kielégíteni. 2013-ban 102 fő vett részt szekerezésen, melyből 38 fő ingyenes látogató volt.

Kiállítás, előadás, rendezvények

A Bechtold István Látogatóközpontban (415 fő) és a Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpontban (219 fő) 2013-ban megtartott kiállítás megnyitók és előadások résztvevői száma 634 fő volt.

Keserúszeri Vendégház

A Keserúszeri Vendégház 16, a sátorozó hely 30 fős kapacitásával elsősorban családoknak, baráti társaságoknak, kerékpáros,- és bakancsos turistáknak, nyári táborozóknak jelentett ideális szálláslehetőséget. 2013-ban itt is megvalósult az épületek karbantartása, a hozzá tartozó terület folyamatos gondozása. A látogatók zömét a családok jelentették.

A Keserúszeri Vendégházban 389 fő szállt meg, 849 vendégéjszakát töltöttek el. Az 1 főre jutó átlagos vendégéjszaka 2,18 volt.

A sátorozó helyen 71 fő szállt meg, 119 vendégéjszakát eltöltve. Az 1 főre jutó átlagos vendégéjszaka 1,67 volt.

2013-ban az összes szállóvendég 460 fő volt, akik 968 vendégéjszakát töltöttek nálunk.

Bemutatóhelyeink látogatottsága				
Bemutatóhely neve		Fizető látogatók (fő)	Nem fizető látogató (fő)	Összesen (fő)
1	Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont (Tourinform Őrség, kiállítás, előadás)		8831	8831
2	Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont	4730	1650	6380
3	Őrségi Népi Műemlékegyüttes	23245	503	23748
4	Sághegyi Múzeum	990	0	990
Regisztrált látogatók összesen:		28965	10984	39949

A nemzeti park igazgatóság ökoturisztikai szolgáltatásainak regisztrált igénybevevői				
Ökoturisztikai szolgáltatások		Fizető látogatók (fő)	Nem fizető látogató (fő)	Összesen (fő)
Szakvezetési túra, nyílt túra		2087	2378	4465
Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvény		4236	520	4756
Erdei iskolai program		166	8	174
	Kerékpárkölsönzés	413	5	418
	Terembérlet	690	0	690
	Szekerezés	64	38	102
	Kiállítás, előadás, rendezvények	0	634	634
Regisztrált igénybevevők összesen:		7656	3583	11239
Szálláshelyek nemzeti park igazgatósági működtetésben				
Szállóvendégek száma (fő)				460
Vendégéjszakák száma (éj)				968

Időszaki kiállítások, előadások

Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpontban 4 db kiállítást, illetve előadást szerveztünk az alábbi bontásban:

Dátum	Esemény	Létszám (fő)
2013.07.13.	Lepkefotó kiállítás	56
2013.09.28.	Erőss Zsolt fotókiállítása	87

2013.09.28.	Agrárfórum - Fókuszban a töktermesztés	37
2013.11.11.	Faragó Ádám festmény kiállítása	39
Összesen:		219

A Kőszegi Tájvédelmi Körzetben a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontban 9 előadást szerveztünk az alábbi bontásban:

Dátum	Esemény	Létszám (fő)
2013.01.31.	Antli István: Trópusi kalandozások	80
2013.02.28.	Dr. Németh Csaba: Az emlősök élete	40
2013.03.21.	Illés Péter: Madarak körülöttünk	50
2013.04.04.	Bécsy László, Dr. Zumpf András: A gyurgyalagok fotózásának rejtelmerei	40
2013.05.25.	Védjük együtt a zergeboglárt az özönnövényektől	5
2013.06.06.	Neudl Marianna: Nagyanyáink étkei és gyógynövényei	25
2013.09.13.	Gyümölcskonferencia	100
2013.10.22.	Erőss Zsolt: Magaslataink	35
2013.11.21.	Velekei Balázs: Az Alpok legmagasabb hágóin	40
Összesen:		415

11.3 Tervezett fejlesztések (2014)

A PaNaNet projekt keretein belül kerül átadásra ez év második negyedében Szócén a Természetturisztikai Kutatóközpont és Kutatóház. A „Tőzegmohás lápok tudásközpontja” a nagyközönség számára egyaránt szolgálni fog természettudományi és turisztikai információkkal.

Igazgatóságunk a 2013-as évben új turisztikai honlap (www.orseg.info) fejlesztésébe kezdett, szerves folytatásaként annak a helyi vállalkozásokat is segítő, programcsomag szerű szolgáltatási egységbe szervező folyamatnak, mely az eddigi attrakciófejlesztések értékesítését segíti elő. A honlapfejlesztés kiegészítéseként okos telefon applikációs alkalmazások megvalósítását is elkezdtük az év végén.

11.4 Együttműködési megállapodások

- Szent István Egyetem Környezettudományi Intézet
- Nyugat–Magyarországi Egyetem
- Herman Ottó Kertészeti Szakközépiskola és Kollégium
- III. Béla Szakképző Iskola, Szentgotthárd
- Óriszentpéteri Körzeti Általános Iskola

- Katica Óvoda Óriszentpéter
- Órállók Alapítvány

11.5 Fontosabb események

- Az Európai Nemzeti Parkok Napja alkalmából szervezett Hármashatár találkozó Szalafő – Pityerszeren került megrendezésre. A rendezvényt Dr. Rácz András környezet- és természetvédelemért felelős helyettes államtitkár nyitotta meg. Köszöntőt mondott V. Németh Zsolt vidékfejlesztési államtitkár, valamint Dušan Snoj a Szlovén Köztársaság Magyarországi főkonzulja, aki a rendezvény fővédnöke is volt.
- 2013 júniusában részt vettünk a dunai árvízi védekezésben. Igazgatóságunk terepjárókkal, valamint emberi erőforrással segítette a bajba jutottakat.
- 2013. szeptember 20-án a X. Őrségi Tökfesztivál népszerűsítése céljából sajtótájékoztatót tartottunk. A rendezvényen V. Németh Zsolt vidékfejlesztési államtitkár, Dr. Markovics Tibor igazgató, valamint az érintett polgármesterek tájékoztatást adtak a fesztivállal kapcsolatban. A program lezárásaként az Őrségi Nemzeti Park védjegyes termékeiből sajtóreggelire került sor.
- Dr. Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter 2013. október 4-én átadta Apátistvánfalván az Ökoturisztikai Információs Centrumot és Óriszentpéteren a Keserűszeri Kóstolóházat.
- 2013. december 6-án a PaNaNeT partneri kör által összeállított programcsomag ajánlatokat mutattuk be a Magyar Turizmus Zrt.-vel együttműködésben a hazai utazásszervezés képviselőinek a Larus rendezvényközpontban. A rendezvényen részt vett Mártonné Máthé Kinga a Magyar Turizmus Zrt. belföldi hálózati igazgatója, valamint Dr. Rácz András környezet- és természetvédelemért felelős helyettes államtitkár.
- Az Őrségi Népi Műemlékegyüttesnél a Húsvétváró, a Pünkösödölő, az Európai Nemzeti Parkok Napja - Hármashatár találkozó, a Nemzeti Parkok Heti, az Őrségi Lepkekaland, az Őrségi Túranap, az Őrségi Tökfesztivál rendezvényeket szerveztük, bonyolítottuk. Résztvevők száma: 4236 fő.
- Egyéb térségi rendezvényeken (Őrségi Vásár, Fazekas Napok, Völgyhídi Vásár, Hétrétország, Magyar Pünkösöd Fesztivál) nemzeti parki szolgáltatásokat nyújtottunk.

11.1.1 táblázat: Turisztikai infrastruktúra

	Száma	Férőhely/befogadó-képesség (fő)	Állapotuk rövid értékelése
Látogató/oktatóközpont Bechtold István / Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont	2	150 / 80	Közepes / Jó.
Múzeum (szabadtéri)	1	1000	Felújított műemlékegyüttes.
Tanösvény	13	-	Rongálások miatt a felújítás folyamatos.

11.1.1a táblázat: Oktató- és Látogatóközpontok – szállás

Név	Cím	Férőhely/ befogadóképesség (fő)	Állapot rövid leírása	Kihasználtság (%)
Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont szállásépület	9941 Óriszentpéter, Siskaszer 26/A	24	Közepes, korszerűsítésre szorul.	8,3
Keserűszeri Kutatóház szállásépület	9941 Óriszentpéter, Keserűszer 17.	16	Közepes, felújításra szorul.	15,5
Keserűszeri Kutatóház udvarán sátorozó hely	9941 Óriszentpéter, Keserűszer 17.	30	Közepes, korszerűsítésre szorul.	10
Órségi Népi Műemlékegyüttes	9942 Szalafő Pityerszer 12.	150	Felújított műemlék együttes.	90
Bechtold István Látogatóközpont	9730 Kőszeg Aradi vértanúk parkja	70	Jó, újszerű	35,5
Órségi Népi Műemlékegyüttes	9942 Szalafő Pityerszer 12.	150	Felújítás alatt lévő műemlék együttes	90

11.1.1b táblázat: Állandó kiállítás

Cím	Befogadóképesség (fő)	Kiállítás témája	Látogathatóság
A Kőszegi-hegység természeti értékei	100	A Kőszegi-hegység természeti értékei	egész évben, nyitva tartás szerint
Chernel István Emlékszoba	100	Chernel István munkássága	egész évben, nyitva tartás szerint
A madarak élete	100	A madarak élete	egész évben, nyitva tartás szerint
A Sághegyi Tájvédelmi Körzet	80	A Sághegy múltja és értékei	Szezonális 03.10-08.31.: Sze- Szo: 10.00-18.00, V: 10.00-16.00
Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont	80	Ehető és mérges gombák az Őrségben.	minden munkanap 8.00-16.30 között
Őrségi Népi Műemlékegyüttes	40.000/év	A helyszínen megőrzött és berendezett műemlék-együttes épületei szemléletesen példázzák lakói építészeti kultúráját, hagyományos életmódját.	szezonális 04.01-11.03.: H-V: 10.00-17.00 06.01.-08.31.: H-V: 10.00-18.00

Az első három kiállítás helyszíne a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont volt.

11.1.2 táblázat: Tanösvények

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Madárvédelmi Tanösvény	Kőszegi TK	400 m	természetismereti	ÖNPI	
Búbos cinege Élményösvény	Kőszegi TK	400 m	természetismereti	ÖNPI	
Csillaghúr Tanösvény	Kőszegi TK	4 km	természetismereti	ÖNPI	készült
Királyvölgyi Tanösvény	Kőszegi TK	2 km	természetismereti	Kőszeg Város Önkormányzata	készült
Sághegyi Tanösvény	Sághegyi TK	200 m	természetismereti	ÖNPI	
Geológiai Tanösvény	Sághegyi TK	2 km	természetismereti	ÖNPI	
Rezgőnyár tanösvény	Őriszentpéter, Siska szer	300 m	botanikai	ÖNPI	készült
Sárgaliliom tanösvény	Velemér-Magyarszombatfa	6200 m	természeti-kulturális	ÖNPI	készült
Töllös tanösvény	Szentgyörgyvölgy	2500 m	erdészeti-botanikai	Értékeinkért Alapítvány	készült
Szala - menti tanösvény	Szalfő-Őriszentpéter között	3800 m	természetismereti	ÖNPI	készült
Körtike tanösvény	Szalfő Csörgőszertől- Szalfő Pityerszerig	6200 m	természetismereti	ÖNPI	készült
Felsőszéri tanösvény	Szalfő Felsőszerről- Szalfő Pityerszerre	1700 m	néprajzi	ÖNPI	készült
Fürge Cselle tanösvény	Kercaszomor határában	3200 m	természetismereti	ÖNPI	készült
Szomoróczi tanösvény	Kercaszomoron	3000 m	kultúrtörténeti	ÖNPI	készült
Hármashatár tanösvény	Felsőszölnök –	4700 m	természetismereti	ÖNPI	

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
	Hampó-völgy				
Rába-menti tanösvény	Alsószőlnök	5200 m	természetismereti	ÖNPI	
Nyugati Pont tanösvény	Szakonyfalu	2200 m	természetismereti	ÖNPI	
Rókaomba tanösvény	Apátistvánfalva Orfalu	3000 m	természetismereti	ÖNPI	
Áfonyás tanösvény	Orfalu	5100 m	természeti-kulturális	ÖNPI	
Malomgát tanösvény	Őrimagyarósd	4000 m	természetismereti	ÖNPI	
Tőzegmohás láprét tanösvény	Szóce	900 m	természetismereti	ÖNPI	
Élet a kaszálógyümölcsösben tanösvény	Szalafő-Pityerszer	300 m	természetismereti	ÖNPI	
Dobogó-erdő tanösvény	Horvátnádalja-Dobogó-erdő	2000 m	természetismereti	ÖNPI	

11.1.4 táblázat: Társadalmi kapcsolatok

		Megjelenés/részvétel száma	
		Írott	Elektronikus
Kiállítás, vásár: A budapesti Utazás 2013 vásáron, 2 standon jelentünk meg: a nemzeti parkok központi standján és a Magyar Turizmus Zrt. EDEN standján a Tourinform Órség irodával.			
Média	helyi	112	92
	regionális	16	83
	országos	31	47
	nemzetközi	2	8
Egyéb			

11.2.5 táblázat: Kiadványok

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.)
1	Kőszegi Tájvédelmi Körzet magyar nyelvű	2004.	0
	Kőszegi Tájvédelmi Körzet német nyelvű	2004.	0
	Kőszegi Tájvédelmi Körzet angol nyelvű	2004.	0
2	A kőszegi Chernel-kert védett növényeket bemutató tanösvénye magyar	2004.	0
	A kőszegi Chernel-kert védett növényeket bemutató tanösvénye német	2004.	0
	A kőszegi Chernel-kert védett növényeket bemutató tanösvénye angol	2004.	0
3	Sághegyi Tájvédelmi Körzet magyar	2004.	0
	Sághegyi Tájvédelmi Körzet német	2004.	0
	Sághegyi Tájvédelmi Körzet angol	2004.	132
4	A Jeli Arborétum magyar	2004.	0
	A Jeli Arborétum német	2004.	0
	A Jeli Arborétum angol	2004.	0
5	A Kámoni Arborétum magyar	2004.	0
	A Kámoni Arborétum német	2004.	0
6	A Szelestei Arborétum magyar	2004.	0
	A Szelestei Arborétum német	2004.	157
7	A Sárvári Arborétum német	2004.	0
8	A körmendi Várkert természetvédelmi terület magyar	2004.	0
	A körmendi Várkert természetvédelmi terület német	2004.	0
9	A Királyvölgyi tanösvény magyar	2004.	0

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.)
	A Királyvölgyi tanösvény német	2004.	118
10	A Csillaghúr tanösvény angol	2004.	149
	A Csillaghúr tanösvény német	2004.	0
11	A Kőszegi Chernel-kert magyar	2004.	0
	A K őszegi Chernel-kert német	2004.	0
	A Kőszegi Chernel-kert angol	2004.	0
12	A Rezgőnyár tanösvény magyar	2004.	0
	A Rezgőnyár tanösvény német	2004.	0
	A Rezgőnyár tanösvény angol	2004.	0
13	A fazekasság, gelencsérség hagyományai magyar	2004.	0
	A fazekasság, gelencsérség hagyományai német	2004.	0
	A fazekasság, gelencsérség hagyományai angol	2004.	0
14	Állattartás a Nyugat-Dunántúlon magyar	2004.	0
	Állattartás a Nyugat-Dunántúlon német	2004.	0
	Állattartás a Nyugat-Dunántúlon angol	2004.	0
15	A csörgőalma gyümölcsöskert német	2004.	0
	A csörgőalma gyümölcsöskert angol	2004.	0
16	A veleméri Szentháromság templom német	2004.	0
17	Sárgaliliom tanösvény magyar	2004.	0
18	Töllös tanösvény magyar	2004.	0
19	Madármentés a Nyugat-Dunántúlon magyar	2004.	0
	Madármentés a Nyugat-Dunántúlon német	2004.	0

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.)
	Madármentés a Nyugat-Dunántúlon angol	2004.	0
20	Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont magyar	2006.	0
	Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont német	2006.	397
	Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont angol	2006.	0
21	Az őrési-vendvidéki népi építészet magyar	2007.	0
	Az őrési-vendvidéki népi építészet német	2007.	0
22	A Szalafői Őserdő erdőrezervátum magyar	2007.	0
	A Szalafői Őserdő erdőrezervátum német	2007.	0
23	A szőcei tőzegmohás láprét magyar	2007.	0
	A szőcei tőzegmohás láprét német	2007.	0
24	A Szentgyörgyvölgyi szálalóerdő magyar	2007.	0
	A Szentgyörgyvölgyi szálalóerdő német	2007.	0
25	Az Őrségi Nemzeti Park ökoturisztikai ajánlata magyar	2007	0
	Az Őrségi Nemzeti Park ökoturisztikai ajánlata német	2007	0
	Az Őrségi Nemzeti Park ökoturisztikai ajánlata angol	2007	0
26	Őrállók útja Őriszentpéter	2007.	0
27	Őrségi Nemzeti Park leporelló	2009.	0
28	Programajánló 2013.	2013.	17
29	Őrségi Nemzeti Park bemutató kiadvány	2010.	0
30	„Őrség-kulturális értékek az Őrállók földjén” (magyar, szlovén, német)	2012.	2189
31	Őrségi Nemzeti Park papírtáska	2010.	0
32	„Az Őrségtől a Rábavidékig”	2013.	3035

12. Közfoglalkoztatás

12.1 Alapfeladatok, személyi feltételek

Igazgatóságunk engedélyezett létszáma 37 fő. Ez a szerteágazó feladatinkhoz nem elegendő, ezért a közfoglalkoztatási program keretén belül kapott lehetőség jelentősen hozzájárult feladataink hatékony és eredményes ellátáshoz. A három egymást követő közfoglalkoztatási program az Igazgatóság napi működési feladatainak ellátásához biztosított nélkülözhetetlen segítséget. A közfoglalkoztatotti létszám időnként elérte, sőt meg is haladta a főállású alkalmazottak számát, nélkülünk csak csökkent feladatellátást tudtunk volna végrehajtani.

Kiemelt feladatok:

- A nemzeti parki speciális ismereteket igénylő természetvédelmi kezeléseket megalapozó kutatásokban való részvétel, a kutatásokhoz kapcsolódó számítógépes programok kezelése.
- Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály napi ügyviteli munkája, csoportvezetés, vagyonkezelésünkben lévő ingatlanok bemutatása.
- Az Igazgatóság működéséhez szükséges Üzemeltetési Osztály fenntartási, karbantartási munkáját segítve hozzájárulnak a feladataink zökkenőmentes ellátásához.
- A saját vagyonkezelésben lévő területeken a területek megművelése (traktoros szakmunkások), az állattartás feltételeink biztosítása (állatgondozók).
- A Természetvédelmi Őrszolgálati Osztály munkájának segítése.
- Igazgatóságunkon - munkaerő hiányában - nem megoldott a vagyonvédelem az őriszentpéteri állattartó telepen, a majorban és a szalafői pityerszeri falumúzeumban. A jelentős mennyiségű állami vagyon védelme miatt ezeken a helyeken, amikor erre lehetőségünk adódott éjjeliőröket alkalmaztunk.

A tervezett munkakörök és létszámok:

Ellátandó feladat megnevezése	Ellátandó feladat helyszíne (cím, hrsz., útszakasz, stb. megnevezése)	Létszám (fő)	Ellátandó feladathoz szükséges munkakör
Éjjeliőr	Agrár-Őriszentpéter	3	Éjjeliőr
Állatgondozó	Őriszentpéter, változó munkahely	2	Állatgondozó
Traktoros	Őriszentpéter, változó munkahely	2	Traktoros
Biotikai adatbázisok kezelése	Őriszentpéter, változó munkahely	2	Monitoring munkatárs
Turisztikai szakvezető	Őriszentpéter, Kőszeg, változó munkahely	8	Turisztikai szakvezető
Fakitermelő	Őriszentpéter, változó munkahely	3	Motorfűrész kezelő
Fakitermelő/munkavezető	Őriszentpéter, változó munkahely	1	Motorfűrész kezelő

Madárgondozó	Kőszeg	2	
Parkfenntartó	Kőszeg	2	
Gépkocsivezető/ karbantartó	Őriszentpéter, munkahely	változó 1	
Adminisztrátor	Őriszentpéter, Kőszeg, változó munkahely?	2	
Szakvezető	Szalafő-Pityerszer	2	Szakvezető
Turisztikai szakfeladat ellátó	Őriszentpéter, munkahely	változó 1	Turisztikai szakfelelős
Takarító	Őriszentpéter, munkahely	változó 2	Takarító
Segédmunkás	Őriszentpéter, Kőszeg, változó munkahely	13	

12.2 Elvégzett feladatok, eredmények

A program során (a 12.1. pontban részletezett) tervezett feladatokat jelentős mértékben elvégeztük. Gondot jelentett, hogy a közfoglalkoztatás iránti igény az év első felében mérsékelt volt. A közfoglalkoztatottak között jelentős volt a fluktuáció. Az Igazgatóság működőképességének fenntartása szempontjából kiemelkedő jelentőségű volt az Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály, az Őrségi Területkezelési Osztály, Természetvédelmi Őrszolgálati Osztály munkájában való részvétel.

Havi létszám alakulása:

Hónap	Létszám
Március	43
Április	48
Május	56
Június	53
Július	61
Augusztus	61
Szeptember	26
Október	25
November	27
December	30

Osztály	március- augusztus	szeptember- október	novembertől	Beiskolázva
Ökoturisztikai és Környezeti nevelési Osztály	8	4	4	2
Természetvédelmi Őrszolgálat	13	6	7	2
Üzemeltetési Osztály	8	5	10	2

Őrségi Területkezelési Osztály	10	5	7	0
A Észak Vasi Területkezelési Osztály	7	3	5	2
Természetmegőrzési Osztály	2	1		
Pénzügyi és Számviteli Osztály	2		1	1
Összesen	50	24	34	9

A 2013. évben megvalósult 3 közfoglalkoztatási programban Igazgatóságunk 7 különböző osztálya adott munkát a közfoglalkoztatottaknak.

Az Ökoturisztikai és Környezeti nevelési Osztály: a túrák szervezése és lebonyolításában, a rendezvények, kitelepülések szervezése, a napi ügyvitel folyamatos ellátásában. Az Ökoturisztikai és Környezeti nevelési Osztály: Őrségi Népi Műemlékegyüttesnél valamennyi szakvezetést a közmunkások végezték, ezen felül 6 rendezvényen és 14 túrán segítettek munkánkat.

A Természetvédelmi Őrszolgálat mellett dolgozó közmunkások egész évben a védett területek helyreállításával, kezelésével foglalkoztak (saját vagyonkezelésben lévő védett természeti területek, rétek, gyepek, szántók, erdők helyreállítása bozót illetve cserje irtással, erdőszélek, utak tisztítása. Rétek, lápok kaszálása, összegyűjtése, lehordása. Kézi kaszálás és széna lehordása 20 ha, gyeprekonstrukcióban cserjeirtás 3 ha, erdősisítés ápolása 15 ha.

Az Üzemeltetési Osztály: látogatóközpont, bemutatóhelyek, saját vagyonkezelésben lévő ingatlanok és azok környezetének karbantartását és kezelését segítette. (Harmatfű Látogatóközpont, Keserűszeri Vendégház, Pityerszer Műemlékegyüttes). Irodák felújításában (pályázatkezelési csoportnak új iroda kialakítása, szállásépület belső felújítása), az épületek és a hozzájuk tartozó területek tisztántartásában, fűnyírásban, kaszálásban, illetve rendezvények lebonyolításának segítségével vettek részt. Csörötnek 43B,C erdők kerítésének építéséhez (oszlopok előkészítése, kérgezése, hegyezése, kerítés építés) járultak hozzá. Részt vettek a motorfűrész kezelő tanfolyamon gyakorlati oktatók biztosításával. A „Klimaerdők, folyamatban lévő erdősisítéseink ápolását, tanösvények karbantartása, táblák körüli kaszálást végezték el. Bemutatóhelyek karbantartása 6 ha, erdősisítés ápolás 10 ha, kerítésépítés 1500 fm, kerítésoszlop készítés 1000 db, tűzifa készítés 12 m³, cserjeirtás 1,5 ha, épület karbantartás: festés 200 m², 15 ajtó, 8 ablak, 2 faház festése; ácsmunkák Pityerszeren, tókák felújítása 3 db. Elvégezték a tanösvények és egyéb szabadtéri bemutatóhelyek (Csörgő alma gyümölcsöskert) karbantartását, rendezését, az információs táblák környezetének kaszálását is. Az Igazgatóság tulajdonába került Őri Fogadó épületéhez tartozó területet rendezett állapotba hozta, a 4 faház villany és vízvezeték rendszerét felújította. A négy faházból egy irattár, egy raktár és kettő szállás került kialakításra. is a munkájuk része volt.

A pityerszeri Népi Műemlék együttesnél megépült égető kemence és lekvárfőző fölé szint emeltek, a parkoló kavicsozását és a terület bekerítését is elvégezték. A műemlékegyüttes területén lévő szatócsbolt és Pityerkorcsma festését elvégezték a lépcsőt, tókák kerítését

felújították. Az itt megrendezésre került 6 rendezvény előkészítésének és lebonyolításának is részesei voltak.

Az Őrségi Területkezelési Osztály: állattartó telepen az állatok napi ellátása (takarmányozás, trágyázás, tisztántartás), karámok javítása, az állatok áttelepítése, beteg állatok gondozása segítség az elléseknél, éjjeliőri feladatok ellátása, traktoros munkák (szántás, vetés, kaszálás, szárazzás), a mezőgazdasági gépjárművek karbantartása. adminisztrációs ügyintézés. Kaszálás, rendsodrás, bálázás 300 ha, 200 ha szántás, 100 ha vetés, 3000 db bála behordása, 350 állat etetése, 80 km villanypásztor áthelyezése, 100 db marha ellésénél segítség.

Az Észak-vasi Területkezelési Osztály: A madárvédelmi telepen a madarak ellátását, sérült állatok gondozását, tisztántartását segítették. A Látogatóközpontban dolgozók az épület karbantartását, tisztántartását, a park gondozását végezték. Chernel- kert kaszálása, karbantartása 6 ha, sérült madár kezelése 140 db, 123 csoport vezetése.

A Természetmegőrzési Osztály: védett természeti területek, állat- és növényfajok monitoringozása, felmérése. haris monitoring, fecske- és gólyafészkek felmérése, gyep monitoring, „Őrségi Lepkekaland” rendezvény szervezése és lebonyolítása.

A Pénzügyi és Számviteli Osztály: adminisztrációt és a napi ügyintézés munkáit.

12.3 Tapasztalatok

Közfoglalkoztatásban részt vevő dolgozóink nagyrésze munkáját becsületesen elvégezte. A rövid programok, és az állandóan változó létszám miatt a munkavállalási kedv, hullámzó. Abban az esetben, ha a segélyek elvesztése forog kockán megnő, ha az évente előírt 30 nap megvan, jelentősen alábbhagy.

A közfoglalkoztatottak közel fele évek óta rendszeresen visszatérő, munkájában megbízható korrekt partnerünk. A maradékra jellemző a fluktuáció. Munkára nehéz motiválni őket. Ausztria közelsége miatt az igazán dolgozni vágyók inkább vállalják az időszakos munkát külföldön, mint a lényegesen kevesebb jövedelemmel járó közfoglalkoztatást.

A 3. közfoglalkoztatási program kötelezően előírt képzést is. Az Igazgatóság alkalmazásában lévő kollégákat sikerült az előírásoknak megfelelően beiskoláznia.

Jelentős problémát okozott a képzéseket szervező intézmények a motorfűrészes oktatás megszervezése. Ebben Igazgatóságunk közreműködött. 49 fő közfoglalkoztatott képzését vállaltuk, kettő elméleti oktatási hellyel (Körmend, Szentgotthárd) és a gyakorlati helyszín és eszközök, felügyelet biztosításával. A kormányzati program végrehajthatóságának elősegítése érdekében bevállalt oktatás jelentősen lekötötte az abban részt vevő kollégáink munkaidejét. Az oktatás 2014-ben is folytatódik.

12.4 Javaslatok

A közfoglalkoztatási programot mindenképpen hasznosnak, a jövőben is folytatásra érdemesnek tartjuk. Kiemelt jelentősége lenne annak, hogy a program kiszámíthatóan és

folyamatosan működhessen (évente minimálisan 11 hónap időtartamban). A program feltételrendszerében beálló változásokat minimalizálni kellene.

- A munkaerő igény és a rendelkezésre álló munkaerő közötti rugalmasabb átjárás biztosítása.
- Az igényelt és lehetséges képzések összehangolása.
- A természetvédelmi specialitások figyelembe vétele miatt meghatározott létszám fölött indokoltnak tartjuk a közfoglalkoztatottak mozgatását biztosító gépjármű beszerzését. Hasonlóan fontos lenne az elszámolásukhoz (pénzügyi, bérszámfejtési stb.) tartósan szükséges számítógép beszerzésének lehetősége is.
- Célszerű lenne a munkabért „minimálbérhez” közelíteni, a kvalifikált, speciális szakmai ismereteket igénylő munkakörök esetében a javadalmazást megemelni.
- Javasoljuk az egyéb juttatások lehetőségének bővítését (pl. Cafetéria rendszer beépítés a programba)
- Nem megoldott (tömegközlekedés hiányában) a közmunkások bejárása. A 9 Ft/km költségtérítés nem fedezi a munkavállaló részéről felmerülő költségeket.
- Szállító gépjárművek beszerzésének a biztosítása
- Munkaruha beszerzés egyszerűsítése (saját hatáskörben)

13. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel

13.1 táblázat: Együttműködés hivatalokkal, intézményekkel:

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Celldömölk Város Önkormányzata	Celldömölk	Közös pályázat készítésében, valamint a Sághegy Múzeum nyitva tartásában működtünk együtt.
Kőszeg Város Önkormányzata	Kőszeg	Egy újan felfedezett adriai sallangvirág élőhely védelme érdekében tettünk közös lépéseket.
Körmend és Kistérsége Többcélú Kistérségi Társulás	Körmend	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Lenti Kistérség Többcélú Társulása	Lenti	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Magyar Turizmus Rt.	Budapest	Ökoturisztikai rendezvények
Megyei és körzeti földhivatalok	Körmend, Szombathely	Védett területek bejegyzéseinek javítása
Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	Szombathely	Vízjogi engedélyezések egyeztetése, természetvédelmi szakmai szempontok érvényesítése a vízügyi létesítmények kezelésében
Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	Szombathely	Szakvélemények adása
Magyar Turizmus Rt. Nyugat-dunántúli Regionális Marketing Igazgatóság	Sopron	Térségfejlesztés, ökoturizmus, falusi turizmus
Őrségi Többcélú Kistérségi Társulás	Őriszentpéter	Rendezvényeken való kölcsönös megjelenés.
Szentgotthárdi Többcélú Kistérségi Társulás	Szentgotthárd	Rendezvényeken való kölcsönös megjelenés.
Nemzeti Adó- és Vámhivatal Nyugat-dunántúli Regionális Parancsnokság	Budapest	Közös ellenőrzések, továbbképzések
Vas m. Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóság	Szombathely	Erdészeti engedélyezés, üzemtervek véleményezése és előkészítése
Vas Megyei Közlekedési Felügyelet Hatósági Osztály	Szombathely	Szakmai tanácsadás tervezési és engedélyezési eljárásokban
Zalaegerszeg és Térsége Többcélú Kistérségi Társulás	Zalaegerszeg	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Vas Megyei Rendőr Főkapitányság	Szombathely	Közös járőrszolgálat, kölcsönös képzések, löfegyver-tartási ügyekben szabálysértési priorálás
Szlovén Köztársaság Főkonzulátusa	Szentgotthárd	Térségfejlesztés
Herman Ottó Kertészeti Szakközépiskola és Kollégium	Szombathely	Gyakorlati hely biztosítása

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Nyugat-Magyarországi Egyetem	Sopron	Gyakorlati hely biztosítása, tanulmányutak vezetése, természetvédelmi mérnöki szakon és Doktori Iskolában oktatási tevékenység végzése.
Szent István Egyetem, Környezettudományi Intézet	Gödöllő	Közös kutatás.
Müllex-Körmend Hulladékgyűjtő és Hasznosító Kft.	Körmend	Védett területeken lerakott hulladék kezelése.
Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség	Szombathely	Pályázatok kezelése.
VÁTI Nonprofit Kft.	Szombathely, Zalaegerszeg	Pályázatok kezelése.
Új Erdőbirtokosság	Szentgotthárd	Partnerszervezet KEOP pályázatunkban
Szentgotthárd Város Önkormányzata	Szentgotthárd	Partnerszervezet KEOP pályázatunkban
Szombathelyi Erdészeti Zrt	Szombathely	Partnerszervezet KEOP pályázatunkban

13.2 táblázat: Együttműködés civil szervezetekkel

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Kerekerdő Alapítvány	Szombathely	Pályázatok szakmai véleményezésében.
Chernel István Természetbarát Egyesület	Kőszeg	Hely biztosítása rendezvényekhez a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontunkban
MME Vas megyei HCS	Szombathely	Hely biztosítása rendezvényekhez a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontunkban, sasszinkron, gyurgyalag és parti fecske felmérés
Hegyek Vándorai Turista Egyesület	Budapest	Túraútvonalak kezelése, programszervezés
Őrség és Vidéke Vendégvárók Egyesülete	Őriszentpéter	Kapcsolattartás a helyi szállásadókkal, programszervezés
Vas Megye és Szombathely Város Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítványa	Szombathely	Előadás tartása
Pannon Kapu Kulturális Egyesület	Szentgotthárd	Előadás tartása
55. Batthyány L. cserkészcsapat	Körmend	Békamentésben részvétel
Értékeinkért Alapítvány	Zalaegerszeg	Közös kutatási tevékenység, Gomba kiállítási anyag, plazma TV ÖNPI-hez történő kihelyezése
Természeti örökségünk Alapítvány	Kercaszomor	Közös pályázat benyújtása.

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Őri Alapítvány	Őriszentpéter	Közös programszervezés
Őriszentpéterért Egyesület	Őriszentpéter	Közös programszervezés
Őrség-Vendvidék Natúrpark Egyesület	Őriszentpéter	Közös programszervezés
Írottó Natúrparkért Egyesület	Kőszeg	Közös programszervezés, Osztrák-Magyar Interreg pályázat közös előkészítése
Magyar Turisztikai Egyesület (MATUR)	Budapest	Ökoturisztikai programok a védett területeken, konferenciák
Magyartarka Tenyésztők Egyesülete	Budapest	Tenyésztési program
Országos Erdészeti Egyesület	Budapest	Közös fotókiállítás
Őrség és Vidéke Vendégvárók Egyesülete	Őriszentpéter	Közös turisztikai megjelenés
Pro Natura St.Gotthard Civil Összefogás (PRONAS)	Szentgotthárd	Tervezett heiligenkreutzi hulladékégető elleni fellépés
Szombathelyi Állatkórház	Szombathely	Folyamatos állatorvosi ellenőrzés a madárvédelmi mintatelepen, valamint a kézre került sérült madarak ellátásában működünk együtt.
Pro Silva Hungária	Budapest	Erdőgazdálkodás, tájékoztatók
Somogy Természetvédelmi Szervezet	Somogyfajs	Közös pályázatírás.

A fentebb említett szervezetekkel az együttműködés folyamatos. A fenti lista nem tartalmazza azokat az iskolákat, amelyekkel az Igazgatóság folyamatos együttműködést alakított ki és ápol immár évek óta, a környezeti tudatformálás céljából.

14. Belföldi és külföldi együttműködések

Az igazgatóság nemzetközi kapcsolatrendszerében a határmenti helyzetből adódóan stratégiai fontosságú a két szomszédos ország, Ausztria és Szlovénia természet- és tájvédelmi, valamint az ehhez kapcsolódó turizmus, helyi termék szakterületen dolgozó szakmai szervezeteivel való kapcsolatfejlesztés és fenntartás. Ennek kereteit a 2009. május 25-én Óriszentpéteren, a Naturpark Raab, Krajinski Park Goričko és az ÖNPI vezetői által megújított együttműködési megállapodás alakítja ki. 2013-ban került sor az együttműködés keretében az Európai Nemzeti Parkok Napja alkalmából, a Hármashatár találkozó megrendezésére. A rendezvényt V. Németh Zsolt Vidékfejlesztésért felelős Államtitkár nyitotta meg.

Szlovén-magyar együttműködés keretében zajlott a „Harmóniában a tájjal” pályázati program megvalósítása, amelyben partnereink a Goričko Tájvédelmi Park, a Prlekija Fejlesztési Ügynökség és az Ökológiai Centrum SVIT. Szintén a Szlovénia-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013 keretében kezdődött el a „Magas fák gyöngyei” címen a Muramenti fejlesztési Ügynökséggel a BirdLife Szlovéniával valamint a Goričko Tájvédelmi Parkkal közös projektünk.

Osztrák-magyar együttműködésben zajlik a Burgenlandi és nyugat-dunántúli természetvédelmi területek hálózata – PaNaNet projekt megvalósítása. 2012-ben igazgatóságunk a PaNaNet projekt több projektrendezvényén vett részt, ezek közül kiemelkedett a Bird Experience nemzetközi rendezvénye. 2013-ban igazgatóságunk a PaNaNet projekt több projektrendezvényén vett részt. Illetve megépült Szócén a Láp-tudásközpont épülete, berendezése és átadása a következő év első felére van ütemezve.

2013 júliusában a határon túli magyar gyerekeknek természetismereti tábort szerveztünk civil összefogással az Őrségben. A Déváról érkező gyermekek számára Igazgatóságunk tartalmas, 1 hetes programot biztosított.

14. táblázat: Külföldi együttműködés

Partnerszervezet	Ország (nemzetközi szervezet esetén székhelye)	Az együttműködés rövid ismertetése
Raab Naturpark	Ausztria (Mogersdorf)	Természetvédelmi és turisztikai együttműködés
Regionalmanagement Burgenland Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel Burgenland Tourismus Naturschutzbund Burgenland	Ausztria	A Burgenlandi és nyugat-dunántúli természetvédelmi területek hálózata – PaNaNet projekt a Nyugat-Pannon régióban négy nemzeti park és négy natúrpark hálózatszerű összekapcsolásán keresztül azok infrastrukturális fejlesztését, továbbá közös arculat, marketing és promóció kialakítását célozza.
Javni Zavod Krajinski Park Goričko Prleška Razvojna Agencija Ekoloski Center Svit	Szlovénia	Szlovénia -Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013 keretén belül közös pályázatot valósítunk meg, melynek tartalma a Natura 2000 élőhelyek fenntartható hasznosítása a szlovén-magyar határ mentén.
Prleška Razvojna Agencija PRA Mura DOOPS-Birdlife Slovenia	Szlovénia	Szlovénia -Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013 keretén belül közös projektet indítottunk be a kaszálógyümölcsösök megőrzésére.

15. Ellenőrzés

Külső ellenőrzések

A 2013. év során Igazgatóságunknál a következő külső szerv által történt ellenőrzések valósultak meg:

15. táblázat: Ellenőrzések

Ssz.	Ellenőrzést végző szerv	Típusa/célja	Intézkedési terv készült-e (Igen/Nem)
1	Vas megyei Kormányhivatal	Kölcsönös megfeleltetés ellenőrzés	Nem
2	ÁSZ	Feladatellátás és vagyonkezelés ellenőrzése	Igen
3	ÁSZ	Feladatellátás és vagyonkezelés ellenőrzése	Igen
4	Vas m. Kormányhivatal Munkaügyi Központja	Országos közfoglalkoztatási program ellenőrzése	Nem
5	Vas m. Kormányhivatal Munkaügyi Központja	Országos közfoglalkoztatási program ellenőrzése	Nem
6	VÁTI Nonprofit Kft.	Harmóniában a tájjal projekt ellenőrzése	Nem
7	EUTAF	Harmóniában a tájjal projekt ellenőrzése	Nem
8	VÁTI Nonprofit Kft.	Pananet projekt ellenőrzése	Nem
9	NKEK	KEOP 6 projekt ellenőrzése	Nem
10	NKEK	KEOP 10 projekt ellenőrzése	Nem
11	NYDRFÜ	NYDOP-2.2.1-2f-2009-0008 projekt ellenőrzése	Nem

Intézkedési terv készítésére a 2012. évben lefolytatott ÁSZ ellenőrzés kapcsán került sor.

1./ Az Állami Számvevőszék 2012. év folyamán a nemzeti park igazgatóságok feladatellátása és vagyonkezelésének ellenőrzése kapcsán négy nemzeti parknál (köztük az Órséginél is) helyszíni ellenőrzést folytatott 2007-2011. időszakra vonatkozóan.

Az ellenőrzés komoly hiányosságokat nem állapított meg, azonban két intézkedést igénylő megállapítást tett, melyekre vonatkozóan intézkedési terv készült.

Az intézkedési tervet 2012. december 27-én megküldtük az Állami Számvevőszék részére, melynek kiegészítésére hívták fel a figyelmünket.

Az Intézkedési terv 1. számú kiegészítését 2013. március 6-án 89-1027/2013. iktatószámon küldtük meg. Az Állami Számvevőszék V-0017-153/2013. iktatószámú levelében visszaigazolta, hogy a jelentést elfogadta.

A külső szervek általi vizsgálattal érintett területek, szervezeti egységek vezetői az ellenőrzések során megfogalmazott javaslatokat elfogadták, a szükséges határidők és felelősök megnevezése mellett intézkedési terveket elkészítették, a lejárt határidejű feladatok végrehajtása megtörtént.

Belső ellenőrzési tevékenység

A Nemzeti Park Igazgatóságnál a belső ellenőrzést a tárgy év során 1 fő megbízott belső ellenőr látta el, szakmai képzettsége és szakmai gyakorlati elvárása megfelel a költségvetési szervnél belső ellenőrzési tevékenységet végzők nyilvántartásáról és kötelező szakmai továbbképzéséről, valamint a költségvetési szervek vezetőinek és gazdasági vezetőinek belső kontrollrendszer témájú továbbképzéséről szóló 28/2011. (VIII. 3.) NGM rendeletben foglaltaknak. A belső ellenőrt az Országos jegyzékében 5114313 számon regisztrálták, az esedékes „ÁBPE-továbbképzés I.” képzést teljesítette.

A 2014. évre tervezett ellenőrzések végrehajtásra kerültek az év folyamán, soron kívül elrendelt ellenőrzési és írásbeli tanácsadói feladatok nem merültek fel.

ÉVES TERVBEN FOGLALT, VÉGREHAJTOTT ELLENŐRZÉSEK			
Ellenőrzési feladat sorszáma	Ellenőrzött szervezet(ek)	Munkatervben előírt ellenőrzési feladat	Ellenőrzés típusa (munkaterv szerint)
1	Gazdasági csoport	Pénzkezelés rendje és pénztári készpénzforgalom ellenőrzése	Pénzügyi ellenőrzés
2	Gazdasági csoport	Hivatali gépjárművek üzemeltetésének, üzemanyag elszámolásának ellenőrzése	Szabályszerűségi ellenőrzés
3	Gazdasági csoport	Elszámolásra kiadott előlegek vizsgálata	Szabályszerűségi ellenőrzés
4	Gazdasági csoport	Beszámolót alátámasztó leltározási tevékenység vizsgálata	Szabályszerűségi ellenőrzés
5	Gazdasági csoport	Főkönyvi számlák, analitikus nyilvántartások ellenőrzése	Szabályszerűségi ellenőrzés
6	Gazdasági csoport	Munkaügyi nyilvántartások	Rendszerellenőrzés

		ellenőrzése	s
7	Gazdasági csoport	Reprezentációs kiadások ellenőrzése	Szabályszerűségi ellenőrzés
8	Gazdasági csoport	Támogatási szerződések ellenőrzése	Szabályszerűségi ellenőrzés

Elmaradt ellenőrzés a tervhez képest nem volt. Terven felüli, illetve soron kívüli ellenőrzésre nem került sor.

Az ellenőrzések során büntető-, szabálysértési, kártérítési illetve fegyelmi eljárás megindítására okot adó cselekmény, mulasztás vagy hiányosság gyanúja kapcsán eljárások nem indultak.

A 370/2011.(XII.31.) Korm. rendelet a költségvetési szervek belső kontrollrendszeréről és belső ellenőrzéséről, a belső ellenőrzési tevékenység személyi feltételeire vonatkozó előírások megfelelően érvényesültek, a belső ellenőr funkcionális függetlensége biztosított volt, a belső ellenőrzés közvetlenül az igazgató irányítás alatt működött.

A belső kontrollrendszer szabályszerűségének, gazdaságosságának, hatékonyságának és eredményességének növelése, javítása érdekében tett fontosabb javaslatok:

Vizsgálat címe	Megállapítás	Következtetés	Javaslat
Hivatali gépjárművek üzemeltetésének, üzemanyag elszámolásának ellenőrzése	- A bizonylatok (menetlevelek) kitöltése számos hiányosságot mutat, szinte alig van rovat, aminek kitöltésében nem található probléma.	A bizonylati fegyelmet javítani kell	A szabályzatot javasolom kiegészíteni az év végi tankolással, alkalmazható szankciók bevezetéséről, csoportos személyszállítás szabályaival.
Elszámolásra kiadott előlegek vizsgálata	- Az Igazgatóság a pénzkezelési szabályzatban rendelkezik az előlegek szabályairól. - Gyakorlati alkalmazás során a nyilvántartásra, elszámolásra, határidők betartásra vonatkozó szabályok kerülnek	A szabályzat aktualizálása nem történt meg minden ponton	A pénzkezelési szabályzatot aktualizálni kell.

	alkalmazásra.		
Beszámolót alátámasztó leltározási tevékenység vizsgálata	<ul style="list-style-type: none"> - 2012. évi mérleget alátámasztó leltározást elvégezték, részben egyeztetéssel, részben fizikai leltárfelvétellel - A leltározás teljes körűen tartalmazza az eszközöket és forrásokat 	Az elkészített leltár az Igazgatóságnál alkalmas az év végi mérleg alátámasztására.	Az egyeztetéssel készített leltározás dokumentálását pontosabbá kell tenni,
Munkaügyi nyilvántartások ellenőrzése	<ul style="list-style-type: none"> - A munkaidő nyilvántartás esetében a szabadságok kivételével és nyilvántartásával kapcsolatban van rossz gyakorlat. 	a munkaügyi nyilvántartások a szabadságok kezelésének javításával pontosabbá tehető	A szabadságok kiadását alapvetően esedékessége évében kell kiadni, a nyilvántartását pontosabbá kell tenni

16. Legfontosabb eredmények összefoglalása

Földvásárlás

Földvásárlásra 2013-ban a központi keretösszezből két részletben mindösszesen 950 MFt-ot kapott igazgatóságunk. A Magyar Állam részére megvásárolt/kisajátított területet 2013-ban 1102 hektárral tudtuk növelni. A 2012-ben indított kisajátítási eljárások közül a még be nem fejezett eljárások 97 ha-t érintenek, 2013-ban 129 ha kisajátítását indítottuk el, de ebből csak 0,9 ha-ra fejeződött be az eljárás..

Közmunka program

A három részletben meghirdetett közfoglalkoztatási programot sikeresen lebonyolítottuk. sikeresen bonyolítottuk le a közmunkaprogramot, amelynek keretében havonta változó létszámmal 27-61 főt foglalkoztattunk. A közfoglalkoztatás lehetőséget nyújtott arra, hogy olyan feladatokat is elvégezzünk, amelyeket a létszámhiányból adódóan nem tudtuk volna megoldani. Az üzemeltetési, erdészeti, turisztikai, élőhelyfenntartási, állatgondozási feladataink jelentős részét a közfoglalkoztatottak végezték.

Üzemeltetés

Az 2012-ben létrehozott osztály kidolgozta a tervezés, végrehajtás, nyilvántartási rendszerét.

Az Üzemeltetési Osztály munkatársai végezték az Igazgatósághoz tartozó épületek (Harmatfű Természetvédelmi Látogatóközpont és volt szállásépület, Keserűszeri Kutatóház) karbantartását és tisztán tartását, a pityerszeri Népi Műemlékegyütteshez, a Harmatfű Látogatóközponthoz, a Keserűszeri Kutatóházhoz tartozó területek gondozását

A tanösvények és egyéb szabadtéri bemutatóhelyek (Csörgő alma gyümölcsöskert) karbantartását, rendezését, az információs táblák kaszálását is elvégezték.

Az Igazgatóság tulajdonába került Őri Fogadó épületét birtokba vette, a területet rendezett állapotba hozta, a 4 faház villany és vízvezeték rendszerét felújította. A négy fahátból egy irattár, egy raktár és kettő szállás került kialakításra. is a munkájuk része volt.

A pityerszeri Népi Műemlék együttesnél megépült égető kemence és lekvárfőző fölé szint emeltek, a parkoló kavicsozását és a terület bekerítését is elvégezték. A műemlékegyüttes területén lévő szatócsbolt és Pityerkorcsma ki lett festve, a lépcsőt, tókák kerítését felújították. Az itt megrendezésre került 6 rendezvény előkészítésének és lebonyolításának is szerves részesei voltak.

A terepjárókba beszerelt GPS rendszert beüzemelte.

A közfoglalkoztatási programokat (közösen a pénzüggel) bonyolítja.

Az osztályon dolgozó erdészeti munkatárs felelt az erdészeti ügyekkel kapcsolatos feladatok ellátásáról, fakitermelések lebonyolításáról és felügyeletéről illetve a szakhatóságok felé zajló ügyintézésről.

Az épületek tisztántartásáról, a Keserűszeri Kutatóházba érkező vendégek fogadásáról és megfelelő elhelyezésükről az Üzemeltetési Osztályon dolgozó gondnok gondoskodik.

Projektek

2013-ben az alábbi eredményeket értük el projektek megvalósításával:

Megépítettük és átadtuk az Őrségtől a Vendvidékg című projektünkben az Apátistvánfalvára tervezett ökoturisztikai információs centrumunkat.

Megvalósítottuk az Őriszentpéter keserűszeri kutatóházunk Gyümölcs Kóstoló- és Bemutatóházzá való átépítését.

Lezártuk a korábbi években megkezdett gyeprekonstrukciós tevékenységünket

Megvalósítottuk az országos közmunka programra benyújtott pályázatainkat.

Erdei élőhelyrekonstrukciók kivitelezését kezdtük meg:

Legelőterületeink kezelését elősegítő infrastrukturális fejlesztéseket célzó pályázatunkban erő- és munkagépek beszerzését bonyolítottuk le, ill. villanypásztor és mobilkarám rendszer telepítése történt meg.

Magas fák gyöngyei című projektünkben gyepkezelő gépsort szereztünk be, továbbá a gyümölcsösöket, azok lepke és madárfaunáját mértük fel.

Sikeres közbeszerzési eljárást követően megkezdtük az új szarvasmarha istálló és kapcsolódó létesítményeinek építését, amely 50 százalékos készütségbe került az év végére.

Természetmegőrzés

2013 februárjától megkezdtük négy Natura 2000 terület (Kemenessőmjéni cserjés legelő, Kenyeri reptér, Ostffyasszonyfa-csöngői legelő, Pinka) fenntartási tervének megírását, melyek véleményezésre szánt verziója elkészült és kiküldésre került minden érintettnek.

A keserűszeri bemutató- és kóstolóházba beszereztünk egy gyümölcsfeldolgozó gépsort. 2013-ban négy helyi termelő kapta meg a Nemzeti Parki Termék védjegyet.

Elkészült a Nemzeti Park övezeti besorolása, és a Svájci Hozzájárulás Pályázat keretében hat Natura 2000 területen felmérésre került hat fajcsoport állománya. Rádiótelemetriás módszerrel megfigyeltük két hím haris élőhelyhasználati szokásait, és tapasztalatokat gyűjtöttünk a következő évi felméréshez.

Területkezelés

Az őrségi élőhelyek fenntartásának érdekében a legelőterületeink kezelését elősegítő infrastrukturális fejlesztéseket célzó pályázatunkban erő- és munkagépek beszerzését bonyolítottuk le, ill. villanypásztor és mobilkarám rendszer telepítése történt meg.

2012 januárjában Dr. Fazekas Sándor miniszter úr indította el az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság állat-kihelyezési programját, melynek keretében 2012 tavaszán magyartarka 30 üszőt és 3 bikát, 2013-ban 30 db szarvasmarha tenyészüszőt és 4 db hizóbikát helyeztünk ki.

2013 tavaszán minősült az első, az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság által tenyésztett tenyészbika. 2013-ban 147 szarvasmarha ellés történt. A Muraközi Program keretében a 11 csikó született.

Bemutató

2013-ban Dr. Fazekas Sándor Vidékfejlesztési miniszter úr átadta az Apátistvánfalvi Ökoturisztikai Információs Centrumot.

Pityerszeren található Őrségi Népi Műemlékegyüttes épületei a 2013-as évben is hűen szolgálták az Őrségbe látogatók ismereteinek bővítését a látogatók száma csaknem 24000 fő. A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpontot kiállításokkal, előadásokkal (219 fő) együtt 8831 fő látogatta. Sághegyi Múzeum látogatószáma 990 fő volt.

Részt vettünk a budapesti Utazás 2013 vásáron, a Magyar Nemzeti Parkok Hete

nyitórendezvényén Debrecenben, az Őrségi Vásáron, a 76. Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállításon.

Szakvezetéseinken közel 4000 fő, erdei iskola programjainkon 166 fő diák és 8 fő kísérő vett részt. A többfordulós „Táj és ember” vetélkedőt 2013-ban is lebonyolítottuk. Megjelentettük a Turisztikai programajánló 2013 című kiadványát, valamint „Az Őrségtől a Vendvidékig” c. projekt kapcsán „Az Őrségtől a Rábavidékig” c. kiadványt is.

17. Fontosabb célkitűzések a következő évre

17.1 Természetmegőrzési osztály

Monitoring, kutatás

- ŐNPI saját gyepeinek monitoringja, második felmérés SzIE hallgatókkal.
- Haris élőhelyhasználatának rádiotelemetriás kutatása: 6 egyed nyomonkövetése.
- NBmR és Natura 2000 botanikai monitoring elvégzése: 12 faj, 1 társulás, 10 N2000 élőhely, 2 NBmR kvadrát térképezése
- NBmR, RTM és Natura 2000 zoológiai monitoring: kismillős, ürge, denevér, pele, göte, haris, Rába, RTM.
- Rába és Csörnöc völgy, Gércei tufagyűrű és láprét madártani és botanikai felmérése
- ER monitoring: eseménykövetés minden rezervátumban
- Szalafői Őserdő ER monitoring: faállományadatok rögzítése
- Szalafői Őserdő ER monitoring: térinformatika adatbázis létrehozása
- Szalafői Őserdő ER monitoring: pókfelmérés
- Szalafői Őserdő ER monitoring: madárfelmérés
- Pro Silva erdő újulatának felvétele
- Kereklevelű harmatfű megőrzési kísérlet
- Hosszú távú madármonitoring elindítása 10 UTM négyzetben
- AKG monitoring: lepkék
- Biotika adatbázisok feltöltése.

Élőhelyek és fajok védelme

- A haris megőrzési tervének véglegesítése és megvalósítása.
- Gyomrezervátum kialakítása és működtetése.
- Leánykőkörcsin élőhelyének helyreállítása a Hercseg-hegyen

Élőhelyek kezelése

- ŐNPI által kezelt gyepek kezelési előírásainak kidolgozása, a kezelések irányítása és ellenőrzése, dokumentálása.
- Szalafői sárgaliliomos helyreállítása
- Új MTÉT célprogramok előírásainak kidolgozása

Védett és Natura 2000 területek

- A Rába és Csörnöc völgy Natura 2000 terület fenntartási tervének elkészítése.
- ŐNP övezeti beosztásának kijelölése
- Rátóti kavicsbányató védett nyilvánítása
- Monyorókeréki erdő és sorokpolányi Tilos erdő védetté nyilvánítása.

Vagyonkezelés

- Saját erdők szakirányítási feladatai

Projektek

- UPKAČ: kiadványok, nyitott kaszálógyümölcsösök, odúkihelyezések új tevékenységek
- KEOP: akác visszaszorítás, lápi erdeifenyvesek rekonstrukciója, bolygatott erdei élőhelyek rekonstrukciója

- Svájci Alap pályázat megvalósítása: 13 területen 6 állatcsoport felmérése.

Népszerűsítés

- Népszerűsítő cikkek megírása
- Őrségi Lepkekaland szervezése
- Natur Szelet szervezése

17.2 Természetvédelmi Őrszolgálati Osztály

- A természetvédelmi őrszolgálat tagjainak legfontosabb feladata, hogy a 2012.évi II. törvény hatálybalépésével keletkezett képzési és vizsgázási feladatoknak eleget tegyenek. Sajnos ezt a képzési intézmény hibájából eddig nem tudtuk teljesíteni.
- Az Igazgatóság terület vásárlásaival kapcsolatosan az őrszolgálat feladata sokrétű. Egyrészt a vásárlások előtt a terület felmérésében, tulajdonosok felkeresésével segíti a Földvásárlási Csoport munkáját. Másrészt az új területek vagyonekezelésünkbe kerülésekor a terület esetleges helyreállításáért, természetvédelmi szempontú kezeléséért is ők felelősek örkerületeikben.
- Őrszolgálati nyílt túrák megtartásával továbbra is az őrszolgálat munkáját szeretnénk népszerűsíteni a lakosság és a nemzeti parkba látogatók körében.
- Odútelepeink karbantartása, felújítása, ellenőrzése ebben az évben is ad feladatot őrünknek.
- Védett és fokozottan védett növény- és állatfajok monitoringját mindenki saját örkerületében végzi a Természetmegőrzési Osztály munkáját segítő.
- Gólyavédelmi munkákban az E-ON munkatársainak segítségével 9 gólyafészek tartóra helyezését kell legalább az év során megoldani őrszolgálatunknak.

17.3 Észak Vasi Területkezelési Osztály

- A Madárvédelmi Mintatelepen található volier rendszer újjáépítésének befejezése.
- Az osztály működési területén található telepesen költő madárfajok egyes élőhelyeinek rehabilitációja.
- A Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont ökoturisztikai kínálatának bővítése.
- A Chernel kertben található növényfajok kitáblázottságának növelése.
- Erdei élőhelyrekonstrukciók fenntartása a Kőszegi Tájvédelmi Körzetben
- Osztatlan közös ingatlanokban területvásárlás végrehajtása a Kőszegi Tájvédelmi Körzetben

17.4 Üzemeltetési Osztály

- A Közpinti irodaépület belső felújításának (ajtók, ablakok, faszerkezetek, falak feséte) elvégzése
- Keserűszeri szállásépület belső felújításának elvégzése.
- Az üzemeltetési (gyakorlati) feladatok megtervezése végrehajtása, nyilvántartási rendszerek kidolgozása.
- Gépjárműparkba beszerelt GPS rendszer üzemeltetése, elszámolások elkészítése
- Bölénykarám (Pityerszer) építésének előkészítése, kivitelezése
- TSZ major cserjeirtás, terület rendbetétele

- Kalodás tűzifa biztosítása (Apátisvánfalva, Szőce, Keserűszer)
- Cserjeirtás (Patka, állattartó telep kerítése mellett)
- Részvétel az erdőrezervátum kutatási programban (faállomány szerkezeti felmérések)
- Az Őri fogadó épületének és területének rendezett állapotba hozása. Kettő faházban időszakos szálláslehetőség biztosítása.
- Az igazgatóság munkáját segítő közfoglalkoztatási program lebonyolítása
- Közfoglalkoztatás keretén belül megvalósuló motorfűrész oktatás szervezése, bonyolítása.
- Erdészeti kihordó szerelvény beszerzése
- 2014 évi erdészei munkák tervezése, bonyolítása

17.5 Őrségi Területkezelési Osztály

- Az igazgatóság vagyonkezelésében lévő gyepterületek természetvédelmi kezelése.
- Az igazgatóság vagyonkezelésében lévő szántókon természetvédelmi szántóföldi művelés megvalósítása.
- A nemzeti park igazgatóságok közül az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóságnak van a legkisebb saját vagyonkezelte területe, a nemzeti park összterületének alig több mint 5%-a. Annak érdekében, hogy hatást tudjunk gyakorolni az Őrség gazdálkodására, újabb területeket kell az igazgatóság saját vagyonkezelésébe vonni.
- A Környezet és Energia Operatív Program, Élőhelykezeléshez kapcsolódó infrastuktúra fejlesztés nyertes pályázatból bővíteni és korszerűbbé kívánjuk tenni a szarvasmarhatelepünket.
- Magángazdálkodók segítése az agrártámogatásokban való sikeres részvétel érdekében (adminisztratív segítségnyújtás, információnyújtás, tájékoztatók, továbbképzések tartása).
- Saját állatállományunkkal és földterületünkkel az aktuális agrártámogatások (egységes földalapú támogatás, anyatehén támogatás) és kompenzációs kifizetések igénylése (Agrár-környezetgazdálkodási program, Őshonos és veszélyeztetett állatfajták megőrzésének támogatása), feltételeinek teljesítése.
- Magyar tarka szarvasmarha állományunk sikeres leelletése, újratermékenyítése, borjak felnevelése. A Magyar tarka Tenyésztők Egyesülete szakmai munkájában való részvétel.
- Muraközi lóállományunk, már korábban kidolgozott tenyésztési programjának folytatása.
- A 2009-ben kezdődő, az Új Magyarország Vidékfejlesztési Tervhez tartozó Agrár-környezetgazdálkodási Programok működtetésében való aktív részvétel.
- A muraközi ló megmentésén fáradozó nemzetközi munkacsoport munkájában való részvétel.

17.6 Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály

- Az igazgatóságunk által megkezdett környezeti nevelési programokat természetismereti szakkör, természetismereti óvodai foglalkozások, jeles napok, természetismereti vetélkedő, erdei iskola programok) magas színvonalon próbáljuk megvalósítani a 2014-es esztendőben is.
- Nagy hangsúlyt fektetünk a speciális természetismereti terepi bemutatóprogramok, az évközi és szezonális egyre népszerűbb garantált programok (gyalog, kerékpáron,

szekéren), valamint a Magyar Nemzeti Parkok Hete rendezvény színvonalas lebonyolítására is.

- Az ünnepekhez kötött hosszú hétvégeken Szalafő - Pityerszeren az Őrségi Műemlékegyüttesnél a helyi hagyományokhoz és kulturális kínálatához illeszkedő népi-gasztronómiai programok fogják színesíteni a kínálatot: húsvétváró, pünkösdlő, Tökfesztivál.
- Hagyományteremtő céllal az Európai Nemzeti Parkok Napján megszervezzük a határmenti védett területeken élők találkozóját, ezzel is felhívva a figyelmet a határokon átívelő természetvédelem fontosságára.
- Szintén hagyományteremtő céllal július 11-13-én megrendezzük a „Lepkekaland” nevű hétvégi lepkésznapiakat.
- Előzetes bejelentkezés alapján egész évben szakvezetést nyújtunk a hozzánk látogató csoportoknak.
- A hazai ÉDEN úti célok közös programjain nemcsak részt veszünk, de aktív kezdeményezői és bonyolítói leszünk ebben az évben az Édenből-Édenbe programnak is az Írott-kő Natúrparkkal karöltve.
- Továbbra is fenntartjuk a Tourinform Őrség irodát, ahol a nemzeti park területére érkező turisták színvonalas tájékoztatását valósítjuk meg ebben az esztendőben is.
- A 2014-es esztendőben az utazási kiállítások közül Budapesten kerül népszerűsítésre az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság turisztikai kínálata.
- Meglévő szálláskapacitásunkat az előző éveknek megfelelően a vendégeink meglegedésére próbáljuk üzemeltetni Őriszentpéteren a Keserűszeri vendégházunkban.
- Szócén az Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési program keretében 2014-ben átadásra kerül a Láp tudásközpont, mely az „ex lége” védettséget élvező hazai lápok élővilágát és a láp kutatást mutatja be majdan a látogatóknak.
- Kiállítás és előadás sorozatainkkal mind Őriszentpéteren a Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpontban, mind Kőszegen a Bechtold István Látogatóközpontban szervesen kapcsolódunk be a térségi szemléletformálás és társadalmi élet egészébe.

17.7 Pénzügyi és Számviteli Osztály

- A Forrás SQL program bevezetése az osztályon, a jelenlegi integrált rendszerből az adatok integrálása, a folytonosság biztosítása.
- A 2014. évtől hatályos államháztartási számvitel megismerése és alkalmazása, a rendező mérleg elkészítése.
- Az EU-s projektek, a közmunkaprogram, valamint a földvásárlási keretek pontos elszámolása.

17.8 Pályázatkezelési Osztály

- Erdei élőhelyrekonstrukciós tevékenységek folytatása
- Madárvédelmi Mintatelep épületeinek felépítése és átadása
- Szőcei Természet-turisztikai Kutatóközpont berendezése és átadása
- Turisztikai kínálat- és termékfejlesztés lezárása
- Legelőkezelés fejlesztéséhez kapcsolódó kútfúrás, eszköz és gépbeszerzés lezárása
- Szarvasmarha istálló és járulékos létesítményei kivitelezése
- Szervezetfejlesztés lebonyolítása

17.9 Földvásárlási munkacsoport

A még nem ismert nagyságú keretösszezből a Vsz. végrehajtásával és elővásárlási jog érvényesítésével termőföldek állami tulajdonba vétele. A keretösszeg teljes lekötése a cél nagyrészt adásvételekkel, kisebb részben kisajátítási eljárásokkal.